

Utfärdat: 2025-01-20
Linnéa Ekström Finskud
Telefon: 031-368 19 29
E-post: linnea.finskud@stadsbyggnad.goteborg.se

Diarienummer: SBF-2023-00175
Aktbeteckning:

Program för del av evenemangsområdet inom stadsdelen Heden

Samrådsredogörelse

Handläggning

Stadsbyggnadsnämnden beslöt den 18 juni 2024 att genomföra samråd för planprogrammet. Förslaget har sänts för yttrande under tiden 26 juni 2024 – 3 september 2024.

Göteborgs Stad har genomfört en omorganisation vid årsskiftet 2022/2023. Detta ärende hade fram till 2022-12-31 diarienummer 0562/22 hos stadsbyggnadskontoret. Sedan 2023-01-01 hanteras ärendet istället av stadsbyggnadsförvaltningen med nytt diarienummer: SBF-2023-00175.

Planförslaget har skickats ut enligt bifogad lista över samrådsrets.

Förslaget har under samma tid varit tillgängligt på Göteborgs Stads webbsida och på Stadsbiblioteket, Götaplatsen 3. Öppet hus hölls den 22 augusti kl. 14-18, på Stadsbiblioteket, Götaplatsen 3. På öppet hus närvarande representanter från flera av kommunens förvaltningar och bolag och det besöktes av cirka 60 privatpersoner.

Förslaget finns även fortsatt tillgängligt på Göteborgs Stads webbsida:
www.goteborg.se/planochbyggprojekt.

Samrådsredogörelsen med alla inkomna synpunkter och kommentarer kommer att biläggas godkännandehandlingarna för planprogrammet som planeras att behandlas i stadsbyggnadsnämnden under våren 2025 samt publiceras på Göteborgs Stads webbsida goteborg.se.

Sammanfattning

Under samrådet har det kommit in sammanlagt 96 yttranden, varav 51 är från privatpersoner, 4 är från sakägare, 6 är från hyresgäster eller liknande, 18 från kommunala nämnder, förvaltningar eller bolag, 10 från statliga eller regionala remissinstanser och 7 från övriga föreningar eller företag.

De viktigaste synpunkterna som inkommit under samrådet är:

- Att det finns risk för betydande miljöpåverkan avseende kulturmiljö.

- Att rivningen av Valhallabadet och Scandinavium innebär stor negativ påverkan både på kulturmiljö och utifrån hållbarhetsperspektiv.
- Att förslaget borde innehålla mer kommunal service, för att även möjliggöra för skola och täcka bristen av kommunal service i centrala staden. Att barns bästa därmed inte har beaktats.
- Att exploateringen är för kraftig med stora och höga volymer som påverkar befintliga kultur- och naturvärden och försämrar möjligheterna att åstadkomma attraktiva publika miljöer.
- Att programförslaget innehåller otillräckliga serviceytor för arenornas behov.
- Att det upplevs som att mycket är bestämt på förhand innan programarbetet inleddes och att det därmed funnits begränsad möjlighet till påverkan ifrån allmänheten.

Av de 11 kommunala nämnder som yttrat sig i samrådet lämnar 4 tillstyrkande men har synpunkter i sak (exploateringsnämnden, idrotts- och föreningsnämnden, nämnden för funktionsstöd, utbildningsnämnden) och 2 nämnder avstyrker förslaget (socialnämnden Centrum, stadsfastighetsnämnden). 2 nämnder har lämnat synpunkter i sak utan att vare sig tillstyrka eller avstyrka förslaget (miljö- och klimatsnämnden, kretslopp och vatten). 3 nämnder tar inte egen ställning utan har i stället skickat in tjänsteutlåtande från respektive förvaltning, vilka alla avstyrker förslaget (förskolenämnden, grundskolenämnden, kulturnämnden).

Länsstyrelsen bedömer att planprogrammet i sin nuvarande utformning kan medföra risk för påtaglig skada på landerier, vilka de bedömer är en värdekärna i riksintresse för kulturmiljö. De beskriver även att programförslaget inte i tillräckligt stor utsträckning och på ett styrande sätt visar en lämplig komplettering sett till höjder och volymer inom riksintresse kulturmiljö Göteborgs innerstad (O 2:1-5).

Flera remissinstanser och intressenter ser positivt på satsningen på arenor, som anses positivt för besöksnäringen och som skapar nya arbetstillfällen. Övriga positiva synpunkter avser i huvudsak att utvecklingen av området ger nya möjligheter för olika idrotter, mer blandstadskvaliteter, utveckling av parkmiljöer och förbättrade förutsättningar för gång- och cykeltrafik.

Kopior av samtliga yttranden har överlämnats till exploatörer inom området och till berörda förvaltningar. Synpunkterna är även lämnande till projektgrupperna för planprogram för Gårda och pågående detaljplanarbeten inom området.

Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar

Läsanvisning

På grund av mängden inkomna yttranden besvaras de mest frekvent förekommande synpunkterna ämnesvis. Stadsbyggnadskontorets kommentarer och ställningstagande redovisas i kursiv stil efter varje ämne.

I nästa kapitel ”Inkomna synpunkter” redovisas alla inkomna yttranden, där de längre är sammanfattade. Här ges även svar/kommentar i kursiv stil efter varje yttrande på specifika synpunkter som inte hittas under de Ämnesvisa synpunkterna.

Process, medbestämmande och dialog

Processen ifrågasätts av privatpersoner, föreningar och några kommunala nämnder och förvaltningar. Det anses att handlingsutrymmet är begränsat då viktiga förutsättningar bestämts på förhand, att förslaget är för starkt knutet till exploatörers eller andra ekonomiska intressen och att det är en för snäv tidplan.

Flera påtalar avsaknad av dialog, speciellt med barn- och unga och med tanke på den sociala komplexitetsnivån, och efterlyser mer medverkan i det fortsatta planarbetet. Det påtalas också att förslaget är en politisk kompromiss och att politikerna i debatten har haft relativt negativa synpunkter.

Kommentar:

Tidigare fattade beslut

Att ta fram planprogram för evenemangsområdet är ett uppdrag från kommunfullmäktige till stadsbyggnadsförvaltningen (KF 2022-04-28 § 16, 0367/21). I beslutet bestämdes placeringen av funktionerna genom att stadsbyggnadsnämnden fick i uppdrag att ta fram: en detaljplan för arenor och blandstad söder om Valhallagatan; och en detaljplan för centralbad och blandstad norr om Valhallagatan. KF tog även beslut om att planeringen ska ske skyndsamt och detaljplaner ska tas fram parallellt med planprogrammet.

Kommunfullmäktiges efterföljande vägvalsbeslut (KF 2023-06-08 § 15, Vägvalsbeslut om Ny arena och Stadsutveckling i evenemangsområdet) gav ännu tydligare direktiv om placeringen av funktioner. De rivningar det medför så som för Valhallabadet och Scandinavium är alltså politiska beslut och en förutsättning som programarbetet jobbat utifrån.

Se utförligare beskrivning av uppdraget och hanteringen av rivningar under rubriken Kulturmiljö under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar nedan.

Avvägning mellan intressen

Planprogram för del av evenemangsområdet tas fram av stadsbyggnadsförvaltningen och har inte drivits av exploatörerna. Initiativet har kommit från kommunfullmäktige som givit uppdrag till stadsbyggnadsförvaltningen. Myndighetsutövningen avseende planprocessen ligger hos stadsbyggnadsförvaltningen. Stadsledningskontoret har fått i uppdrag av kommunstyrelsen att samordna arbetet med Ny arena och stadsutveckling i evenemangsområdet.

Ett planprogram ska ange kommunens avsikter med området och utreder övergripande förutsättningar, värden och strategier för hur området ska utvecklas. Vid prövning av frågor enligt plan- och bygglagen ska hänsyn tas till både allmänna och enskilda intressen (PBL 2010:900, 2 kap. 1 §).

Planprogrammets förslag är en tidig avvägning mellan enskilda och allmänna intressen. Även om en av de grundläggande principerna enligt PBL är att bedömningar i olika frågor ska utgå från vad som är en från allmän synpunkt lämplig markanvändning, ska hänsyn alltid tas till enskilda berörda intressen. Detta är ett uttryck för den så kallade proportionalitetsprincipen. Det som enligt PBL räknas som allmänna intressen beskrivs i lagens andra kapitel. Allmänna intressen är bland annat natur- och kulturvärden, miljö- och klimataspekter, utformningen av bebyggelse och vissa bestämmelser i miljöbalken. De enskilda

intressena är inte specificerade i lagen utan de uppkommer först när någon enskild blir berörd av kommunens planläggning så som exploatörer, grannar, markägare eller bostadsrättshavare. Ett enskilt intresse kan exempelvis handla om intresset att exploatera sin mark, utsikt eller trafik utanför en bostad.

Ett program är till skillnad från en detaljplan endast vägledande och inte juridiskt bindande. Programmet behöver följas av flera detaljplaner för att kunna genomföras och varje kommande detaljplan kommer att pröva både lämplig markanvändning och proportionalitetsprincipen mer fördjupat än vad ett program har möjlighet till. Varje detaljplan ska också samrådask och granskas av berörda enligt plan- och bygglagen. Samrådet syftar till att samla in information, önskemål och synpunkter som berör förslaget och överväga dessa i ett tidigt skede av planprocessen.

Medborgardialog

Göteborgs Stad har en metod för undersökning av sociala konsekvenser och barnkonsekvenser (SKA/BKA) som används i program och detaljplaner. Utredningen "Konsekvensanalys sociala perspektiv och barnperspektiv" följde denna metod och togs fram för planprogrammet av WSP. Utredningen färdigställdes 2024-02-09 och ligger som en bilaga till planprogrammet. Analysen utfördes genom:

- *studie av tidigare genomförda dialoger, trygghetsvandringar och rapporter som berör området (lista på dessa finns i utredningen)*
- *studier av statistik och geografisk information*
- *två platsbesök*
- *tre workshops med tjänstepersoner*
- *en dialog med elever från angränsande grundskola*
- *deltagande på skissmöten för planprogrammet.*

Utöver konsekvensanalysen har föreningar med ungdomsverksamhet i området varit inbjudna till en dialogpromenad som genomfördes under samrådstiden. Två föreningar deltog med ungdomar mellan 14–18 år. Dokumentation av dialogpromenaden biläggs programhandlingen. Synpunkter från dialogen vidarebefordras till detaljplaneprocessen. Arbetet med SKA/BKA kommer även att fortsätta i pågående detaljplanearbeten.

Omfattning av dialogarbete i samband med arbetet med planprogrammet har anpassats utifrån dels att arbetet enligt beslutet om uppdrag ska ske skyndsamt, dels utifrån att tidigare dialogarbete har genomförts och dels i att planprogram är ett första tidigt steg i planprocessen med flera efterföljande chanser för dialog under detaljplanearbetet. Stadsbyggnadsförvaltning bedömer att omfattningen av medborgardialog lever upp till lagkraven och de principer som staden har om medborgardialog.

Förhållningssätt till lagar och policydokument

Privatpersoner, föreningar, kommunala nämnder och förvaltningar ifrågasätter programförslagets förhållningssätt till lagstiftning och policydokument som rör samhällsplanering, klimat- och miljömål (både nationella och internationella), biologisk mångfald, kulturmiljövärden och gestaltad livsmiljö.

Föreningar och förvaltningar argumenterar för att förslaget hantering av kulturmiljöer strider mot plan- och bygglagen, Politik för gestaltad livsmiljö och Översiktsplan för Göteborgs Stad (ÖP). Det påpekas att förslaget möte med Gårda, landeriet och gravfältet, samt föreslagna rivningar av byggnader med kulturmiljövärden inte följer dessa. Främst lyfts ÖP:s mål om ett respektfullt förhållningssätt till befintliga kulturvärden och ÖP:s intention att planering i samtliga stadsutvecklingsprojekt ska beakta Göteborgs kulturmiljö i lokal, nationell och internationell kontext.

Kritiken gäller också att planprogrammet inte hänvisar till Göteborgs miljö- och klimatprogram 2021–2030 och att programmet saknar en tydlig beskrivning av hur det bidrar till ekologisk hållbarhet. Det påpekas att målen för programområdet främst fokuserar på ekonomisk- och social hållbarhet och att mål kopplat till ekologisk hållbar utveckling saknas. Ett sådant mål anses viktigt för att åtgärder som främjar ekosystemtjänster ska förankras genom hela planprocessen och genomförandet. Det ifrågasätts också om Göteborgs Stad agerar föredömligt i arbetet med att nå målen i miljö- och klimatprogrammet. Utöver det anser någon att stadens inställning går emot EU:s direktiv 1999/31 om att avfall i första hand ska minimeras samt miljöbalkens övergripande mål om att resurser ska hushållas med.

Det påtalas att avsaknaden av en miljökonsekvensbeskrivning hindrar kommunen från att bedöma projektets miljöpåverkan i ett tidigt skede och att bedömning i respektive detaljplan är för sent för att avgöra om den sammanlagda utvecklingen är försvarbar med tanke på dess konsekvenser.

Kommentar:

Förhållningssätt till Plan- och bygglagen och översiktsplan

Godkännandehandlingen har uppdaterats med att den föreslagna rivningen av Valhallabadet och Scandinavium innebär ett avsteg från översiktsplanen. Planprogrammets förslag är en tidig avvägning mellan dels det allmänna intresset att stärka Göteborg som evenemangsdestination, behovet av en ökad kapacitet i en växande stad, de befintliga anläggningarnas standard, effektivt markutnyttjande och översiktsplanens strategi för programområdet att området ska utvecklas till en del av innerstaden, dels det allmänna intresset av bevarande av kulturhistoriskt värdefull byggnad. Vid denna tidiga avvägning ser stadsbyggnadsförvaltningen att planeringen kan fortsätta för området. Den juridiska prövningen mot lagstiftningen angående denna fråga och andra görs i pågående detaljplaneprocess.

Se utförligare beskrivning av avvägning mellan olika intressen under rubriken Process, medbestämmande och dialog ovan, och om uppdraget och hanteringen av kulturmiljön under rubriken Kulturmiljö under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar nedan.

Stadens miljö- och klimatprogram

Internationella konventioner regleras i svensk lag för att gälla här. Planprogram regleras, förutom via kommunala policydokument och mål, främst via plan- och bygglagen och miljöbalken. Planprogrammet är upprättat i enlighet med PBL 2010: 900. Godkännandehandlingen har kompletterats med hänvisning till "Miljö- och klimatprogram för Göteborgs Stad 2021–2030" (hädanefter Miljö-

och klimatprogrammet). Miljö- och klimatprogrammet har sin utgångspunkt i FN:s globala hållbarhetsmål Agenda 2030, Sveriges nationella miljömålssystem, Parisavtalet och de utmaningar som Göteborg som samhälle och Göteborgs Stad som organisation står inför för att klara omställningen till ett ekologiskt hållbart samhälle. Utifrån uppdragets innehåll utgår programförslaget ifrån att uppfylla Miljö- och klimatprogrammets mål och därmed också de andra nationella och internationella målen som Miljö- och klimatprogrammet tar sin utgångspunkt i. Den juridiska prövningen av om lagar är uppfyllda sker i pågående detaljplaneprocess.

Miljö- och klimatprogrammet utgör det övergripande styrande dokumentet för arbetet inom den ekologiska dimensionen av hållbar utveckling i Göteborgs Stad. Genom programmet ska Göteborgs Stad driva på omställningen till ett ekologiskt hållbart samhälle. För att lyckas med detta är samverkan mellan Göteborg Stad och näringsliv, invånare, akademi, andra städer och andra aktörer en förutsättning.

Gemensamt hållbarhetsprogram

På grund av projektets komplexitet och behov av samverkan mellan många aktörer organiserar stadsledningskontoret stadens arbete i form av ett samverkansprogram. I samverkansprogrammet ingår Higab AB, Got Event AB, exploateringsförvaltningen, idrotts- och föreningsförvaltningen och stadsbyggnadsförvaltningen. Inom samarbetet pågår arbete med att ta fram ett hållbarhetsprogram som konkretiserar mål både avseende social och ekologisk hållbarhet. Detta görs i linje med stadens mål och ambitioner som uttrycks i ett flertal olika beslutade program, till exempel Miljö- och klimatprogrammet, för att nå en ökad effekt inom viktiga hållbarhetsområden. Planprogrammet har kompletterats med en beskrivning och hänvisning till arbetet med hållbarhetsprogrammet.

Hållbarhetsprogrammet gäller för hela planprogramområdet och sträcker sig genom alla faser av projektet, från planering till genomförande, drift och evenemang. Hållbarhetsprogrammet är uppbyggt utifrån fem målområden baserat på en analys av området och stadsutvecklingsprojektets innehåll och omfattning:

- **stadsmiljö för vardagsliv och världsevenemang**

Målet innebär exempelvis att ytor inne och ute programmeras för både vardagsliv och evenemang, trygghetsindex, en gemensam övergripande plan för innehåll i bottenvåningar och studerar hur Göteborgs Stads hyresmodell kan appliceras.

- **hälsa och rörelse**

Målet innebär exempelvis att behålla idrottsverksamheterna, addera fler motionsformer såväl organiserade som icke-organiserade, riktat arbete mot prioriterade målgrupper, aktiva resor, och använda hela processen för att lyfta hälsa och rörelse i samband med händelser, evenemang etcetera

- **cirkulära flöden och resurseffektivitet**

Målet innebär exempelvis energieffektiva byggnader och optimerat effektutnyttjande, demontering av byggnader och att driva på återbruksmarknaden i byggsektorn, öka andelen cirkulerat vatten och att utveckla cirkulära evenemang.

- **jämställdhet och jämlikhet**

Målet innebär exempelvis att öka andelen flickor i idrott/motion och i stadsrummet, skapa utbud som attraherar människor från hela staden, målgruppsanpassade platser, trygghetsarbete, inkluderande process och dialog.

- **klimatpåverkan i ett livcykelsperspektiv**

Målet innebär exempelvis att ställa om resvanor i samverkan med intressenter, addera utbud och funktioner i stadsmiljön, begränsa klimatavtryck från nybyggnation och förvaltning, utveckla en klimatkalkyl för områdesnivå och erbjuda klimatneutrala evenemang.

Genom arbetet med hållbarhetsprogrammet ges ytterligare förutsättningar att hållbarhetsfrågor får stort fokus genom hela projektet och vidare till användning.

Tidpunkt för miljökonsekvensbeskrivning

Planprogrammet handläggs parallellt med två detaljplaner inom programområdets gräns. Då det är större detaljeringsnivå i detaljplaner än i program och att fler relevanta utredningar finns för dessa, har kommunen genomfört undersökning om betydande miljöpåverkan enligt plan- och bygglagen 5 kap. 11 § och miljöbalken (MB) 6 kap. 6 § för de två detaljplanerna ("Undersökning om betydande miljöpåverkan", 2023-09-22). Dessa två dokument, en för den norra detaljplanen och en för den södra detaljplanen, finns bifogade samrådshandlingarna för planprogrammet och går att läsa på Göteborgs Stads webbsida goteborg.se. Kommunen har bedömt att ett genomförande av detaljplanerna kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Med detaljplanernas undersökningar om betydande miljöpåverkan och ovanstående beslut som grund bedöms enligt MB 4 § även planprogrammet kunna antas medföra en betydande miljöpåverkan. Stadsbyggnadsförvaltningen har 2024-04-22 fattat beslut enligt MB 6 kap. 7 § om att planprogrammets genomförande kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Beslutet läggs som en bilaga till godkännandehandlingen.

Kommunens tidiga bedömning är att miljökonsekvenserna inte är av sådan grad att de hindrar fortsatt planering av området och har därför valt att ta fram miljökonsekvensbeskrivning i det fortsatta arbetet med detaljplaner, till vilka det finns mer detaljerat underlag. Kommunen har enligt MB 6 kap. 9 § p. 1 hållit avgränsningssamråd med Länsstyrelsen om miljökonsekvensbeskrivningens omfattning och detaljeringsgrad för de två detaljplanerna, 2023-12-11 och 2023-12-14. Länsstyrelsen har varken i avgränsningssamråd eller samrådsyttrande för planprogrammet påtalat att även planprogrammet behöver omfattas av egen miljökonsekvensbeskrivning.

För innehåll i miljökonsekvensbeskrivningen, se kommentar till 1.6 Miljö- och klimatanmänden.

Hållbarhet

Det som lyfts fram som positivt ur ett hållbarhetsperspektiv handlar främst om värden som blandstaden kan tillföra, ökade vistelsekvaliteter på allmän plats och att möjligheterna till idrottande blir bättre.

Blandstad anses ge ökad trygghet över dygnet och den finmaskiga strukturen anses kunna koppla ihop stadsdelar. Utveckling av allmän plats ger möjlighet till rekreation, sociala möten samt förbättrad tillgänglighet till parker. Utvecklingen kan förhoppningsvis bidra till utökade möjligheter inom idrott och hälsa samt specialidrott. En besöksnäring som samspelar väl med kulturmiljöer skulle kunna bidra till en långsiktigt positiv ekonomisk utveckling och utveckling av en hållbar evenemangstad.

Privatpersoner och föreningar vänder sig emot rivningar i området av miljömässiga och ekonomiska skäl, med tanke på resurshushållning, ökat avfall och klimatpåverkan. Att riva skulle innebära slöseri med de resurser som tidigare investerats i byggnaden och skattebetalarnas pengar. Det anses riskabelt att förstöra byggnader som är utpekade som kulturhistoriskt värdefulla när det finns andra alternativ. Det anses att rivningar strider mot målet att göra Göteborg till en attraktiv och hållbar destination, och att viktiga vardagsmiljöer och demokratiska mötesplatser försvinner. Valhallabadet framhålls som en viktig social mötesplats för människor i olika åldrar och med olika bakgrund, och dess kulturhistoriska och arkitektoniska värden uppskattas starkt. Kritiken inkluderar oro för att förlusten av kontinuitet och sammanhang kan påverka göteborgarnas välmående och skapa känslor av instabilitet och maktlöshet. Flera lyfter fram potentialen att bygga området på ett klimatsmart sätt och behovet av cirkulärt byggande med återbruk. Att återanvända byggnader är ett sätt att förbättra ekonomin.

Från förvaltningarna finns större invändningar på att befintligt underskott av samhällsservice förstärks och att förutsättningarna att gå eller cykla till förskola eller skola försämras, då resvägarna risker att blir längre om inte ytterligare kommunal service planeras inom området. Detta gör att det bedöms att programförslaget inte tar hänsyn till barns bästa. Områdets stora antal besökare kan medföra utmaningar för att skapa goda boendemiljöer. Förslaget motverkar inte boendesegregation i stadsområdet eller i staden som helhet. Föreslagen bebyggelse anses påverka Burgårdsparkens naturvärden och motverka stadens miljömål om biologisk mångfald. Privatpersoner och förvaltningar efterfrågar att programförslaget utvärderas utifrån klimatpåverkan. Det riktas kritik mot att stadens mål för området endast nämner hållbar ekonomisk utveckling, inte ekologiskt och socialt hållbar utveckling.

Det finns en uppfattning att det planeras för privata intressen, som leder till en segregerad och ohållbar stad. Det anses att förslaget främst riktar sig mot turister, men att Göteborgs kommunpolitiker borde prioritera göteborgarnas behov. Centrala ytor som är tillgängliga i vardagen gynnar flest invånare, snarare än stora arenor för evenemang som sker sällan.

Kommentar:

Ambitionen är att området ska vara för alla och att det ska fungera väl att använda området både till vardags och vid evenemang. De flesta vardagsfunktioner som finns i området idag kommer finnas kvar eller utvecklas, även om en del funktioner får nya platser eller hamnar i nya byggnader. Ett undantag är fotbollsplan som inte kommer att ersättas med ny plats inom området, men där idrotts- och föreningsförvaltningen ansvarar för att funktioner säkerställs på annan plats.

Förslag som stärker vardagslivet är: en utvecklad och mer tillgänglig Burgårdspark med ny stadsdelslekplats, flera nya eller stärkta gång- och cykelstråk, en ny bro som kopplar samman Gårda med innerstaden, flera tillkommande mötesplatser – både verksamheter och nya offentliga rum med vistelsekvaliteter. Bland annat föreslås delar av Valhallagatan utvecklas till ett offentligt rum eller torg med stor andel aktiva bottenvåningar (med entréer, affärer, kaféer, restauranger eller offentlig verksamhet), mer plats för vistelse, sittplatser i soligt läge, uteserveringar, entré till park. I övrigt planeras för en ny, större förskola. Även bostäder, som tidigare inte funnits i området, tillkommer. Den nya arenan och det nya större centralbadet med större kapacitet är tänkt att vara till för både boende och besökare och kan bli nya sociala mötesplatser. Stadsbyggnadsförvaltningen bedömer att utbudet totalt sett ökar med förslaget.

En SKA/BKA-rapport har tagits fram till planprogrammet (Konsekvensanalys sociala perspektiv och barnperspektiv, 2024-02-09). I utredningen beskrivs att det finns flera intressanta identitetsbärare från olika epoker inom programområdet och området har en rik och lång historia som över tid skapat en plats som många har en relation till, bland annat Valhallabadet. Scandinavium beskrivs i konsekvensanalysen som en viktig identitetsbärare och en av de viktigaste funktionerna i området.

Kommunstyrelsen har i uppdrag att ta fram förslag på åtgärder för att omhänderta Valhallabadets kulturhistoriska värden. I arbetet lyfts även immateriella värden och möjligheten till att omhänderta dessa. Se vidare under rubriken Kulturmiljö under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar nedan.

I SKA/BKA-rapporten beskrivs Valhallabadet som en viktig idrottsfunktion som används av många olika målgrupper: vardagsmotionärer, barnfamiljer och elitsimmare. Denna funktion ser stadsbyggnadsförvaltningen att även det nya badet kommer att kunna uppfylla, dessutom med större kapacitet så att det blir lättare att få träningstider och kunna ha aktiviteter för flera målgrupper samtidigt.

De sociala värdena som beskrivs i SKA/BKA-rapporten kommer fortsätta bevakas och analyserna kommer fördjupas inom pågående arbete med detaljplanerna. Se också hänvisning till det gemensamma hållbarhetsprogrammet under rubriken Förhållningssätt till lagar och policydokument under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar ovan.

Placering av de olika funktionerna inom programområdet är ett politiskt beslut som togs under arbetet med planprogrammet och därför en förutsättning för förslaget, se också rubrikerna Process, medbestämmande dialog, Konceptet evenemangsområde, placering av arenor och kulturmiljö under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar.

Ekologisk hållbarhet och återbruk

I uppdraget ingår att projektet ska genomföras med en hög ambitionsnivå när det gäller klimat och miljö och Göteborgs Stads Miljö- och klimatprogram innehåller målsättningar kring klimatpåverkan. Det pågår ett gemensamt arbete med berörda aktörer att ta fram ett hållbarhetsprogram som konkretiserar mål för både social och ekologisk hållbarhet. Detta görs i linje med stadens mål och

ambitioner för att nå en ökad effekt inom viktiga hållbarhetsområden. Se vidare under rubriken Förhållningssätt till lagar och policydokument under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar. För synpunkter som handlar om ekologisk hållbarhet, se också rubriken Grönstruktur under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar.

När det gäller att minska klimatpåverkan i byggskedet av arenakvarteret är Higabs målsättning att bygga med omfattande mängder återbrukade material. Där utbyggnadsordning och tekniska krav tillåter finns det möjligheter att återbruka byggmaterial inom området och då kan befintlig bebyggelse ses som ett materialbibliotek. Higab har utfört återbruksinventeringar för Valhallabadet, Valhalla sporthallar, Valhallarinken och Scandinavium.

Att riva stora anläggningar och bygga nya har en stor klimatpåverkan. Alternativ till programförslaget, som till exempel bevarande av byggnader, är inte undersökt inom ramarna för planprogrammet då placering av nya byggnader och därmed rivningar har varit en förutsättning i enlighet med uppdraget.

Konceptet evenemangsområde och placering av arenor

Flera har synpunkter på konceptet evenemangsområde med centrering av arenor på denna plats och föreslår att de nya anläggningarna istället ska spridas ut till andra stadsdelar. Argument för placering på annan plats är bland annat att det då finns plats för kringliggande struktur så som serviceyta, parkering, säkerhetsområde; att byggnadernas stora skala kan anpassas bättre; att placeringen kan bidra till stadsutveckling i områden som behöver det bättre; att undvika dyra ”mastodontprojekt”, att samordningen av flera projekt medför risker för framdriften. Frihamnen, Hisingen och Gamlestaden föreslås som platser för nya arenor. Det uttrycks också en avsaknad av utredning av alternativa placeringar.

Kommentar:

Den översiktliga inriktningen för hur staden ska utvecklas beskrivs i Göteborgs Stads Översiktsplan (ÖP) som antogs 2022-05-19. För delen av programområdet där de nya arenorna och centralbadet föreslås finns två markanvändningar utpekade: ”Blandad stadsbebyggelse – Innerstaden – Stadskärna (Delområde ”Längs Mölndalsån”) och Parker-, natur- och rekreationsområden – Idrott- och rekreation – Evenemangsområde integrerat i blandad stadsbebyggelse.

ÖP:s rekommendation för Innerstaden är bland annat att den ska kompletteras så att bostäder, service och arbetsplatser även fortsättningsvis blandas. Behov av kommunal service, friitor och offentliga platser ska också tas om hand. Rekommendationen för de utpekade evenemangsområdena är att värna dem för rekreation och event och att avgränsningarna av utbredningen behöver studeras vidare.

Stadsbyggnadsförvaltningen bedömer att planprogrammet har stöd i ÖP när det gäller att området planeras för både göteborgare och turister, vardagsliv, firande och evenemang, och i frågan om ”bostäder, service och arbetsplatser”, då det i ”service” ingår all typ av service så som förskola, skola, bibliotek och idrott, så som till exempel badhus, fotbollsplan eller arena.

Evenemangsområdet ska enligt inriktningen i ÖP bli en del av en framtida utvecklad stadskärna, med hög täthet och funktionsblandning kopplat till noder

och stråk. Närmaste nod för planprogramsområdet är Korsvägen, där Västlänken kommer att ansluta. Västlänken kommer kunna sprida ut regionala flöden och avlasta de centrala delarna så som Centralstationen och Nils Ericssonterminalen, och skapa underlag för en levande stadsdel och innerstad. Förslaget till planprogram har sammanfattningsvis bedömts i huvudsak vara i linje med stadens inriktning för långsiktig utveckling enligt gällande översiktsplan.

Angående samhällsservice i Innerstaden beskriver ÖP att kombinationen av olika verksamheter och besöksmål mitt i Innerstaden är ensam i sitt slag och viktig för Göteborg som evenemangsstad. Ett grundfundament i det arbete som skapat Göteborgs framgångar som evenemangsstad handlar bland annat om den unika närhet och koppling till stadskärnan som evenemangsområdet innehar. Enligt översiktsplanen är målsättningen att utveckla evenemangsområdet och skapa en väl integrerad stadsdel, där evenemang och vardagsliv får bästa möjliga förutsättningar att utvecklas och samverka. Arrangörer påpekar att upplägget är mycket attraktivt då det gynnar både publik och deltagare, aktörer, arrangörer och göteborgare.

Förutom att konceptet evenemangsområde finns utpekat i översiktsplanen har också kommunfullmäktige i flera beslut (2021-02-10, 2022-04-28, 2023-06-08) pekat ut en inriktning för hur evenemangsområdet ska utvecklas.

Alternativa placeringar

Det har inte varit en del i uppdraget för planprogrammet att undersöka alternativa placeringar av arenan inom staden. Studie av alternativa placeringar har därför inte gjorts under framtagandet av planprogrammet (för uppdraget se rubrik Process, medbestämmande, dialog). Dock har omdaning av evenemangsområdet och behov av nytt centralbad diskuterats och utretts ett tiotal år inom kommunen före dess att beslutet om att ta fram planprogram togs, till exempel i utredningen nedan.

Idrotts- och föreningsnämnden har varit huvudansvarig för en fördjupad förstudie för ett nytt centralbad. Fyra potentiella placeringar (Gullbergsvass, Heden, Ringön och Valhallagatan/evenemangsområdet) utreddes i rapporten "Lokaliseringsstudien för nytt centralbad" som Göteborgs Stads lokalsekretariat tog fram 2017–2018.

Arkitektur och gestaltning

Synpunkterna om arkitektur och gestaltning hänger nära samman med synpunkterna om kulturmiljö. Texten här bör därför läsas ihop med rubriken Kulturmiljö under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar.

Blandstad

Flera förvaltningar och privatpersoner ser positivt på att utveckla området som blandstad, med en mix av verksamheter, bostäder, lokaler och utvecklade offentliga rum som ska öka stadslivet och pulsen. Flera lyfter vikten av aktiva gatuplan för att skapa levande stadsmiljöer. Samtidigt finns det oro för att projektet ska konkurrera med eller utarma stadskärnan, och att det är viktigt att samordna med utbudet i Gårda för att skapa en livfull stadsdel där båda områdena stödjer varandra.

Det finns även tvivel om möjligheten att skapa en blandstad på platsen. Vissa menar att det behövs fler bostäder för att uppnå målen, andra menar att fördelarna med att inkludera bostäder i området inte väger upp nackdelarna för den kommunala servicen. Någon påpekar att en blandstad bör omfatta en variation av ålder, karaktär och skala, vilket rivningar skulle motverka. Dessutom uttrycks farhågor för att konceptet kan leda till en obalanserad stadsdel som är livlig endast vid evenemang, medan området annars skulle vara tomt och förstärka den fysiska och mentala barriären som evenemangsstråket redan utgör. Andra farhågor rör att de evenemangen kan skapa störningar för boendemiljön. Någon menar att evenemangsområdet står i motsats till blandstadsprincipen.

Exploatering, skala och struktur

Flera privatpersoner kritiserar den föreslagna bebyggelsen för att vara för hög och tät, vilket de menar riskerar att skapa en otrygg och ogästvänlig miljö och inte uppnå målen om en levande stadsdel. De oroar sig för skuggning, att Gårda och Mölndalsån kan skymmas och att mikroklimatet påverkas negativt.

Det framhålls att stora, storskaliga tillägg, oavsett arkitektonisk kvalitet, inte är respektfulla mot området och kan upplevas otillgängliga. Planprogrammet riskerar att förvanska staden på en övergripande nivå, med skalor och byggnadstyper som inte harmonierar med den befintliga staden. Det uttrycks en önskan att följa omgivande stadsdelars skala och typologi. Det påtalas att det fanns en målsättning i kommunfullmäktiges uppdrag för evenemangsområdet att spegla Gårdas äldre, småskaliga karaktär, vilket upplevs saknas i samrådsförslaget. Många privatpersoner betonar vikten av att ta större hänsyn till områdets och Göteborgs historia samt att bevara platsens själ. Någon menar att det saknas reflektion kring kontinuitet i typologi och spridning av funktioner.

Flera påtalar att området är dåligt sammankopplat med resten av staden idag och menar att programförslaget förstärker de fysiska och sociala barriärerna.

Karaktär, kvaliteter och gestaltning

Det finns även synpunkter på gestaltningen av den nya arenan och det nya badhuset, där många privatpersoner efterfrågar en intressant arkitektur och karakteristiskt formspråk. Det lyfts farhågor att det kan vara svårt att göra den nya arenan till en ikonbyggnad när den blir inbyggd i en kvartersstruktur och skymd av annan bebyggelse från Skånegatan. Någon menar att det saknas en vision.

Synpunkter gäller även vikten av att gestalta arenabyggnadens möte med Mölndalsån och Centralbadets koppling till Burgårdsparken, med fokus på trygghet och lämpliga åtgärder som belysning och funktioners placering. Farhågor lyfts för att platserna annars kan bilda otrygga baksidor. För att skapa trygghet lyfts att omsorgsfull gestaltning av både bebyggelse och allmänna platser är avgörande. Synpunkter gäller också att försämringar mellan formgivning/gestaltning och ambitioner i tävlingsförslag jämför med de byggda resultaten är vanligt och det ifrågasätts varför detta projekt skulle vara annorlunda.

Förvaltningen för funktionsstöd betonar vikten av att alla stadens förvaltningar ska tillämpa och ar krav på universell utformning vid stadsplanering samt ny- och ombyggnationer av stadens inne- och utemiljöer.

Kommentar:

Blandstad

I uppdraget för evenemangsområdet ingår att det ska tillskapas blandstad. Under arbetet med programmet har föreslagen markanvändning vägts utifrån för- och nackdelar utifrån att allt inte ryms på den begränsande ytan. Att få ett levande område är en utmaning. För att det ska bli en trygg och levande stadsdel behövs en viss mängd av bostäder. Planprogrammets förslag är att tillföra 300–350 bostäder i den norra delen av programområdet, bostäderna främst ska ligga längs ån och vid Burgårdsparken, men programmet möjliggör också för bostäder i andra lägen.

I stadens översiktsplan lyfts tre strategier fram och prioriteras: att planera för en nära stad, en sammanhållen stad och en robust stad. Översiktsplanen beskriver: ”Att planera för en nära stad innebär korta avstånd mellan människor och de funktioner som behövs för vardagslivet och minskar behovet av att resa. För detta krävs ett mer blandat utbud på lokal nivå och ofta en högre koncentration av människor. Detta kan uppnås genom en lämplig boendetäthet och exponering av flöden från olika håll.” Översiktsplanen beskriver också evenemangsområdet, och specifikt att ”målsättningen är att utveckla evenemangsområdet och skapa en väl integrerad stadsdel, där evenemang och vardagsliv får bästa möjliga förutsättningar att utvecklas och samverka.”

Programförslaget följer strategin om en nära stad och ser det som en fördel att koncentrationen av människor i området ökar och att de allmänna platserna kan användas av flera. En del i områdets utveckling är att göra möjligt för bostäder, och verksamheter som inte är kopplade till evenemangen för att levandegöra området även när det inte är större evenemang. Ett annat förslag i planprogrammet är att eftersträva stadsmässighet, med kvartersstruktur och levande och aktiva bottenvåningar. Programförslaget föreslår att andelen aktiva bottenvåningar bör uppgå till minst 50 % i området. Det innebär att det kommer finnas många lokaler för företag att verka i även i framtiden. I evenemangsområdet planeras för en robust struktur med gator som kopplar samman området bättre med övriga staden. En mer finmaskig struktur för gång och cykel ger förutsättningar för livfulla stadsmiljöer. De planerade bostadskvarteren föreslås ha privata innergårdar, vilka kan bli extra viktig för de boende när de allmänna utemiljöerna används av både av både boende och besökare.

Exploatering, skala och struktur

Planprogrammet har i den mån det är möjligt, sett till de många och stora funktioner som ska rymmas i området, följt översiktsplanens inriktning om den traditionella kvartersstadens struktur. Det syns till exempel i att badet är uppdelat i två byggnadskroppar och i bostadskvarterens planform. Planstrukturen bygger vidare på den befintliga gatustrukturen i Gårda och förlänger till exempel Blekeallén med en ny bro och grönt stråk i öst-västlig riktning. De föreslagna bostadskvarterens skala har i godkännandehandlingen sänkts för att minska påverkan på landskapsrummet och har närmast sig stenstadens uttryck.

I uppdraget från kommunfullmäktige ingår att många funktioner ska rymmas på en begränsad yta. För att nå måluppfyllelse för uppdragets alla delar föreslås en hög exploateringsgrad med bebyggelse på höjden. Programförslaget tillämpar

översiktsplanens inriktning om lägesbaserad planering, vilket syns genom att bebyggelsen närmare knutpunkten Korsvägen föreslås få en högre täthet och skala. En hög exploateringsgrad bedöms viktigt för att göra det möjligt för en förbättrad exploateringsekonomi.

Den planerade bebyggelsens skala och innehåll kommer att innebära en omfattande förändring av området över tid. Evenemangsområdets storskaliga karaktärsbyggnader medför en typologi som skiljer sig betydligt från de omgivande stadsmiljöerna. Till planprogrammet hör ett kvalitetsprogram som ger riktlinjer till hur ny bebyggelse ska förhålla sig till sin omgivning, se rubrik nedan. Kvalitetsprogrammet avses att uppdateras och konkretiseras under pågående detaljplaneprocesser. Särskild omsorg om gestaltningen läggs också på stadens nya stora byggnader i området, centralbadet och arenan, som ska vara föremål för arkitektävling, se rubrik nedan.

Höga byggnader och en tät skala kommer innebära en förändring av sol- och dagsljus och mikroklimat mot idag. Planprogrammet har tittat på frågorna översiktligt och har under planeringen haft i åtanke att de offentliga platserna ska få bra värden. Till exempel ser vi att platsbildningen vid Burgårdsparkens södra entré kommer ha ett bra solläge och mikroklimat. Fortsatta studier av dessa frågor kommer genomföras i pågående detaljplanearbete.

Karaktär, kvaliteter och gestaltning

Enligt planprogrammet ska evenemangsstaden i sin karaktär bli en tydligare del av Innerstaden. Den nya bebyggelsen ska behålla och förstärka områdets karaktär som evenemangsområde men också hämta inspiration från den närmaste omgivningen. Stor vikt kommer att läggas vid utformningen, byggnadernas roll i stadsbilden, om de ska inordnas i eller kontrastera mot omgivande bebyggelse, deras roller sinsemellan och hur de anpassas till känsliga kulturmiljöer. Ambitionerna i planprogrammet är en ny bebyggelse med hög kvalitet där arenorna genom deras gestaltning får bli viktiga identitetsbärare för områdets-, och hela Göteborgs identitet som evenemangsstad.

Placeringen av den nya arenan ger andra förutsättningar än för det befintliga Scandinavium när det gäller utformning. Förutsättningarna påverkas av angränsande bebyggelse, både planerad och befintlig, vilket ställer krav på att arenan integreras i stadsmiljön på annat sätt än exempelvis Scandinavium.

Kvalitetsprogram

Till planprogrammet hör ett kvalitetsprogram som tagit sin utgångspunkt i omgivande stadsmiljö. Kvalitetsprogrammet syftar till att konkretisera stadens ambition när det gäller struktur, programmering och gestaltning för att säkerställa en sammanhållen utformning av hög kvalité som lever upp till projektets mål och ambitioner. Delar av kvalitetsprogrammet är inlyft i planprogrammets kapitel om Gestaltungsprinciper, där riktlinjer ges till hur ny bebyggelse ska förhålla sig till sin omgivning. Hela kvalitetsprogrammet finns bifogat samrådshandlingen för planprogrammet och går att läsa på Göteborgs Stads webbsida goteborg.se.

Kvalitetsprogrammet är avsett att vara ett levande dokument som i fortsatt arbete kommer bearbetas och fördjupas. Detta för att stödja processen och verka för att kvaliteter och gestaltungsprinciper följer med hela vägen till genomförandet av

förslaget. Pågående detaljplanearbeten behöver säkerställa gestaltungsprinciperna med planbestämmelser.

Arkitekttävlingar

Särskild omsorg om gestaltningen läggs på stadens nya stora byggnader i området, centralbadet och arenan, som idrott och föreningsförvaltningen respektive Higab avser att genomföra arkitekttävlingar för. Efter att de vinnande förslagen har utsetts avses dessa sedan bearbetas och fördjupas under detaljplaneprocessen.

Idrotts- och föreningsförvaltningen har utlyst en arkitekttävling för ett nytt centralbad och sporthallar. Arkitekttävlingens uppgift är att ta fram lösningar som kombinerar funktionalitet och estetik, och som bäst placerar badet i sitt sammanhang. Badet förväntas utformas så att de publika delarna vetter mot Mölndalsån och parkrummet i öst, för att skapa en naturlig koppling till omgivningen.

Higab har utlyst en arkitekttävling för arenakvarteret med målet att skapa en ikonbyggnad som fungerar som ett landmärke för kvarteret och både imponerar visuellt och erbjuder ett rikt innehåll. Tävligen ska kombinera högklassig gestaltning och funktionell programmering, och ge förslag på hur arenan och dess omgivande byggnader och stadsrum kan utformas för att möta höga krav på funktionalitet, estetik och hållbarhet. Tävligen ska också leverera lösningar för hur arenan kan integreras med kvarteret och kompletteras med verksamhetsytor. Dessa ytor ska bidra till ett levande stadsliv, även under dagar då inga stora evenemang äger rum. En av utmaningarna i tävligen är att kombinera detta med en byggnad som gestaltas och formas till ett landmärke och ikon. Resultatet kommer att bero på hur arkitektteamen och juryn tolkar uppdraget och förutsättningarna för området. Ambitionen är att skapa en arena och ett kvarter av högsta kvalitet som blir en naturlig del av stadens liv och identitet.

Valhallagatan

Den nya gestaltningen av Valhallagatan har mötts av både positiv och negativ kritik.

Privatpersoner och verksamma föreningar i området anser att utformningen är oinspirerande och potentiellt otrygg på grund av de storskaliga byggnaderna, de önskar mer gröna inslag och vackra markbeläggningar i stället för asfalt. Det uttrycks en oro över att den höga bebyggelsen påverkar tillgången till solljus på både allmän plats och kvartersmark. Man påpekar att utrymmet inte tar höjd för de folkmassor som blir på Valhallagatan vid evenemang och att det kan skapa säkerhetsrisker. Det lyfts att hänsyn till uttrykningsfordon och service inte verkar ha beaktats i förslaget.

Got Event framhåller att de två nya multiarenorna kräver att Valhallagatan blir en del av evenemanget, eftersom arenorna inte kan hantera stora publikmassor på egen hand utan behöver en utvändig förplats. Därför måste Valhallagatan kunna användas för detta ändamål. De påpekar att det i detaljplaneskedet krävs en fördjupad analys av hur gatan ska utformas med hänsyn till entréområden, utsläppsområden, utrymningsytor, festivalområde med mera. Det måste också vara enkelt att stänga av gatan, helst utan att det krävs riskbedömningar av

polisen. Got Event ser positivt på att biltrafiken på Valhallagatan minskar, att fotgängare och besökare prioriteras, att gatan blir en mer aktiv del av stadslivet och att den får en grönare karaktär.

Kommentar:

Arenornas centrala placering och uppdragets mål om att uppnå en attraktiv stadsmiljö förutsätter att funktioner samnyttjas.

Det är en utmaning att skapa en mångfunktionell gata som ska hantera både stora evenemang och ett tryggt vardagsliv. Valhallagatans utformning och programmering tillsammans med omgivande bebyggelses gestaltning är tänkt att ge trygghet och minska känslan av en öde gata, även om det inte pågår något evenemang. De planerade bostäderna och verksamheterna som inte är kopplade direkt till evenemang, så som badet, är tänkta att bidra till ett kontinuerligt flöde av människor som kommer att befolka Valhallagatan. Likaså ska gatan kunna fungera väl vid evenemang och kunna utgöra del av dessa samt bidra till en god helhetsupplevelse för alla besökare.

Förslaget till planprogram förespråkar öppna och levande bottenvåningar. Längs Valhallagatan och Burgårdsplatsen föreslås i kvalitetsprogrammet till exempel 80 % aktiva bottenvåningar med max 25 meter mellan entréer, vilket bidrar till en mer levande gata. Bifogat samrådshandlingarna finns "Kvalitetsprogram", 2024-04-25, där programmeringsprinciper, aktiva bottenvåningars läge och flexibilitet beskrivs.

Grönska, belysning och markhantering är förutom gestaltning och innehåll i byggnaderna element som är avgörande för upplevelsen av gatan. Visionen för Valhallagatan är att det inte ska vara en traditionell gata med asfalt, utan utformas med omsorg avseende markmaterial och med gröna inslag. Hur mycket av Valhallagatan som kan möbleras med träd och fasta inslag begränsas av både säkerhetsfaktorer för arenorna och intresset att använda ytan som ett möblerbart förområde för evenemang.

Planprogrammets intention är att fotgängare och cyklister prioriteras framför motorfordon inom hela programområdet, till exempel föreslås Burgårdsplatsen bli en plats som är mer till för uppehåll än idag. En ny gång- och cykelbro planeras över till Gårda och ett nytt stråk genom området i nord-sydlig riktning som kopplar samman Valhallagatan med Levgrensvägen. Gångytor ska vara generösa och utformade för god tillgänglighet. Det ska vara tryggt och trivsamt att röra sig genom området till vardags, likaväl som vid stora evenemang. Längs ån planeras en ny gångbana närmare vattnet, som är breddad och separerad från cykelbanan. Flera nya gator planeras bli så kallade lågfartsområden, med blandtrafik på de gåendes villkor och tillgänglig angöring. En ny cykelbana tillskapas längs den nya lokalgatan mellan Levgrensvägen och Valhallagatan.

Fortsatt arbete med gestaltning, trafikförslag, allmänhetens och olika aktörers behov behöver ske i pågående detaljplanearbete.

Kulturmiljö

Synpunkter om kulturmiljö fokuserar på den nya bebyggelsens volymer och höjders påverkan på närliggande kulturvärden, samt vikten av att bevara befintliga kulturmiljövärden i programområdet. Det uttrycks oro för att projektet kan

innebära påtaglig skada på riksintresset för kulturmiljövård. Det finns även farhågor om negativ påverkan på upplevelsevärde av fornlämningarna i Burgårdsparken, samt starka protester mot rivningen av Valhallabadet och Scandinavium.

Riksintresse för kulturmiljövården

Flera anser att det är en alltför hög exploatering i området och att bebyggelsens volymer och höjder kan medföra påtaglig skada på riksintresse för kulturmiljövård, där den småskaliga stadsdelen Gårda, landområdet Stora Katrinelund och angränsande stenstaden lyfts fram.

Fornlämningsmiljön i Burgårdsparken

Länsstyrelsen anser att tillkommande bebyggelsens volymer och höjder bör minskas för att minimera ingrepp och visuell påverkan på befintlig miljö för att undvika negativa konsekvenser för fornlämningsmiljöns upplevelsevärde.

Kulturförvaltningen skriver att programförslagets hantering av gravfältets höga kulturmiljövården inte följer Göteborgs Stads översiktsplan och inte tar vara på dess potential. Den omgivande gröna miljön och siktlinjerna mot Mölndalsån är viktiga att bevara för att gravfältet ska kunna sättas in i den landskapskontext det en gång existerade i.

Synpunkter på hantering av Valhallabadet och Scandinavium

Huvuddelen av synpunkterna från privatpersoner gäller hård kritik kring rivningar över lag, men främst rivningen av Valhallabadet. Även nämnder påpekar att det utifrån både miljömässiga och ekonomiska skäl är ohållbart att riva fungerande byggnader och i stället bygga nytt (se också rubriken Hållbarhet). Den föreslagna hanteringen anses otidsenlig, att riva fungerande byggnader när behovet i den växande staden ökar ifrågasätts tillsammans med argumenten kring att den tekniska livslängden är nådd. Flera påtalar politikernas ansvar för bristande underhåll under en längre tid. Byggnaderna anses bidra med unika värden som stärker evenemangsområdets och hela stadens attraktivitet.

Valhallabadet beskrivs som en unik byggnad och en folkhemsikon i byggnadsminnesklass. Rivning av Valhallabadet anses innebära att stora och dokumenterade kulturhistoriska, upplevelsemässiga, konstnärliga, estetiska och sociala värden går förlorade. Byggnaden, konsten och utsmyckningen anses bilda en unik helhet vars värde riskerar att minska eller försvinna vid återbruk i nya byggnader. Länsstyrelsen anser att staden behöver ta ansvar för att möjliggöra bevarande av väsentliga kulturhistoriska delar av Valhallabadet.

Det påtalas att även Scandinavium har höga värden, om än inte av samma nationellt höga klass som gravfältet, landområdet och Valhallabadet. En rivning innebär förlust av kulturhistoriska värden och av en ovanlig byggnad som många har en relation till.

Alternativa byggnadsförslag

Önskemål uttrycks att byggnadsminnesförklara eller K-märka Valhallabadet, att inkludera och bevara Valhallabadet i en omvandling av området, alternativt att bevara byggnaden och låta den få en annan användning. Det hänvisas till åsikter som förts fram i samrådsyttranden från föreningar och från debattartiklar i lokalpressen. Det hänvisas till en utredning av Higa där det framgår att det är

möjligt att bevara Valhallabadet. Några hänvisar till förslag från arkitektbyrån Krook & Tjäders förslag på transformation av Scandinavium och Valhallabadet (en sammanfattning av detta finns i kommentar till yttrande 5.36).

Kommentar:

Under arbetet med planprogrammet har en översiktlig kulturmiljöutredning ("Kulturmiljöunderlag till planprogram, del av evenemangsområdet inom stadsdelen Heden i Göteborg", 2023-05-30) och stadsbildsanalys (2024-04-25) tagits fram. Dessutom finns byggnadshistorisk utredning och konsekvensbeskrivning av Valhallabadet respektive Scandinavium, (2024-03-18) som underlag till programförslaget.

Inför samrådet har påverkan på kulturmiljön, både när det gäller påverkan riksintresse och påverkan byggnader med kulturhistoriska värden inom området, bedömts som risk för en betydande påverkan och ska därför utredas vidare i detaljplaneprocessen genom framtagande av miljökonsekvensbeskrivningar och en konsekvensanalys för kulturmiljö. Huruvida förslaget medför en påtaglig skada på riksintresset och avvägningen mellan olika intressen kommer att prövas i varje detaljplaneprocess.

För utförligare beskrivning av avvägning mellan olika intressen och miljökonsekvensbeskrivning, se under rubrikerna Process, medbestämmande och dialog respektive Förhållningssätt till lagar och policydokument under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar.

Riksintresse för kulturmiljövården och fornlämningsmiljön i Burgårdsparken

Planprogrammet har anpassat sig till kulturmiljöerna i Gårda och Stora Katrinelund genom en nedtrappning av bebyggelsen mot norr och öster och en öppen yta mellan Stora Katrinelund och Mölndalsån. Godkännandehandlingen har förtydligat detta med ny text och nya illustrationer i avsnittet Gestaltungsprinciper.

Stenstadens skala och planstruktur har varit vägledande i utformningen av planområdet. Bebyggelsen mot stenstaden föreslås få en tydlig takfot som möter skalan i stenstaden. Högdelar placeras indraget från denna takfot.

Den föreslagna bostadsbebyggelsens höjd och utbredning mot Burgårdsberget har reviderats i godkännandehandlingen för en bättre anpassning till fornlämningen på berget. Gestaltningen har närmat sig stenstadens uttryck. Den föreslagna bebyggelsen är planerad så att siktlinjer från och in i Gårda huvudsakligen bevaras. Mötet med Gårdas skala ska hanteras på ett sätt som begränsar negativ påverkan på den riksintressanta miljön. Påverkan på angränsande områden avses att inkluderas i framtagande av ytterligare analyser kring stadsbild och skuggning i pågående detaljplanearbete.

Synpunkter på hantering av Valhallabadet och Scandinavium

Planförslagets placering av funktioner bygger på ett beslut som kommunfullmäktige tog 2023-06-08 § 15, Vägvalsbeslut om Ny arena och Stadsutveckling i evenemangsområdet. I tjänsteutlåtandet till beslutet beskrev stadsledningskontoret för- och nackdelar för tre olika placeringar, tillika utbyggnadsordningar, av ny arena söder om Valhallagatan.

Stadsledningskontorets förslag till beslut var en placering av den nya arenan på Scandinaviums tomt.

Kommunfullmäktige beslutade att ge kommunstyrelsen i fortsatt uppdrag att, tillsammans med stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden, Higab AB och Got Event AB, planera för ny arena och stadsutveckling i evenemangsområdet, med placering av den nya arenan på Valhallabadets tomt. Beslutet om placeringen av ny arena innebär att Valhallabadet föreslås rivas. Enligt tjänstutlåtandet är den främsta fördelen med en placering på Valhallabadets tomt att verksamhetsbortfallet i Scandinavium uteblir. Beslutet innebär att också att Scandinavium föreslås rivas och ersätts med blandstad och expansionsyta för Svenska Mässan.

Programmets förslag förutsätter följaktligen att vissa byggnader rivs. Det är i detaljplanen som den juridiska avvägningen mellan de allmänna intressena av dels utveckling av evenemangsområdet, dels bevarande av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse görs. Rivningslov kommer behöva sökas innan rivning sker av byggnader. Rivningslovet granskas utifrån den då gällande detaljplanen. För mer information om avvägning mellan intressen, se rubrik Process, medbestämmande och dialog under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar.

Tillvarata kulturhistoriska värden

Konsekvenser för kulturmiljön behöver även arbetas vidare med av respektive part som idag är ägare av kulturhistoriskt viktiga byggnader eller som ska exploatera inom området. Det innebär ett ansvar för att utreda, och i den mån det är möjligt, ta tillvara objekt som identifierats som kulturhistoriskt viktiga, exempelvis konstverk eller byggnadsdelar.

Till vägvalsbeslutet 2023-06-08 fattades också ett tilläggsbeslut:

Kommunstyrelsen får i uppdrag att ta fram förslag på åtgärder för att omhänderta Valhallabadets kulturhistoriska värden. Uppdraget utförs i samarbete med Higab som fastighetsägare. Resultatet ska utgöra ett planeringsunderlag och tas med i arbetet med pågående detaljplaner.

Utredningen ska undersöka materiella värden, till exempel byggnadsdelar, konstnärlig utsmyckning eller installationer som kan återskapas i nytt centralbad eller i nya arenakroppar. Omhändertagande kan också ske på andra sätt och utredningen ska förhålla sig brett till begreppet. Det kan ske genom dokumentation av befintliga värden, till exempel i form av digitalt bevarande, foton, eller audiellt material, som en kollektiv minnesbank. Tillvaratagande och bevarandet av ett socialt minne som fångar badets innehåll och betydelse för människor som besökt och använt badet under den tid Valhallabadet varit i bruk ur bland annat ett demokrati-, folkhälso-, jämlikhets-, och barnperspektiv.

Uppdraget planeras redovisas till kommunstyrelsen under våren 2025 i samband med inriktningsbeslut för investeringar. I dagsläget pågår också ett fördjupat arbete på Higab för att beskriva de tekniska förutsättningarna för att konkretisera hur kulturhistoriska värden, så som Nils Wedels mosaikkonstverk, kan omhändertas.

Valhallabadets underhåll och tekniska livslängd

Higab, Valhallabadets fastighetsägare, har låtit företaget VBK konsulterande ingenjörer AB bedöma Valhallabadets underhållsbehov i rapporten "Underhålls- och driftåtgärder, rapport Valhalla sport och bad", 2021-03-17.

Stadsledningskontoret beskriver i "Slutrapport – Ny Arena och stadsutveckling i evenemangsområdet" (bilaga till Kommunstyrelsen 2022-04-06 § 295) att utredningen som Higab och VBK gjort när det gäller badets kvalitéer pekar ut att det kommer krävs omfattande renovering av Valhallabadet om det ska bevaras. Det har även gjorts en samlad bedömning av stadens vattenkapacitet i sim- och badanläggningar i syfte att avgöra om Valhallabadets kapacitet är avgörande för staden. Bedömningen är att det finns en tydlig brist på vattenyta i staden redan idag – även med Valhallabadet i drift. Idrott- och föreningsförvaltningens bedömning är att Valhallabadet inte kan rivas innan ett nytt centralbad är på plats utan tydlig påverkan på idrott- och föreningslivet och motionärer i regionen, eller med betydande investeringar för att säkra temporära funktioner.

Slutrapporten beskriver vidare att storleken på den nya arenans fotavtryck innebär att Valhallabadet behöver rivas för att göra plats för den nya arenan söder om Valhallagatan - om Scandinavium fortsatt ska kunna vara i drift under utbyggnadstiden.

Som fastighetsägare har Higab ansvar för att säkerställa att Valhallabadet kan användas som avsett så länge det behövs vilket innebär löpande underhållsåtgärder. I väntan på beslut om nytt centralbad och Valhallabadets framtid uppger Higab att de har valt att inte göra större genomgripande åtgärder, men följt sin underhållsplan. De senaste fem åren har de bland annat lagt om taket över 25-metersbassängen, renoverat Nils Wedels mosaikkonstverk med hjälp av stenkonservatorer och bytt ventilationssystem.

Byggnadsminnesförklaring av Valhallabadet

Länsstyrelsen har prövat en ansökan om byggnadsminnesförklaring och konstaterat att Valhallabadet kan, sett till dess väldokumenterade kulturhistoriska värden, förklaras som byggnadsminne men att det saknas förutsättningar för att säkerställa ett bevarande då kommunfullmäktige beslutat om att bygga en arena på platsen. Länsstyrelsen har på de grunderna avslagit ansökan om byggnadsminnesförklaring.

Angående så kallad K-märkning av Valhallabadet: K-märkning är ett samlingsbegrepp som ibland används om kulturhistoriskt värdefull bebyggelse som inbegriper olika typer av skydd som finns i gällande detaljplaner, till exempel Q men också kan innebära byggnadsminne.

Alternativa byggnadsförslag

Stadsbyggnadsförvaltningen har inte undersökt några alternativa placeringar av de nya funktionerna då uppdraget och efterföljande vägvalsbeslut uttryckt sådana tydliga direktiv om hur området ska struktureras.

Stadsbyggnadsförvaltningen har noterat debattartiklarna och förslaget från Krook & Tjäder. Krook & Tjäders förslag är intressant men svarar inte på det politiska uppdraget.

Grönstruktur

Inkomna synpunkter uttrycker positiva kommentarer om att parkmiljöer och grönstråk, som Burgårdsparken och å-stråket, ska utvecklas. Den nya gröna kopplingen mellan Mölndalsån och parken anses göra området mer tillgängligt och attraktivt för flera olika målgrupper, inte minst barn. En ny områdeslekplats ses som en stor förbättring jämfört med idag.

Det uttrycks farhågor om påverkan på naturvärden och biologisk mångfald, att det blir minskad mängd grönyta per person och ett större slitage, att de gröna miljöerna blir mer skuggiga vilket kan påverka befintlig växtlighet negativt. Det uttrycks även farhågor kring begränsad möjlighet att kunna göra kompensationsåtgärder för förlorad grönstruktur inom programområdet på grund av andra markanspråk. En utformning av de gröna ytorna så att de passar fler målgrupper och på det viset används fler tider på dygnet efterfrågas, och vikten av bra stråk för rörelsehindrade och synskadade påtalas.

Det uttrycks stark kritik från förvaltningar och föreningar mot att Burgårdsparkens yta minskar i omfattning och det framhålls att den nya bebyggelsens påverkan på parken är underskattad. Farhågor lyfts om att Burgårdsparken blir än mer undanskymd när nya byggnader uppförs nära parken och dess entréer.

Det påtalas att å-stråket blir för smalt för att kunna utvecklas som en parkmiljö, samt att utformningen av den södra delen av å-stråket är för dåligt utredd.

Kommentar:

I arbetet med planprogrammet har det krävts prioriteringar mellan olika intressen för att uppnå målen för området och för att uppfylla uppdraget ifrån kommunfullmäktige. Avvägningar i projektet innebär att andelen grönyta minskar och programförslaget kommer resultera i en förlust av ekologiska värden. Förslaget kommer att medföra behov av kompensationsåtgärder för förlorade naturvärden och ekosystemtjänster, något som det kommer att arbetas vidare med inom pågående detaljplanprocesser.

Föreslagen bebyggelse i slänten av Burgårdsparken tar i anspråk cirka 0,2 hektar av parkens cirka 3,5 hektar. Detta kompenseras i viss mån av cirka 0,12 hektar i form av den nya entrén och stadsdelslekplatsen som tillkommer i Blekestråkets förlängning. Den totala minskningen av parkyta blir knappt 0,1 hektar. Omfattningen av påverkan utreds vidare inom detaljplanarbetet.

Programmet föreslår nya vistelsekvaliteter, bland annat genom en utveckling av Burgårdsparken och å-stråket för att stärka både sociala och ekologiska värden utifrån förutsättningarna. Nya entréer till Burgårdsparken, ny stadsdelslekplats och en paviljong i Burgårdsparken är exempel på sådana kvalitetshöjningar. Kvalitetshöjningar kan dock inte fullt ut kompensera för brist på yta.

I södra delen av å-stråket är det stor brist på markyta och där bedöms endast gång- och cykelstråk och ekologisk kantzon att kunna få plats. Möjliga vistelsevärden kan eventuellt utföras på kvartermark. Grönska tillförs också utspritt i området genom till exempel trädplantering av gator, förgårdsmarker och vegetationsklädda tak. Grönstrukturen görs också mer tillgänglig bland annat genom att Burgårdsparken kopplas sammas med å-stråket och med en ny bro över

ån till Gårda. I pågående arbete med detaljplaner kommer grönska fortsätta vara en viktig del att arbeta vidare med.

Utbredningen av bostadshuset närmast Burgårdsparken har reviderats i godkännandehandlingen för att ge mindre påverkan på parkens arkeologiska, ekologiska och sociala värden. Ett fortsatt arbete om mötet mellan park och bebyggelse och byggnadsvolymnernas utformning behöver ske inom ramarna för pågående detaljplanearbete.

Enligt exploateringsförvaltningen bör robusta material användas vid kompletteringar i Burgårdsparken och högre skötselnivå än idag ska vara en förutsättning.

Övriga synpunkter om utformning av Burgårdsparken, å-stråket och andra allmänna platser är mottagna och kommer att arbetas vidare med i detaljplanernas gestaltungsarbete.

Gator och trafik

Parkering och angöring

Flera privatpersoner och föreningar uttrycker oro över parkeringssituationen, speciellt att parkering för publik saknas. Lösningförslag ifrån yttrandena inkluderar att bygga fler våningar på parkeringshus i Gårda och skapa nya parkeringsplatser nära idrottsanläggningar. Det betonas även att avlämningsytor nära entréer är viktiga, något som också idrott- och föreningsförvaltningen tar upp som en avgörande fråga. Behovet uppstår av att yngre barn inte tillåts åka själva kollektivt, att idrotterna är material- och utrustningstunga samt att gästande föreningar, som är viktiga för klubbarnas ekonomi, är beroende av bil.

Exploateringsförvaltningen påpekar att många verksamheter i området är beroende av att allmän platsmark stängs av vid vissa tider, vilket inte kan garanteras i planprogrammet eller detaljplanen. De anser att den nord-sydliga lokalgatan och Valhallagatan måste vara allmän platsmark för att säkerställa tillgänglighet till bostäder, verksamheter och skolor.

Företag inom besöksnäringen framhåller vikten av gemensamma lösningar för bil- och cykelparkering. Det påpekas också att tillgänglighet för rörelsehindrade och angöring för turist- och evenemangsbussar behöver jobbas vidare med.

Göteborgs Stads Parkering påpekar att planförslaget förutsätter en minskning av antalet bilbesökare och att det är viktigt att erbjuda tydliga alternativ, som infartsparkering och kollektivtrafik till centrala Göteborg.

Trafik utanför evenemangsområdet

Boende i Gårda betonar att hänsyn måste tas till dem för att undvika ökad trafik och undrar var bilarna ska ta vägen och hur boende ska kunna komma fram.

Samverkansföreningen Position Gårda anser att evenemangsbussparkering längs Ävägen inte är hållbart då det hindrar utvecklingen av Ävägen som ett attraktivt och levande stråk med aktiva bottenplan. De anser att en ny plats för evenemangsbussparkering behöver arbetas fram.

Exploateringsförvaltningen framhåller att en permanent avstängning av fordonstrafik på Valhallabron behöver studeras i pågående detaljplaner.

Trafikverket anser att pågående och kommande planarbete måste beskriva trafikalstring, påverkan och konsekvenser på väg E6, och att framkomligheten och trafiksäkerheten på väg E6 inte får försämrats. De betonar också att Västlänkens förutsättningar och krav inte får påverkas negativt.

Hållbart resande

Kommentarer från förvaltningar, företag och privatpersoner gäller vikten av att skapa säkra och gena gång- och cykelvägar, både inom programområdet och till närliggande kollektivtrafikhållplatser och stadsdelar. Flera lyfter frågan att prioritera barns säkerhet, till exempel säkra skolvägar.

Flera påtalar att det krävs bättre kollektivtrafik än idag för att göra området attraktivt och samtidigt klara de uppsatta målen om nya resvanor och minskad parkering för bilar. Synpunkter gäller också att betrakta Gårda och evenemangsområdet som en helhet vid planering av kollektivtrafiklösningar.

Kommentar:

Parkering och angöring

Ett trafikförslag, vilket också hanterar angöring, kommer att tas fram i pågående detaljplanearbete. Angöring i anslutning till entréer kommer säkerställas för centralbad, arenor, andra verksamheter och bostäder. Detta möjliggör tillgänglighet för rörelsehindrade och hämta/lämna-trafik. Angöring för buss kommer att hänvisas till Skånegatan. Cykelparkering planeras att tillföras i området i det nya centralbadets byggnad och på Valhallagatan och kan samnyttjas av olika verksamheter i området.

Genom arbetet med grön resplan och förbättrad tillgänglighet, kapacitet och restid för lokalt och regionalt kollektivtrafikresande anses bilparkering i området kunna minskas utan att tillgängligheten till området försämrats.

En strategisk parkeringsutredning, som också omfattar kringliggande områden, är under framtagande. Denna ska ta fram principer för hantering av parkering och vara ett stöd till pågående detaljplanearbete, i vilka mobilitets- och parkeringsutredningar avses tas fram. I pågående detaljplanearbete kommer parkeringsbehov och lokalisering av parkeringsplatser för bil och cykel utredas mer i detalj. Då kan exploatörerna även själva föreslå och organisera samordnade och/eller samnyttjade parkeringsplatser och andra mobilitetsåtgärder både inom och utanför programområdet.

Markens upplåtelseform, om det ska vara allmän plats eller kvartersmark regleras inte i planprogram utan i pågående detaljplanearbete.

Trafik utanför evenemangsområdet

Genom att inte tillföra mer ny parkering än nödvändigt (se kommentar ovan) och arbeta med en grön resplan för området ges förutsättningar att hålla mängden tillkommande biltrafik till evenemangsområdets verksamheter och bostäder på en så låg nivå som möjligt.

En trafikanalys tas fram i pågående detaljplanearbete, där påverkan och konsekvenser på angränsande vägnät inklusive E6 beskrivs. Projektet kommer inte att påverka Västlänkens förutsättningar eller krav negativt.

Planprogrammet reglerar inte, men visar på positiva konsekvenser av, en avstängning av Valhallabron. Huruvida Valhallabron går att stänga av för biltrafik eller inte behöver utredas vidare.

Ett parallellt programarbete pågår för Gårda. Frågor om trafikföring i Gårda behandlas inte inom detta planprogram. Synpunkterna vidarebefordras till projektgruppen för Program för Gårda.

Hållbart resande

Staden delar bilden att merparten av besökarna kommer behöva resa på annat sätt än med bil i framtiden. Nuvarande kollektivtrafik kommer att få kapacitetshöjning i och med Västlänken. Det planeras också för metrobusshållplats längs E6 i Gårda. Fortsatt dialog med Västtrafik behöver ske i pågående detaljplanearbete.

Flera gång- och cykelbanor i området planeras få en ökad standard med ökad bredd och bättre kopplingar till Korsvägen och Gårda. Både befintliga och nya gators utformning kommer studeras vidare i planprocessen genom framtagande av trafikförslag. I dessa är säkra skolvägar en aspekt att ta hänsyn till.

Gång- och cykelvägar utanför det geografiska programområdet föreslås inte få någon ändrad standard, men information om behovet av gena stråk och attraktiva gångvägar vidarebefordras till projektgruppen för Program för Gårda.

Kommunal service

Förskoleförvaltningen, grundskoleförvaltningen, socialnämnden Centrum och stadsfastighetsnämnden avstyrker programmet då de anser att varken planprogrammet eller kringliggande planering erbjuder en hållbar lösning för kommunal service för barn 0–16 år. Det påpekas att programmet inte möter nuvarande eller tillkommande behov av förskoleplatser och skolplatser inom programområdet och i kringliggande områden, och det inte heller hänvisas till någon lösning utanför programområdet. Avvägningen att endast möjliggöra grundskola eller förskola ifrågasätts. Ett bredare och mer långsiktigt ekonomiskt perspektiv efterfrågas.

Möjligheterna för skolan att samnyttja fritidsytor och idrottsanläggningar ses som mycket positiv, men samnyttjan med eventarrangörer beskrivs som problematisk sett till friyta och trygghet.

Fördelar med att ha utbildningslokaler i programområdet lyfts, eftersom delar av programområdet har förhållandevis låga bullernivåer jämfört med resten av Norra Centrum, och att det ur ett folkhälsoperspektiv och barnperspektiv finns anledning att prioritera ytor med goda ljudnivåer till barns vistelse.

Kommentar:

I ett tidigt skede av planprogramsarbetet var ambitionen att göra det möjligt för både skola och förskola inom programområdet. Utredningsarbetet och samrådet har visat att det är svårt att skapa plats för både skola och förskola inom programområdet. Avvägningar har behövts genomföras utifrån hur uppdraget ifrån kommunfullmäktige formulerats där många funktioner ska rymmas på en begränsad yta. Enligt översiktsplanens rekommendation ska förtur till samhällsservice ges för yngre barn, om en prioritering är nödvändig på grund av

begränsad yta. Programförslaget har reviderats inför godkännandet med en yta som möjliggör för kommunal service och där huvudinriktningen är förskola. Ett fortsatt arbete kommer att ske inom ramarna för pågående detaljplanearbete.

Samrådsförslagets idé med samnyttjan mellan serviceyta och skolgård utgår. Möjligheten som undersöktes, och som inte har bedömts som framkomlig, var att ytan skulle kunna användas för olika funktioner vid olika tider. Syftet har inte varit att göra det möjligt för en samnyttjan av ytan på så sätt att denna skulle fungera som både skolgård och för arenornas behov av servicefunktioner vid samma tidpunkt. Godkännandehandlingen föreslår en yta för kommunal service som enligt gällande riktlinjer om friyta kan nyttjas som 8 avdelningar förskola. Det innebär att området kan täcka sitt genererade behov av förskoleplatser och ersätta förskolan som försvinner på Valhallagatan 4. Beroende på hur stort antal bostäder som möjliggörs i pågående detaljplanering kan ytan för kommunal service eventuellt även bidra till att minska det generella underskottet av förskoleplatser i staden eller ersätta tillfälliga lösningar.

Göteborgs Stad har tagit fram en riktlinje för styrande nyckeltal när det gäller friyta för förskolor och skolor. Nyckeltalet anger det behov av friyta som finns kopplat till olika kommunala verksamhetslokaler. För förskolor är storleken på friytan anpassad efter var i staden förskolan ligger. Riktlinje syftar till att ge tydliga ramar för hur mycket friyta som ska avsättas för barn och unga i stadsplaneringen för att säkerställa ytor med god kvalitet för lek, lärande, fysisk aktivitet och återhämtning samtidigt som staden kan fortsätta att förtäta och utvecklas. Riktlinjen kan på detta sätt medverka till att de beslut som fattas inom området framgent blir mer barnrättsmedvetna. Inför godkännande är programförslagets yta för kommunal service minskad, men följer riktlinjen för 8 avdelning förskola. Om friytan per barn behöver minskas under planprocessen eller vid bygglov kan staden enligt riktlinjerna utreda förutsättningar, möjligheter och kompensationsåtgärder för detta. Förskoleverksamheten kan utöver egen gård nyttja angränsande stadsdelslekplats och gröna ytor i Burgårdsparken för utflykter. Fortsatt arbete med utformningen av förskola och gård kommer att ske i det pågående arbetet med detaljplanen.

Programförslaget innebär att de nya bostädernas behov av skolplatser inte tillgodoses inom programområdet. Planeringen av lokalbehovet för grundskola behöver hanteras vidare på områdesnivå inom arbetet med taktisk planering av de stadsutvecklande förvaltningarna. Ett separat arbete pågår med det uppdrag stadsbyggnadsförvaltningen har fått ifrån stadsbyggnadsnämnden att i samverkan med berörda förvaltningar utreda förutsättningarna för att inom befintligt lokalbestånd möta tillkommande och befintliga behov av grund- och förskoleplatser i området och centrala staden (SBN 2024-06-18 § 451).

Se också kommentar om serviceytan nedan.

Serviceyta

Intressenter inom besöksnäringen är positiva till omdaning av området och utveckling med nya inomhusarenor, nytt bad och sporthallar, men anser att programmet innehåller för många målkonflikter som löses med kompromisser

som försämrar förutsättningarna och helheten för evenemangsverksamheten i Göteborg.

Det påtalas att planprogrammet inte tillgodoser de behovsbeskrivningar som tagits fram för de nya arenorna och att det finns risk för att de nya arenorna och Ullevi ges alltför begränsade verksamhetsförutsättningar över tid, vilket äventyrar möjligheten att locka stora evenemang till Göteborg. Den föreslagna serviceytans storlek och tillgänglighet medför negativ påverkan på Ullevis funktionalitet och konkurrenskraft. Minst 10 000 m² serviceyta krävs, samt att ytan inte samnyttjas med skolgård.

Kommentar

I samrådshandlingen föreslogs att en del av den norra ytan inom programområdet skulle kunna användas som både skolgård och serviceyta, dock inte samtidigt. Detta har i arbetet och utifrån inkomna synpunkter i samrådet inte visat sig framkomligt och förslag om samnyttjan mellan funktionerna utgår. I stället föreslås att ytan har huvudfunktionen serviceyta. För att beakta Ullevis och kommande arenors behov av serviceyta har därmed den dedikerade serviceytan ökat. Godkännandehandlingen föreslår en tillgänglig yta, i norra delen av området, för arenornas funktion om cirka 10 000 m² vilket har varit en förutsättning in i skissarbetet. Delen av den nya nord-sydliga lokalgatan som gränsar till serviceytan föreslås vid behov nyttjas som serviceyta för att uppnå detta. De nya arenornas centrala placering och uppdragets mål om att uppnå en attraktiv stadsmiljö förutsätter att funktioner samnyttjas.

I arbetet med planprogrammet har det krävts avvägningar mellan olika intressen för att uppnå målen för området och för att uppfylla uppdraget ifrån kommunfullmäktige. Uppdraget att bygga blandstad, förstärka kapaciteten och utbudet i dagens evenemangsområde och lägga till fler funktioner ger stor utvecklingspotential men kräver också att många funktioner ska samsas på en relativt liten yta vilket ligger till grund för den avvägning som gjorts när det gäller föreslagen markanvändning.

Serviceytan kommer också användas för de nya arenorna, vilket gör att anspråket kommer öka till antal tillfällen och storlek. Vilken yta och funktion som serviceytan behöver fylla kommer variera mellan olika evenemang. Det har också lyfts möjligheten att se om några av dessa funktioner går att lösa utanför programmets avgränsning. När området inte används för evenemang är intentionen att ytan ska vara allmänt tillgänglig. Möjligheter till att samnyttja ytan för andra funktioner som kan skapa värden när den inte används som serviceyta behöver studeras vidare. Likaså behöver utformningen och avgränsningen av ytorna studeras vidare inom pågående detaljplanearbete.

Ersättning Valhalla IP

Idrottsföreningar och privatpersoner anser att det är nödvändigt att ersätta Valhalla IP med en modern, centralt belägen arena. GAIS och ÖIS önskar att Valhalla IP ersätts med en arena på Heden, andra föreslår att Valhalla IP ska finnas kvar som idag och i stället lägga centralbadet på annan plats i staden.

Idrotts- och föreningsnämnden påpekar att de inte har mandat att hantera hela frågan om Valhalla IP:s ersättning på kort och lång sikt. De anser sig beroende av

flera av stadens övriga nämnder och bolag för ett genomförande och för att hitta lösningar för en ersättning.

Kommentar:

Frågan om ersättning för Valhalla IP åligger idrotts- och föreningsnämnden (IOFF) att hantera och är en förutsättning för genomförandet av planprogrammets förslag, men omfattas inte av planprogrammet i övrigt.

Eftersom dam- och breddidrotten är prioriterad av IOFF anses det viktigt att undvika verksamhetsbortfall. Förvaltningen planerar att tillfälligt ersätta Valhalla IP (breddidrott damer) på planen "Heden 1" i nordvästra hörnet av Heden. Denna ska enligt nuvarande planering vara spelbar vid midsommar 2026. Träningar och matchspel kommer kunna bedrivas på Heden, andra på Bravida och ytterligare några på Ruddalen.

IOFF önskar kunna erbjuda en långsiktig ersättning för Valhalla IP i Kviberg och har startat upp internt arbete för detta.

Inkomna yttranden med förslag på placeringar och önskemål om dialog vidarebefordras till idrotts- och föreningsförvaltningen.

Genomförandefrågor – funktion, logistik, tillvaro under genomförandet

Flera menar att förslaget innebär ett komplext genomförande under många års tid då samnyttjan ska ske mellan anläggningar, flertalet befintliga verksamheter ska fortgå under utbyggnaden och det finns bostäder i nära anslutning. Vikten av en samordnad planering och genomförande kring bygglogistik, besöksflöden och tillgänglighet till verksamheter och bostäder påtalas.

Från privatpersoner uttrycks en farhåga kring störningar för närboende under byggtid, logistikproblem och en trötthet över byggprojekt som begränsar tillgängligheten till den centrala staden.

Både kommunala och privata verksamhetsutövare i området påtalar vikten av att slippa inskränkningar eller begränsningar för sin dagliga verksamhet.

Kommentar:

Placeringen av funktioner inom programområdet bygger på att utbyggnaden i största möjligaste mån ska kunna ske sömlöst för de verksamheter som berörs och utan verksamhetsbortfall. Byggnationen avses ske i etapper, en utbyggnadsordning, vilket gör att fastigheterna kan vara tillgängliga även om vissa vägar blir avstängda under perioder. Respektive fastighetsägare är ansvariga för att hålla dialog med och informera befintliga företag som verkar i området om planeringsprocessen.

Samverkan mellan kommun, exploatörer och utförare behöver ske för att både evenemangsområdet och närliggande områden kan vara tillgängliga för boende och besökare under hela utbyggnadstiden. Den långa utbyggnadstiden och genomförandet av de omfattande byggprojekten inom och utanför planområdet kommer ställa krav på en samordnad bygglogistik och behov av en extern logistikhub. Utbyggnadsordning och genomförande kommer arbetas vidare med i efterföljande processer och av verksamheterna själva under byggskede.

Synpunkterna vidarebefordras till exploateringsförvaltningen och berörda exploatörer.

Inkomna synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar

Inkomna synpunkter har sammanfattats nedan. Vid publicering på Stadens webbplats anges inte personuppgifter så som namn, fastighetsbeteckning eller adress. Synpunkterna finns i sin helhet på stadsbyggnadsförvaltningen.

1. Kommunal nämnder och bolag med flera

1.1. Exploateringsnämnden

Exploateringsnämnden tillstyrker förslaget under förutsättning att de synpunkter som redovisas under förvaltningens bedömning beaktas.

Förvaltningens bedömning

De ekonomiska konsekvenserna för genomförandet av uppdraget om att planera för arenor och stadsutveckling i evenemangsområdet behöver fortsatt fördjupas inom staden och beskrivas närmare i kommande inriktningsbeslut och i arbetet med detaljplanerna.

I arbetet med planprogrammet har det krävts prioriteringar mellan olika intressen för att uppnå målen för området och för att uppfylla uppdraget från kommunfullmäktige. Uppdraget att möjliggöra för en blandad stadsutveckling, förstärka kapaciteten och utbudet i dagens evenemangsområde och lägga till fler funktioner ger stor utvecklingspotential men kräver också att många funktioner ska samsas på en relativt liten yta. För att marken ska utnyttjas effektivt och innehållet ska rymmas krävs en hög grad av samnyttjande och funktionsblandning samtidigt som området ska fungera under tiden det byggs ut. Givet uppdraget medför det kostnadsdrivande faktorer. Dessa handlar exempelvis om hantering av tillståndskrävande åtgärder kopplat till vattendom, utredningar kring grundläggning och stabiliserande åtgärder, ledningsomläggningar, hantering av markföroreningar, behov av markhöjningar och bergschakt, uppförandet av ny gång- och cykelbro över Mölndalsån samt tillfälliga lösningar under utbyggnadstiden. Uppdragets ambition om en hög grad av samnyttjan, hög arkitektonisk kvalitet och att kunna ta emot fler besökare medför därför höga investerings- och driftskostnader för allmän platsmark. Staden behöver planera för tillräckliga ekonomiska driftsmedel.

Programmet föreslår åtgärder som medför kostnader som belastar staden men som ligger utanför exploateringsekonomin, det rör sig framför allt om åtgärder i mötet mellan befintlig stad och planerad stadsutveckling som inte omfattas av kommande detaljplanarbeten. Det är därför viktigt att staden fortsätter utreda åtgärderna och nominera in investeringsbehovet till berörda förvaltningar.

Parkering för besökare föreslås lösas genom parkeringsköp inom området. Då parkering och social service inte fullt ut kan hanteras i detaljplanerna behöver lösningar i andra delar av staden fortsatt arbetas med.

Allmän platsmark - gata

För godshanteringen inom området är Örgrytevägens framtida utformning avgörande. En förstudie för Örgrytevägen är under framtagande och arbetet behöver följa programmets intentioner.

Vid stora flöden av människor i samband med evenemang i området finns det brist på markytor, i synnerhet vid spårvagnshållplatsen Scandinavium och kring Burgårdsplatsen. För gående och cyklister vid Burgårdsplatsen saknas gena kopplingar och för att åtgärda dessa brister behöver Burgårdsplatsen samt delar av Skånegatan omgestaltas och en ny detaljplan för det prioriteras.

Verksamheter i området är i flera fall beroende av att allmän platsmark stängs av under vissa tider. Detta kan inte garanteras i planprogram eller detaljplan utan enbart möjliggöras. Avstängningar av allmän platsmark prövas i varje enskilt fall av Polismyndigheten. Detta kan också innebära att vissa verksamheter föreslagna i programmet inte är möjliga då det saknas angöring under vissa tider. En förutsättning för att avstängning ska fungera är att den nya nord-sydliga lokalgatan och Valhallagatan är allmän platsmark för att säkerställa tillgänglighet till såväl bostäder som verksamheter och skola. Barns möjlighet att kunna röra sig säkert till, från och inom området behöver prioriteras i arbetet med detaljplanerna.

Programmet förutsätter en permanent avstängning av fordonstrafik på Valhallabron. Detta behöver studeras vidare i detaljplanerna för området.

För att inte öka trafik under rusningstider på E6 och reducera behovet av bilparkering tas en grön resplan fram med möjliga åtgärder. Det är viktigt att detta arbete tas vidare i detaljplanerna.

Samnyttjande av serviceytan och allmän platsmark gata behöver studeras vidare för att inte begränsa tillgängligheten till funktioner i området.

Allmän platsmark - park

Programstrukturens höga exploateringsgrad och samnyttjade lösningar medför ökade kostnader för allmän platsmark. Det kan bero på ledningsflyttar, utmaningar att lösa tillgänglighet och förutsättningar för att plantera träd och växtlighet i gata. Frågor som rör geoteknik, stabilitet, miljötillstånd och underjordisk infrastruktur återstår att fortsatt studera då såväl genomförande, utbyggnad och ekonomi kan komma att påverkas.

Den nya bebyggelsen med centralbad, sporthallar och arena riskerar medföra upplevelsemässiga konsekvenser samt påverkan på lokalklimatet i form av skuggiga platser som påverkar förutsättningar för att skapa vistelsekvaliteter inom allmän platsmark men även påverka upplevelsen av trygghet och tillgänglighet i Burgårdsparken. Allmänna grönytor riskerar upplevas privata när bostäder mot Burgårdsparken förläggs dikt an. Det är viktigt att ha en medvetenhet om konsekvenserna i arbetet med detaljplanerna.

Inom programområdet finns det naturvärden bestående av flertalet skyddade biotoper. Programförslaget innebär att vissa ytor med identifierade naturvärden tas i anspråk för andra ändamål. Den ekologiskt funktionella kantzonen vid Mölndalsån ska i huvudsak bevaras men kan påverkas vid anläggning, till exempel vid stabiliserande åtgärder.

Genomförandet av programförslaget kommer att medföra behov av kompensationsåtgärder för förlorade naturvärden och ekosystemtjänster.

Kvartersmark - förskola/skola

Det råder brist på skola och förskola i den centrala staden. Det har inte bedömts möjligt att åstadkomma både skola och förskola inom området utifrån uppdraget. Vägvalet vad som kommer att uppföras görs i ett senare skede.

Förvaltningen har försökt att bidra till att söka lösningar för utbildningslokaler i närområdet till programområdet. Det är svårt att finna andra fastigheter i närområdet som kan erbjuda den fastighetstorleken och friyta som en grundskola kräver. Ett gemensamt arbete i staden bör fortgå för att optimera markanvändningen.

Arbete med flytt av befintlig förskola på Valhallagatan bör fortgå för att möjliggöra för en utbyggnad av centralbadet.

Vid uppförande av en grundskola förutsätts delar av området kunna fungera både för skolans behov som skolgård och vid andra tillfällen som serviceyta vid evenemang kopplat till arenorna. Genomförbarhet, möjlig omfattning och ytanspråk behöver studeras i detaljplanearbetet.

Kvartersmark - arenakvarter och centralbad

Programstrukturen visar på en hög exploatering söder om Valhallagatan. Bullersituationen från framtida anläggningar kan komma att påverka möjligheten till bostäder i kvarteret söder om Valhallagatan. Genomförbarheten i det södra kvarteret behöver arbetas vidare med i detaljplanearbetet. Ytterligare byggrätter ovanpå centralbadet utöver föreslagna sporthallar föreslås inte i planprogrammet. I detaljplanearbetet kan möjligheter till påbyggnad av centralbadet/sporthallarna med kontor fortsatt komma att studeras för att bidra till totalekonomin (hyresintäkter), det påverkar inte exploateringsekonomin.

Kommentar:

Behov av investeringar för en utveckling i enlighet med planprogrammet redovisas översiktligt i samband med att planprogrammet lyfts till stadsbyggnadsnämnden för beslut om godkännande. De investeringar som krävs för en utveckling i enlighet med de uppdrag som berörda nämnder och bolag fått ifrån kommunfullmäktige hanteras av respektive investerande part. Inriktningsbeslut som gäller ekonomi har lyfts till berörda nämnder och bolag under hösten 2024 och avses sedan tas upp för beslut i kommunstyrelsen och kommunfullmäktige under 2025. Synpunkterna vidareförmedlas till berörda parter.

Angående Örgrytevägen, se kommentar till 3.1 Svenska Mässan.

Inom arbetet med framtagande av planprogram och inom samverkansprogrammet med ingående förvaltningar och bolag har Burgårdsplatsen identifierats att ha stor potential för och behov av omdaning. Stadsbyggnadsförvaltningen har tagit fram "Utvecklingsidé för förändring och utveckling vid Burgårdsplatsen inom stadsdelen Heden", SBF-2024-00935, vilken är godkänd på Direktörsberedning 2024-08-13. Stadsbyggnadsförvaltningen arbetar nu med att ta fram ett stadsbyggnadsförslag som kan godkännas av stadsbyggnadsnämnden.

Följande synpunkter som lyfts behöver utredas vidare i detaljplaneskedet:

- *Sol- och dagsljusstudier och analys av påverkan på mikroklimat*
- *Kompensationsåtgärder*
- *Strandskydd vid Mölndalsån*
- *Buller från trafik, anläggningar och verksamheter*

För synpunkter som handlar om grönstruktur, serviceyta, kommunal service, trafik och gator, se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar. Övriga synpunkter noteras.

1.2. Förskolenämnden och förskoleförvaltningen

Förskolenämnden tar inte egen ställning i ärendet utan översänder förvaltningens tjänsteutlåtande till stadsbyggnadsnämnden som eget yttrande.

Förskoleförvaltningen avstyrker programmet för del av evenemangsområdet inom stadsdelen Heden i Göteborg.

Förskoleförvaltningens bedömning

Göteborgs Stad har enligt skollagen skyldighet att erbjuda plats i förskola inom fyra månader från det att vårdnadshavare har ansökt om behov samt erbjuda placering så nära hemmet det är möjligt och med skälig hänsyn till vårdnadshavares önskemål. Varje nytt planprogram/detaljplan innehållande bostäder ska säkerställa att kommunal service i form av förskola tillgodoses i enlighet med Göteborgs Stads nya styrning för lokalförsörjning. Förvaltningen anser att det varken i planprogrammet eller den omgivande planeringen framgår hur kommunen erbjuder en hållbar långsiktig lösning i aktuellt område för kommunal service för barn i åldern 0–16 år. Behovet av förskoleplatser i stadsområde Centrum behöver fortsatt hanteras genom Göteborgs Stads strategiska planering.

Rivning av befintlig förskola på Valhallagatan 4 och uppförandet av en ny eventuell förskola innebär en ökad kostnad för förskolenämnden i form av en ökad hyreskostnad. Förskolan Engelbrektsgratan 34 E med tillfälligt bygglov genererar generellt en högre kostnad per plats och innebär en ökad kostnad då befintlig förskola på Valhallagatan behöver rivas innan en ny permanent förskola kan uppföras.

Att riva befintlig förskola på Valhallagatan och bygga både en tillfällig paviljong och en ny permanent förskola kommer ha negativ påverkan på miljön.

När staden förtätar är det viktigt att förbereda för kommunal service i form av förskola då detta kommer ha direkt effekt på berörda familjers vardag. En av översiktsplanens strategier för en hållbar stad är att skapa en nära stad med korta avstånd mellan människor och de funktioner som behövs för vardagslivet. Att fler ska kunna klara vardagen genom att gå och cykla. Planprogrammet föreslår en blandstad men skapar inte förutsättningar för att både grundskola och förskola ska möjliggöras inom planen, vilket går emot vad som står i översiktsplanen att fler ska klara sin vardag genom att gå eller cykla. Det kan innebära att barn i grundskoleåldern eller i förskoleåldern får längre väg från och till hemmet för att ta sig till sin förskola/grundskola. För barnen kan det även innebära längre vistelsetider då vårdnadshavare får längre restid för att hämta och lämna sina barn. Då det idag är ett underskott på platser i mellanområdet Norra Centrum och angränsande mellanområden är det inte troligt att barnen kommer få en placering

nära hemmet utan behöver resa till angränsande stadsområden för att komma till sin förskola.

En av de större bristerna i planprogrammet är att utvecklingen av området inte kommer att bidra till att lösa innerstadens bristande tillgång till social service för barnfamiljer. Det har varit svårt att tillgodose förskola och grundskola inom planområdet. Varken planprogrammet eller kringliggande planering tillhandahåller en hållbar planering för kommunal service för barn 0–16 år. Det innebär att förskolenämnden och grundskolenämnden inte vet om det behov av kommunal service som programmet genererar kommer att vara möjligt att tillgodose.

I planprogrammet ingår att befintlig förskola vid Valhallagatan 4 rivs för att ge plats åt ett nytt centralbad. Hur förskoleplatserna långsiktigt ska ersättas framgår inte av planprogrammet. Det blir dock merkostnader då en tillfällig lösning behöver tas fram för att ersätta platserna på förskolan Valhallagatan 4 senast Q4 2026.

Planprogrammet föreslår även en omflyttning av trafikflöden vilket kan riskera att befintlig förskolegård till Levgrensvägens förskola kommer utsättas mer av trafikbuller än det redan är idag.

I tidplanen för programmet anges att tillfälliga ersättningslösningar för förskola ska vara på plats Q4 2026. Hur detta ska genomföras eller var den tillfälliga förskolan ska placeras framgår inte tar av planprogrammet utan överlämnas till stadsfastighetsförvaltningen. Förskoleförvaltningen riskerar att stå utan platser för barnen på Valhallagatan 4 förskola då det kan bli en lång process med bygglov och utmaningar med buller, eftersom det är få platser i centrala staden som uppfyller kraven för buller på skolgård. Det kan komma att generera en ökad kostnad i form av högre hyra för tillfälliga byggnader.

Förskoleförvaltningen har även 90 förskoleplatser på förskolan Engelbrektsgatan 34 E som har ett tillfälligt bygglov. När förskolan byggdes var det tänkt att verksamheten skulle flytta till en permanent lösning på Bergakungen vid Skånegatan (SBF diarienummer 12/05981). Då någon detaljplan inte beslutats behöver även dessa 90 platser ersättas i den tillfälliga ersättningslokalen som planeras för Valhallagatan 4 förskola.

Mellanområdet Norra Centrum har i nutid en underkapacitet (0–5 år) på 65 förskoleplatser och i närtid (5–10 år) på 92 förskoleplatser. I förvaltningens lokalbehovsplan framgår att planerad expansion av förskola behöver genomföras för att kunna ersätta både Valhallagatans 4 förskolas borttagna platser och ersättning för Engelbrektsgatan 34 E förskolas platser. I närområdet är det även andra detaljplaner som innehåller byggnation av bostäder. Detta kommer generera behov av fler förskoleplatser i mellanområde Norra Centrum. Det är av stor vikt att kommunal service i form av förskola tillgodoses på de platser som är lämpliga utifrån buller och storlek på friyta.

Kommentar:

Stadsfastigheter tar fram förslag på evakuering av befintlig förskola Valhallagatan 4. Genomförandet avses samordnas med utbyggnaden av detaljplanen.

Befintliga verksamheter och bostäder som kan komma att påverkas av ändrade trafikflöden föreslås omfattas av bullerutredning som avses tas fram i pågående detaljplaneprocess.

För synpunkter som handlar om behovet av kommunal service och säkra skolvägar, se gemensamt svar under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar. Övriga synpunkter noteras.

1.3. Grundskolenämnden och grundskoleförvaltningen

Grundskolenämnden avstår från att ta egen ställning i ärendet utan översänder förvaltningens tjänsteutlåtande till stadsbyggnadsnämnden som eget yttrande.

Grundskolenämnden välkomnar att förvaltningen har gjort ett gediget arbete i sitt remissvar. De väljer därför att skicka vidare remissvaret utan eget ställningstagande och litar på att ansvariga parter kommer att arbeta för en helhet som gynnar Göteborg.

Grundskoleförvaltningens bedömning

Grundskoleförvaltningen avstyrker programmet i samråd, trots att det finns behov av fler skolplatser i området.

I stort tillför programmet många värden för staden. Förslaget avstyrks då varken programmet eller kringliggande planering erbjuder en hållbar lösning för kommunal service för barn 0–16 år. Programmet möter inte nuvarande eller tillkommande behov av både förskoleplatser och skolplatser och det hänvisas inte heller till någon lösning utanför programområdet. Det kvarstår en allt för stor osäkerhet rörande hur både förskolans och grundskolans behov ska tryggas. Utan möjliga lösningar på dessa behov kan grundskoleförvaltningen inte tillstyrka.

Grundskoleförvaltningens behov av grundskoleplatser behöver fortsatt omhändertas i stadens strategiska planering i närområdet. För en tillstyrkan vill grundskoleförvaltningen se att kommunal service omhändertas utifrån ett barnperspektiv och att förutsättningar för verksamheterna möjliggörs.

Brist på skolplatser

Det råder brist på skolplatser inom programområdet och i kringliggande områden där det planeras bostäder, som tillför ett ökat kapacitetsbehov. Nybyggnationer i planen bör uppfylla skolenhetsutredningens principer om paralleller, elevtal och stadieindelning för att skapa bärkraftiga skolenheter, såväl pedagogiskt som ekonomiskt. Detta är särskilt angeläget i stadens centrala delar som har en lägre ekonomisk tilldelning utifrån resursfördelningsmodellen. Eventuella avsteg från skolenhetsutredningens principer bör minimeras samt behöver överläggas tillsammans inom staden.

Programförslagets planerade skolfastighet möter inte det efterfrågade kapacitetsbehovet för både förskola och tre paralleller F-6 grundskola i stadsområdet. Tre paralleller är en förutsättning för ekonomiskt och pedagogiskt bärkraftiga skolor i enlighet med skolenhetsutredningens principer. Om skolbyggnation sker i enlighet med planprogrammet, kvarstår behovet av ytterligare en parallell. Detta ställer krav på ytterligare skolenhet som kan resultera i två nyproduktionsprojekt, en alternativt två enheter, med lägre bärkraftighet och svårt med beläggning. Avvägningen att inte uppnå tre paralleller

i enlighet med behovet, behöver ställas mot närliggande möjliga tomter samt befintliga skoltomter i närområdet för att uppnå stadens gemensamma behov av kommunal service.

Utöver bristerna att möta de direkta behoven av kommunal service riskerar den nuvarande utvecklingen att ge upphov till ineffektiva och kostsamma lösningar på helheten. I stället för färre skolor, med god lokalisering och anpassad volym kan stadens tvingas bygga fler skolor, med sämre lokalisering och som dessutom inte är ekonomiskt bärkraftiga. Detta ger sämre förutsättningar för god pedagogik, till en avsevärt högre kostnad i investering som drift.

Förslagsvis kan presenterad skoltomt lämpas bättre för annan verksamhet som inte har samma krav på storlek, trygghet och friyta för bärkraftiga enheter, alternativt utreds områdets befintliga S-tomter för en eventuell rockad inom staden, exempelvis genom omfördelning av befintliga skolfastigheter.

Utemiljöer som främjar barns hälsa och trygghet

Vardagsnära natur är en viktig resurs för alla människor och ger möjlighet till fysisk aktivitet, rekreation, vila och återhämtning. Grunden för barnvänliga miljöer är en kombination av rörelsefrihet och en rik miljö, vilket kräver tillräckligt med yta för olika platser och funktioner. En god planering av utformning, stadiindelning och organisation i skolområdet som helhet kommer att vara avgörande för att nya skolenheter ska kunna bli de hållbara och inkluderande skolor som staden strävar efter.

Programmet föreslår att Burgårdsparken består samt att å-stråket utvecklas i närheten av skolfastigheten vilket är positivt för såväl dagvattenhantering som övriga ekosystemtjänster, liksom för skolbarnens utemiljö.

Skolan behöver kunna nyttja idrottshall i nära anslutning vilket planprogrammet visar på en god lösning med förutsättningar för utövande av hela idrottsämnet. Samlokaliseringen av skolfastighet och byggnader för idrottsverksamhet och idrottsplats har potentialen att genom planerat samnyttjande minska behovet av nybyggnation och därmed generera en minskad klimatpåverkan. Förvaltningen ser mycket positivt på de fritidsytor och idrottsanläggningar som finns belägna i närområdet till skoltomten. Det ger möjlighet att samnyttja inomhus- och utomhusytor. På så sätt skapas möjligheter att dela kostnader och bidra till en bättre ekonomisk hållbarhet. Samnyttjan och samlokalisering med andra verksamheter och förvaltningar, vilket är helt i enlighet med grundskoleförvaltningens lokalbehovsplan. Det samarbete som sker genom samnyttjande av idrottshallar med idrotts- och föreningsförvaltningen och föreningslivet i staden, samt genom samnyttjande/lokalisering med socialförvaltningen och fritidsklubbar skapar flöden och vuxennärvaro även under kvällar och helger, vilket främjar trygghet.

Delar av planen innefattar samnyttjan med eventverksamhet vilket innebär tung fordonstrafik på del av skolgårdens beräknade friyta. Förvaltningen ser nackdelar med föreslagna placeringar i anslutning till skolgård då det kan påverka utemiljöns förutsättningar och upplevelsen av trygghet.

När staden lämnar den övre delen av friytetalets spann ska staden direkt se till kompensationsåtgärder för att främja barnens miljö. Enligt riktlinjerna för

styrande nyckeltal kan staden i konsensus göra avsteg gällande friyta. Dock finns inte en borte gräns för hur liten friyta under acceptabel nivå som tolereras trots konsensus. Grundskoleförvaltningens pedagogiska sakkunskap bör med dagens riktlinjer avgöra vilka kvalitéer som blir fallande och bevaka barnperspektivet i frågan. Till en friyta under acceptabel nivå bör kompensatoriska åtgärder med säkra skolvägar presenteras. Driftsmässigt resulterar en mindre friyta på högre slitage som leder till högre kostnader över tid.

I kommande detaljplan bör skolfastighet förläggas med minskad risk för skadligt buller och med natur nära och tillgängligt, vilket har en bevisad positiv effekt på barns fysiska och psykiska hälsa.

Barns rörelsefrihet och förutsättningar att gå och cykla i vardagen

En av översiktsplanens strategier för en hållbar stad är att skapa en nära stad med korta avstånd mellan människor och de funktioner som behövs för vardagslivet, att fler ska kunna klara vardagen genom att gå och cykla. Göteborgs Stad ska erbjuda skolplatser enligt närhetsprincipen och grundskolenämndens styrdokument, alltså inom 2 km gångväg från bostaden för elever i årskurs F–3 och 4 km gångväg för elever i årskurs 4–6.

Planprogrammet möjliggör inte för både grundskola och förskola inom programområdet, vilket kan innebära att barn i antingen förskoleålder eller grundskoleålder får längre restid eller sämre förutsättningar för gång och cykel i vardagen. För barnen kan det även innebära längre vistelsetider då vårdnadshavare får längre restid för att hämta och lämna sina barn. Då det idag är ett underskott på platser i mellanområdet och angränsande mellanområden är det inte troligt att barnen kommer få en placering nära hemmet, utan kommer behöva resa till angränsande planeringsområden för att komma till sin skola.

I eventuell kommande detaljplan bör säkra skolvägar för att elever ska kunna gå till och från skolfastigheten samt mellan skolfastighet och idrottsanläggning fortsatt utvecklas utifrån barnperspektiv.

Bedömning av barnets bästa

FN:s barnkonvention och 1 kap. 10 § skollagen slår fast att barnets bästa ska beaktas i beslut som rör barn. Barnkonventionen beskriver också att alla barn har rätt att uttrycka sin mening och få den respekterad i frågor som rör barnet.

I programmets konsekvensanalys uttrycks att barn och barnfamiljer är den målgrupp som påverkas mest negativt utifrån minskad tillgång till kommunal service, och ingen lösning för detta redogörs. Denna grupp får dock även flera positiva konsekvenser. Utifrån barnets bästa bör möjligheter att mildra programmets negativa inverkan prioriteras, i enlighet med 1 kap. 10 § skollagen.

Barnens rätt att uttrycka sin mening har inte omhändertagits tillräckligt i programmet. Under inledande arbete med detaljplanerna ser grundskoleförvaltningen att barn hörs ytterligare under förvaltningens handläggning. Det saknas dialog med berörda elever/elevenrepresentanter.

Kommentar:

Utredningar under programarbetet har visat att en byggnad förlagd i norra delen av ytan för kommunal service kan bidra till att ge en tystare friyta. Fortsatt

arbetet med placering och utformning och utredning av buller behöver ske i detaljplaneskedet.

För synpunkter som handlar om behovet av kommunal service, samnyttjan med serviceyta, barn och ungas deltagande i planeringsprocessen och säkra skolvägar, se gemensamma svar under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar. Övriga synpunkter noteras.

1.4. Idrotts- och föreningsnämnden

Idrotts- och föreningsnämnden tillstyrker förslaget med beaktandet av synpunkterna.

Den förslagna utvecklingen är huvudsakligen positiv, liksom det faktum att områdets karaktär bibehålls med fokus på idrott och evenemang. Projektet för ett nytt centralbad och sporthallar möjliggörs. Flera väsentliga frågor utreds fortfarande eller hänskjuts till det pågående detaljplanearbetet. Det rör till exempel frågor kopplat till kulturmiljöaspekter, skyfallshantering och stora mobilitetsfrågor såsom besöksparkering. Även bygglogistik och behov av etableringsytor är under utredning. Dessa frågor kan inte bedömas inom ramen för detta samråd, men är ändå centrala för programmets genomförbarhet.

Idrotts- och föreningsförvaltningen har deltagit i framtagandet av planprogrammet och är intressant i det pågående detaljplanearbetet. Deltagandet i arbetet med att ta fram planprogrammet har främst varit utifrån att förvaltningen ansvarar för det planerade centralbadet och ersättningen av Valhalla sporthallar samt för att värna föreningslivets behov inom området.

Planprogrammet är en förutsättning för genomförandet av nämndens planerade investering i ett centralbad och en ersättning av Valhalla sporthallar. Centralbadet och sporthallarna belastar nämndens investeringsbudget och innebär ökade driftskostnader.

Planprogrammet föreslår en finmaskighet i gatunätet inom området. För centralbadet betyder det att anläggningen föreslås delas i två huskroppar, vilket innebär en ökad investeringskostnad jämfört med en samlad huskropp. Placeringen av centralbadet nära Burgårdsparken innebär ett betydande markarbete och kulverten vid berget i parken riskerar att vara en komplicerande faktor för projektet. Det delade badet innebär även begränsningar för den arkitektävling som föreslås genomföras för centralbadet.

Angränsande uppdrag om att ersätta Valhalla IP utanför planprogrammets område innebär även det en belastning på nämndens investeringsbudget och ökade driftskostnader. Anläggningarna beräknas kunna bidra med intäkter från uthyrning och besöksverksamheter samt genom möjligheten till lokaler i gatuplan. Verksamheterna förväntas också bidra positivt ur ett samhällsekonomiskt perspektiv avseende hälsoekonomi.

Genom att gatunätet anpassas bättre för fotgängare och cyklister ökar attraktiviteten att röra sig till fots och med cykel till, genom och inom området vilket är positivt ur folkhälsoaspekter. Likaså bidrar aktiva gatuplan till möjligheten för levande stadsmiljöer. Planprogrammets förslag om att prioritera hållbart resande är positivt. Frågan om angöring och möjlighet till

besöksparkering är central för många av besökarna till förvaltningens verksamheter. Vissa verksamheter och aktiviteter är beroende av stora volymer med material. Det är viktigt att titta vidare på både möjligheten att stödja ett hållbart resande, förutsättningarna för att bedriva verksamheter och exempelvis materialhantering och förråd. I det fortsatta detaljplanarbetet för centralbadet och sporthallarna är det viktigt att hantera angöring, möjligheten till hämta-lämna eller drop-off-zoner för bagage. På samma sätt är den pågående utredningen om hantering av besöksparkering inom en större geografi helt central för projektets genomförbarhet.

Det är essentiellt att föreningslivet och förvaltningens verksamheter inte stoppas på grund av anläggningsbrist. Att Valhallabadet och Valhalla sporthallar föreslås rivas först när centralbadet och nya sporthallar står klara är därför en viktig förutsättning för förvaltningen.

Flera av de funktioner som föreslås har positiva effekter på folkhälsan och är även positiva ur ett bredare socialt perspektiv och ett barnperspektiv. Möjliggörandet av ett nytt bad och sporthallar ger goda möjligheter till fysisk aktivitet, rekreativ miljöer och social samvaro för stora delar av befolkningen, liksom ett stärkt anläggningsbestånd för föreningsidrotten. Centralbadet bedöms kunna attrahera besökare till området från stadens alla delar och för alla åldersgrupper och därför verka positivt för såväl integration som generationsöverskridande möten. Områdets möjligheter att husera stora evenemang med olika inriktning utgör även det en i huvudsak positiv aspekt för området och staden.

Ersättningen för Valhalla IP åligger idrotts- och föreningsnämnden att hantera och är en förutsättning för genomförandet av planprogrammets förslag men omfattas inte av planprogrammet i övrigt. Idrotts- och föreningsnämnden har inte mandat att hantera hela frågan om Valhalla IP:s ersättning på kort och lång sikt. Här är nämnden beroende av flera av stadens övriga nämnder och bolag för ett genomförande och för att hitta lösningar för en ersättning. Möjligheten att ersätta arenan är också avhängigt att nämnden tilldelas utökade investeringsmedel för ändamålet.

I byggnationen av anläggningarna bör frågor om ekologisk hållbarhet och hållbara byggtekniker, återbruk och byggmaterial vara i fokus.

Utifrån ett socialt perspektiv är området komplext. Vid sidan om stora flöden av människor till och från anläggningar vid större evenemang i den nya arenan och annexet, förväntas centralbadet och sporthallarna attrahera sammanlagt drygt en och en halv miljon besökare per år. Centralbadet och sporthallarna bidrar till att området befolkas under stora delar av dygnet vilket förutom bostadsinnehållet ger underlag för levande stadsmiljöer.

Planområdet behöver kunna hantera såväl väldigt höga publikflöden som ett vardagligt rörelsemönster bland besökare och boende i området. Gestaltningen av gaturummen, torgen och parkentréerna liksom de platsbildningar som föreslås längs å-stråket är därför viktiga nycklar i att få området att upplevas tryggt och attraktivt oavsett antalet människor i rörelse. Planprogrammets förslag om att utveckla å-stråket längs Mölndalsån bidrar till ökade rekreativa miljöer för boende inom området.

För att säkerställa goda boende- och rekreativa miljöer är det viktigt att insatser görs i Burgårdsparken för att säkerställa att den tål det väntade slitaget och att nuvarande verksamheter i parken kan fortsätta. Med större arenor, centralbad, fler sporthallar, utökad handel och nya bostäder kommer området få fler besökare och boende, vilket ger en minskad mängd grönyta per person. Parker och mötesplatser kommer att nyttjas mer intensivt och utsättas för större slitage. Projektet ger dock möjlighet att öka kvaliteten på grönytorna i området, åtgärda befintliga brister såsom avsaknad av stadsdelslekplats och tillföra fler vistelsevärden för fler målgrupper.

Barns och ungas uppväxtmiljöer är viktiga nycklar för en god folkhälsa. Även i Centrum behöver det finnas utrymme för barn genom såväl bostäder som kommunal service, rekreationsområden och aktivitetsytor. Finns det goda boende- och utomhusmiljöer för barn på skolgården eller på allmän plats, ger det goda förutsättningar för fysisk aktivitet även utanför föreningslivet. Om barnfamiljer i högre utsträckning ser att centrala boendemiljöer inte uppfyller deras behov, riskerar det centrala föreningslivet att urholkas och decentraliseras vilket kan ge konsekvenser för förvaltningens verksamheter på sikt. Förvaltningen ser därför med oro på att planprogrammet inte i tillräcklig utsträckning för att möta behoven ger utrymme för grundläggande kommunal service.

Kommentar:

För att göra en kvarterstruktur möjlig, med lagom stora kvarter och en lokalgata för angöring som även kopplar samman Valhallagatan och Levgrensvägen föreslås det nya centralbadet delas upp i två kvarter på varsin sida om den nya nordsydliga gatan. De positiva konsekvenser som detta medför, till exempel ett finmaskigare gång- och cykelnät, möjlighet att skapa två bostadskvarter norr om badet och möjlighet att kunna stänga av del av Valhallagatan vid evenemang, har i skissprocessen värderats högre än kostnadsökningen det medför.

Planprogrammet utgör en tidig inriktning för områdets utveckling och flera frågor har behov av en ytterligare detaljeringsgrad för att kunna utredas vidare vilket sker inom arbetet med detaljplaner där idrotts- och föreningsförvaltningen deltar.

För synpunkter som handlar om Valhallabadet, Valhalla IP, hållbarhet, serviceyta, kommunal service, grönstruktur, arkitektur och gestaltning, parkering och angöring, genomförandetid, se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar. Övriga synpunkter noteras.

1.5. Kulturnämnden och kulturförvaltningen

Kulturnämnden tar inte egen ställning i ärendet utan översänder förvaltningens tjänsteutlåtande till stadsbyggnadsnämnden som eget yttrande.

Kulturnämnden välkomnar att kulturförvaltningen har gjort ett gediget arbete i sitt remissvar. Även om vi inte delar förvaltningens bedömningar på flera områden, i synnerhet avseende vissa byggnaders status och bevarandemöjligheter, ser vi det som viktigt att de förvaltningar och politiska grupperingar som sköter arenaområdets utveckling får ta del av samtliga synpunkter. Vi väljer därför att

skicka vidare remissvaret utan eget ställningstagande och litar på att ansvariga parter kommer att arbeta för en helhet som gynnar Göteborg.

Kulturförvaltningen avstyrker programförslaget "Program för del av evenemangsområdet inom stadsdelen Heden".

Planprogrammet frångår ambitionerna i översiktsplanen (ÖP) och målsättningarna för gestaltad livsmiljö på flera punkter. Störst negativ effekt ger programmets avvikande byggnadstyper och skala i mötet med befintlig stad, samt bristerna i hanteringen av berörda kulturmiljöer inom och i anslutning till planområdet.

Planprogrammet berör tre kulturhistoriska objekt av nationellt intresse vilka alla riskerar att påverkas negativt eller förstöras till följd av programmets genomförande. Det gäller det nyligen påträffade vikingatida gravfältet i Burgårdsparken, Stora Katrinelunds landeri och Valhallabadet. Förstörelse av eller skador på de kulturhistoriska värden som bärs av dessa tre objekt innebär en oacceptabel förlust.

Ur ett kulturmiljöperspektiv såväl som ett stadsbyggnadsperspektiv bör man utveckla området med utgångspunkt i de höga kvaliteter som det redan besitter, och i en skala som passar för platsen. Planprogrammet är allt för hårt knutet till redan formulerade tankar om exploatering. Därmed ger förslaget inte utrymme att på ett tillräckligt varsamt sätt omhänderta den befintliga staden och befintliga värden. Planprogrammet presenterar en förvanskning av staden på en övergripande nivå, med skalor och byggnadstyper som inte samspelar med den stad de möter. Programmet bör revideras och kompletteras med alternativ där områdets viktiga kulturmiljöer bevaras och får inverkan på programförslaget. Det gäller:

- Fornlämningsmiljön i Burgårdsparken, med riksintressanta fornlämningar som ger ny kunskap om Göteborg. De bör värnas med omgivande grön miljö samt siktlinjer mot Mölndalsån.
- Valhallabadet, en byggnad av byggnadsminnesklass. Den bör bevaras i sin helhet.
- Stora Karinelunds landeri, en miljö av riksintresse för kulturmiljövården och ett byggnadsminne, bör ges utrymme att utvecklas och förstärkas.
- Gårda, en miljö av riksintresse för kulturmiljövården, vars skala och möte med Mölndalsån behöver värnas, och siktlinjer mot området måste hållas öppna.
- Stenstaden, en miljö av riksintresse för kulturmiljövården, vars skala och hantering av stadsrum och gaturum behöver värnas.

Kulturförvaltningen har på olika sätt deltagit i arbetet med stadsdelen Heden och planeringen för en ny arena sedan tidigt 2010-tal. Ända sedan starten har kulturförvaltningen lyft fram de stora kulturvärden som finns i byggnader och miljöer inom och angränsande till programområdet.

Översiktsplanens övergripande förhållningssätt är att kulturmiljövården ska lyftas och stärkas i stadsutvecklingen och att ny bebyggelse och infrastruktur ska uppföras med hänsyn till värdefulla natur-, kulturmiljö-, och landskapsbildsvärden. Planeringen skall även säkerställa att byggnader och miljöer inom innerstadens utpekade bevarandeområden i kulturmiljöprogrammet

och/eller område av riksintresse för kulturmiljövården inte förvanskas eller påtagligt skadas.

Riksintresseområdena i Göteborg är utvalda på grund av deras centrala roller i berättelsen om stadens framväxt. De är tydliga göteborgskaraktärer som sammantaget visar på det speciella med just vår stad. Genom att värna och utgå från riksintressena så stärker man det göteborgsspecifika och berättelsen om Göteborg. Att begränsa eller skada riksintressena innebär förlust av viktiga särdrag med stora värden. Riksintressenas värdebärande uttryck är särskilt känsliga för förändringar. Utsiktsplatser och öppna landskapsrum som ger överblick över den speciella stadstopografin ska värnas.

Kulturförvaltningen ser inte att planprogrammet omhändertar riksintressena och byggnadsminnenas värden så att det kan stärkas eller lyftas av stadsutvecklingen i och med de massiva och höga volymer som tillkommer. En rivning av Valhallabadet strider mot översiktsplanen, som anger att planering ska beakta Göteborgs kulturmiljö i lokal, nationell och internationell kontext i samtliga stadsutvecklingsprojekt.

Fornlämningar i Burgårdsparken

I samband med arkeologiska utredningar i Burgårdsparken under 2023 och 2024 har gravar i form av stensättningar påträffats, med fragment av brända mänskliga ben vilka daterats till vikingatid. Lämningarna har registrerats som ett gravfält med Riksantikvarieämbetets lämningsnummer L2024:1600. Fornlämningarna är skyddade i lagen.

Planprogrammet värnar inte och tar inte till vara potentialen med det nyupptäckta vikingatida gravfältet i Burgårdsparken. Det följer inte heller översiktsplanen när det gäller hanteringen av gravfältets höga kulturmiljövärden.

Vikingatida gravar är sedan tidigare inte kända i och runt de centrala delarna av Göteborg vilket gör gravfältet viktigt i kunskapsbyggandet kring denna tidsperiod i detta område. Ur ett pedagogiskt perspektiv är det av stor vikt att gravfältet bevaras för att kunna förstås och upplevas på platsen. Dess placering centralt i staden ger gravfältet en särskilt god möjlighet att berätta om den yngre järnålderns gravskick samt visa på närvaro av bosättning från vikingatid. Placeringen gör det ovanligt tillgängligt för stadens invånare samt den stora andel besökare som bevisar områdets evenemangsanläggningar. Vidare är det av vikt att det omkringliggande området bevaras för att gravfältet ska kunna sättas in och förstås i den landskapskontext det en gång existerade i. Flera av gravarna ligger på krönlägen längs den östra delen av berget direkt exponerade mot Mölndalsån som utgjorde en viktig kommunikationsled under vikingatid. Det är därför också viktigt att de forntida siktlinjerna mellan gravarna och Mölndalsån inte skymms av bebyggelse om gravfältet skall kunna förstås i sin helhet.

Valhallabadet

Bland underlagen till planprogrammet finns ”Valhallabadet – byggnadshistorisk utredning & konsekvensbeskrivning” av Antiquum AB, 2024-03-18. Där ingår en konsekvensbeskrivning som förtydligar vilka värden som riskerar att förloras vid en rivning. Sammanfattningen inleds:

”Konsekvensbeskrivningen har visat att en rivning av Valhallabadet skulle innebära att stora och dokumenterade kulturhistoriska, upplevelsemässiga, konstnärliga och estetiska värden går förlorade.”

Kulturförvaltningen delar denna bedömning och vill även lyfta fram att de värden vi håller höga idag kommer att öka än mer med tiden. Valhallabadet är en unik byggnad, en folkhemsikon som bör bevaras som byggnadsminne.

Ansökan om byggnadsminnesförklaring av Valhallabadet har lämnats in till Länsstyrelsen i två omgångar, 2013 och 2022. Länsstyrelsen har bedömt att Valhallabadet har synnerligen höga kulturhistoriska värden och uppfyller kriterierna för att bli ett byggnadsminne. Länsstyrelsen lyfter fram byggnadens arkitektur och formgivning liksom dess höga socialhistoriska värde som en representant för 1950-talets och folkhemmets strävanden för fritid, folkhälsa med mera. Ansökan har dock avslagits med hänsyn till politiska inriktningsbeslut. En byggnadsminnesförklaring kräver att det finns förutsättningar för ett bevarande och en långsiktig förvaltning. Såsom framgår av Länsstyrelsens beslut så är det omständigheterna och inte de värden som byggnaden bär som lett till avslag på ansökan om byggnadsminnesförklaring. Valhallabadet har synnerligen höga kulturhistoriska värden och uppfyller kriterierna för att bli ett byggnadsminne. Förvaltningen bedömer därför att planeringen bör inriktats på att inkludera och bevara byggnaden i en omvandling av området.

Stora Katrinelunds landeri

Stora Katrinelunds landeri är byggnadsminne sedan 1973. Det skyddade området omfattar de bevarade byggnaderna och den anlagda parken från Levgrensvägen och en bit in i Burgårdsparken.

Landerierna är ett lättillgängligt, lättförståeligt och populärt historiskt lager i staden. De bär stor potential som historiska ankare i stadsutvecklingen och många bär även på redan etablerade höga rekreativa värden, såsom Stora Katrinelund, Johanneberg och Liseberg. Resterna av de göteborgsspecifika landerierna bör värnas och de bör ges plats att utvecklas. Att stärka landerierna är att stärka Göteborgs historiska särprägel. Stora Katrinelund är ett av Göteborgs bäst bevarade landerier och har en särskilt viktig roll i förmedlingen av detta historiska lager. Här finns redan stora natur-, kulturmiljö-, och landskapsbildsvärden som kan stärkas. I handlingsprogrammet ”Göteborg förstärkt: Landerierna” (WSP 2018-10-05) lyfts Stora Katrinelund fram som en potentiell nod i ett utvecklat landeristråk. Dess kvaliteter föreslås stärkas genom inrättande av ett besökscentrum med trädgårdsinriktning och utvecklad trädgårdsanläggning samt engelsk landskapspark.

Planprogrammets föreslagna volymer och höjder kommer att förhindra en positiv utveckling av landeriberättelsen. Planprogrammet begränsar möjligheterna att koppla Stora Katrinelund till Burgården och vidare mot Korsvägen. Det begränsar även möjligheterna att återkoppla landeriet till Mölndalsån, och därigenom vidare via Gårda mot Liseberg. Den planerade höga bebyggelsen på ytan mellan Burgårdsparken och Mölndalsån kommer även att inverka negativt på upplevelsen av parken, vilket är negativt för landeriet.

Övrig värdefull bebyggelse

Scandinavium är en byggnad med stark symbolverkan, en känd göteborgsprofil. Den bär även bland annat byggnadsteknikhistoriska, arkitekturhistoriska och samhällshistoriska värden. Den är även en plats för minnen av många stora musik- och idrottshändelser. Byggnaden har höga värden, om än inte av samma nationellt höga klass som gravfältet, landeriet och Valhallabadet. En rivning innebär förlust av kulturhistoriska värden och av en ovanlig byggnad som många har en relation till.

Före detta Tomtens Tekniska Fabrik i Gårda påverkas av programförslaget. Det karaktärsstarka Tomtens-tornet kommer inte längre att vara synligt från västra sidan om Mölndalsån, vilket innebär en förlust av ett lokalt landmärke. Tornet är vackert utformat och dess potential i stadsrummet kan omhändertas bättre.

Gestaltad livsmiljö

Den statliga politikens mål för gestaltad livsmiljö är att arkitektur, form och design ska bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregat samhälle med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer, där alla ges goda förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma miljön. Målsättningen ska bland annat uppnås genom att hållbarhet och kvalitet inte underställs kortsiktiga ekonomiska överväganden. Detta förhållningssätt, som finns inskrivet i Göteborgs Stads översiktsplan, är av betydelse för utvecklingen av evenemangsområdet. En besöksnäring som samspelar väl med kulturmiljöer kan växa starkt och bidra till en långsiktigt positiv ekonomisk utveckling för staden. I evenemangsområdet finns stora möjligheter att genom långsiktiga investeringar bidra till att utveckla Göteborg till en hållbar evenemangstad. Genom att investera i den befintliga kulturmiljön, grön- och blåstruktur samt social service så som skolor och förskolor, görs stadsdelen attraktiv och välkomnande för både boende i närområdet och besökare. Här finns potential för att skapa en grön urban lunga med generösa vistelsezoner där höga kulturmiljövärden värnas, utvecklas och tillgängliggörs. Planprogrammet svarar inte upp mot detta.

I propositionen ”Politik för gestaltad livsmiljö” lyfts kulturmiljöns betydelse tydligt fram. Där understryks att gestaltningen av den befintliga livsmiljön och förvaltningen av de kulturvärden som finns där är en lika viktig uppgift som skapandet av nya miljöer. Göteborgs Stads arkitekturpolicy tar sin utgångspunkt i det nationella målet för gestaltad livsmiljö. Policyn är tydlig med att platsens förutsättningar och mötet med befintlig stad är centrala i utvecklingsprojekt. En god gestaltad livsmiljö förutsätter en stadig utgångspunkt i stadens historiska utveckling och i de värden och kvaliteter som karaktäriserar Göteborg. I Göteborgs översiktsplans planeringsinriktning för innerstaden understryks att stadsutvecklingen ska lyfta och stärka kulturmiljön. Innerstadens kulturmiljö och dess kulturvärden ska ses som en potential för att stärka Göteborg som varumärke och som en attraktiv och hälsosam livsmiljö för invånare och besökare.

Programförslaget visar inte på tillräckligt god volymhantering utifrån målsättningarna för gestaltad livsmiljö. Skalan på det tillkommande gör att i princip alla befintliga stadsmiljöer som angränsar till planområdet får försvagade värden och kvaliteter. Den höga exploateringsgrad som presenteras i planprogrammet omöjliggör även varsamhet med platsens topografi.

Den allt för höga exploateringen av området i volym och höjder påverkar alla befintliga angränsande miljöer negativt. Det gäller:

- Gårda, område av riksintresse för kulturmiljövården samt innehållande två byggnadsminnen
- Stenstaden, område av riksintresse för kulturmiljövården
- Stora Katrinelund, byggnadsminne och del av tematiskt uttryck för riksintresse för kulturmiljövården, landerierna

Sociala konsekvenser och barnkonsekvenser

I programarbetet har en grundlig social konsekvensanalys och barnkonsekvensanalys genomförts, baserat på Göteborgs Stads analysmodell. I modellen är ett områdes identitet en viktig aspekt för den sociala hållbarheten, och det gäller i hög grad för evenemangsområdet. Öster om programområdet ligger riksintresset Gårda, en äldre arbetarstadsdel med industriell och brokig identitet. I kommunfullmäktiges beslut om uppdrag för evenemangsområdet finns målsättningen att ”Stadsutvecklingen ska bestå av en trivsamt kvartersstad med lokaler i bottenplan som ska spegla Gårdas äldre bebyggelse på andra sidan Mölndalsån.” Den sociala konsekvensanalysen rekommenderar att hänsyn tas till Gårdas småskalighet i gestaltningen av den nya bebyggelsen, då det är betydelsefullt för människors upplevelse av å-rummet och av kopplingen till den äldre bebyggelsen i Gårda. Planprogrammets illustrationer visar dock någonting annat när det gäller bostadskvarterens skala och form.

Den sociala konsekvensanalysen pekar också på att unika värden försvinner i och med förslaget att riva Valhallabadet och Scandinavium, två byggnader med kulturhistoriskt värde för både staden och nationen. Valhallabadet är idag en mycket omtyckt plats av göteborgarna, och används av vardagsmotionärer, barnfamiljer och elitsimmare. Vid tidigare förslag om rivning har protesterna varit många. Platser som Valhalla är betydelsefulla för den sociala hållbarheten. Omsorgsfullt utformade för vardagsaktiviteter och möten, bygger de en känsla av sammanhang, en kontinuitet över tid och en identitet.

Ett nytt bad så som planprogrammet föreslår kan ge positiva sociala värden för invånarna, men den föreslagna exploateringen har också flera utmaningar ur barnperspektiv. Det finns redan idag ett underskott av samhällsservice i stadsdelen Heden i relation till befolkningens behov, vilket understryks i den genomförda sociala konsekvensanalysen och barnkonsekvensanalysen. Då planprogrammet behöver välja mellan förskola och skola betyder detta att barnfamiljers behov inte kommer att mötas. Dessutom har de föreslagna bostadsgårdarna utmaningar när det gäller ljusförhållanden och form. Istället för att bygga bostäder i området som bara ökar på det nuvarande underskottet på samhällsservice, finns här en unik chans att skapa kvalitativa offentliga miljöer för de många barn och unga som använder området dagtid. Genom att värna och utveckla Burgårdsparken och omgivningarna kring landeriet kan en varierad grön kulturmiljö tillgängliggöras för hela stadsdelens barn och unga och berika deras vardag.

Klimatpåverkan

Göteborgs Stads klimatstrategiska program slår fast att Göteborg ska vara en av världens mest progressiva städer i att åtgärda klimatproblem. Göteborgs Stad ska vara föregångare och visa att det är möjligt att leva gott utan att bidra till negativ

klimatpåverkan. En strävan att utveckla befintliga miljöer istället för att riva dem är ett sätt att gå i denna riktning. Byggnaders klimatpåverkan är högre vid rivning och nybyggnation, än vid bevarande och renovering, vilket är betydelsefullt med tanke på programmets förslag på omfattande rivningar. En utvärdering utifrån klimatpåverkan bör göras för att bedöma effekterna av programmets förslag.

Kommentar:

Stadsbyggnadsförvaltningen instämmer i att förslaget avviker ifrån översiktsplanen när det gäller risker för påverkan på byggnader och miljöer av kulturhistoriskt värde. Programhandlingen har förtydligats när det gäller detta. Vid avvikelser ifrån översiktsplanen ska kommande detaljplaner beslutas om av kommunfullmäktige.

För kommentar rörande kulturmiljö, process, medbestämmande och dialog, kommunal service, hållbarhet och grönstruktur, se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar. Övriga synpunkter noteras.

1.6. Miljö- och klimatenämnden

Miljö- och klimatenämnden skickar över miljöförvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till stadsbyggnadsnämnden.

Det finns potential i planprogrammet att bygga området på ett klimatsmart sätt, som kan bidra till en bättre ekonomi för staden på längre sikt. Arenor och badhus förbrukar mycket energi, vilket är kostsamt för staden. Dessa kostnader kan minskas genom att bygga energieffektiva byggnader, nyttja tak och fasader för energiproduktion, nyttja spillvärme från närliggande anläggningar. Att återanvända gamla byggnader är ett annat sätt att förbättra ekonomin i projektet.

Tillkommande bostäder centralt i staden bidrar till att fler invånare kan resa hållbart i vardagen och bo nära den centrala stadens utbud. Utvecklingen av Burgårdsparken och Å-stråket, en ny stadsdelslekplats samt en grön koppling mellan Ån och Burgårdsparken bidrar till att området blir mer tillgängligt och attraktivt för flera olika målgrupper, inte minst barn.

Att genomföra planprogrammet antas kunna medföra en betydande miljöpåverkan. Kommande detaljplaner ska miljöbedömas och i de skedena kan det bli aktuellt att ta fram miljökonsekvensbeskrivningar.

Luftkvalitet

I det fortsatta arbetet med detaljplaner behöver en luftkvalitetsutredning göras för att säkerställa att förtätningen inte medför att gällande miljökvalitetsnormer överskrids. Luftkvalitetsdirektivet håller på att revideras, vilket innebär att nya, lägre gränsvärden för luftkvalitet ska uppfyllas senast 2030. Förutom utvärdering av halter mot nuvarande miljökvalitetsnormer behöver luftutredningen även innehålla en bedömning av hur halterna förhåller sig till kommande skärpt lagstiftning.

Ljudmiljö

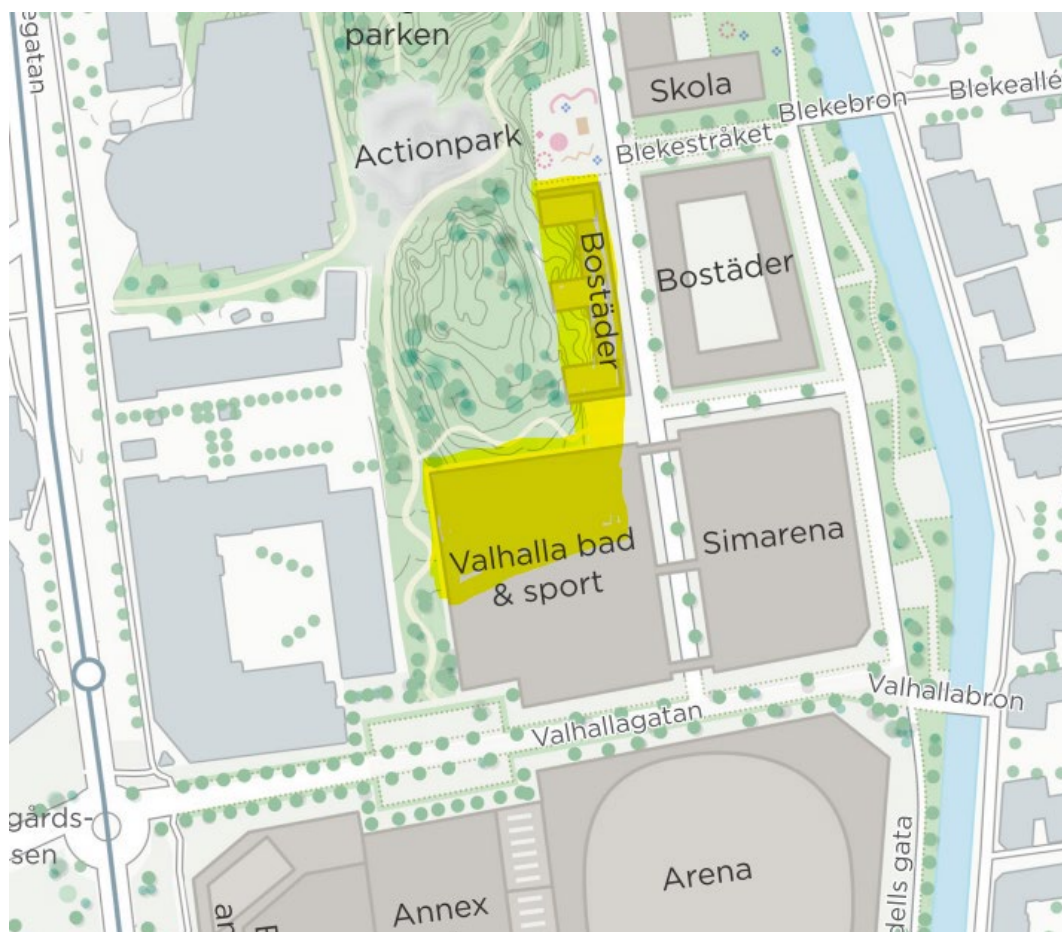
Buller kommer att behöva utredas i kommande detaljplaner, både avseende ljudnivåer vid nya bostäder, skolor och förskolor, och hur utbyggnaden av området kan komma att påverka befintliga boende i närområdet.

Naturmiljö

Programmet gör intrång i naturmiljön i och kring Burgårdsparken, vilket kan motverka stadens miljömål om biologisk mångfald i miljö- och klimatprogrammet.

Burgårdsparken är unik och viktig att bevara och utveckla för de ekologiska värdenas skull och för att området har stor betydelse för flera ekosystemtjänster, tack vare sitt centrala läge i staden.

Planprogrammet kommer ha negativ påverkan på naturvärdena i Burgårdsparken. Om naturområdet i och vid Burgårdsparken ska kunna bevara och utveckla sina ekologiska kvalitéer kan inte ytan minskas. Miljöförvaltningen bedömer att de bostäder som föreslås i grönområdets östra del, ska utgå från programförslaget, eftersom de gör intrång i och påverkar naturvärdena negativt. Även delar av Valhallabadet gör intrång i parkens södra del och miljöförvaltningen bedömer att utformningen bör ses över för att minimera påverkan på parken. Nya byggnader påverkar ett större område än själva huskropparnas placering, vilket inte programförslaget tagit hänsyn till. Parken är för liten för att klara en belastning med nya byggnader.

Figur 1 Miljöförvaltningen bedömer att de gulmarkerade bostäderna bör utgå från förslaget, och att utformningen av Valhallabadet bör ses över, för att bevara naturområdet i och kring Burgårdsparken.

Det kan bli svårt att genomföra nödvändiga kompensationsåtgärder inom området på grund av andra markanspråk. Området är också sedan tidigare utpekade som plats för ett antal beslutade kompensationsåtgärder, som härstammar från en annan detaljplan för Skånegatan.

Vid Mölndalsån behöver utgångspunkten vara att en ekologisk funktionell kantzon ska förstärkas längs med hela å-stråket, även i den södra delen. I planprogrammet illustreras en hög byggnad med överhäng som kan medföra skuggning, samt hårdgjorda ytor som bryter den naturliga kantzonen.

Markmiljö

Det behöver förtydligas i programförslaget att översiktliga miljötekniska markundersökningar behöver utföras innan samråd inom detaljplanerna för både det norra- och södra planområdet. Kompletterande undersökningar behöver utföras inom det södra området efter rivning av byggnader.

Dagvatten

Det är viktigt att kommande utredningar även tar hänsyn till dag- och spillvattennätets funktion ur ett avrinningsområdes-perspektiv. Om det tekniska avrinningsområdet för dagvatten och det kombinerade ledningsnätet omfattar ytor utanför det aktuella programområdet, kan det behöva tas omhand ytterligare dagvatten inom programområdet i framtiden. Det behöver beaktas i det fortsatta arbetet. Då behöver också påverkan på befintliga dagvattenutlopp och bräddpunkter i Mölndalsån utredas, inklusive eventuella behov av åtgärder.

Miljömål

Det är en brist att programförslaget varken hänvisar till eller tar avstamp i Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram 2021–2030. Det saknas en beskrivning av hur planprogrammet ska bidra till en ekologiskt hållbar stad. Ett övergripande mål om ekologisk hållbarhet behöver läggas till i planprogrammet och det behöver konkretiseras i planprogrammet vad det innebär. Planprogrammets kvalitetsprogram behöver uppdateras med det föreslagna målet om ekologisk hållbarhet.

Materialåtervinning, resurshushållning, hållbart byggande och mål om en cirkulär ekonomi behöver vara en av de huvudaspekter som programmet hanterar. Enligt kulturmiljöutredningen för Valhallabadet framgår det att Valhallabadet är ovanligt välbevarat och byggt med hög kvalitet. Det finns många goda exempel idag där gamla byggnader har getts nytt liv genom renoveringar och utbyggnad.

Förutom att riva och bygga nytt inte bidrar till att stadens miljömål uppfylls ur klimatsynpunkt, kommer dessa byggnadsvolymer riskera att orsaka ett flertal miljöproblem, som ökade dagvattenflöden och ökade temperaturer i centrala staden. Det är därför positivt att det finns förslag på vegetationsbekladdade tak och dagvattenhantering med gröna lösningar, så att ekosystemtjänster ökar. Dessa är dock bara förslag som lätt försvinner senare i planprocessen eller i genomförande om de inte förankras genom hela planprocessen och i plankartor. Därför behövs ett tydligt övergripande mål kring ekologisk hållbarhet.

Kommentar:

Staden har bedömt att risk för betydande miljöpåverkan föreligger, varför miljökonsekvensbeskrivning kommer tas fram i pågående detaljplanearbete.

Kommunen bedömer att platsens känslighet främst är kopplad till närheten till Mölndalsån, som har måttlig ekologisk status, påverkan på rödlistad art och riksintresse för kulturmiljövården som gäller Göteborgs innerstad och Gårda. Eftersom detaljplaneprocesser och program har startats upp parallellt har ett avgränsningssamråd med Länsstyrelsen genomförts innan planprogrammets samråd. Länsstyrelsen delar kommunens bedömning om inriktning för det fortsatta arbetet med miljökonsekvensbeskrivningar. Utöver detta lyfter Länsstyrelsen att det är viktigt att miljökonsekvensbeskrivningen även behandlar markmiljö, kulturmiljö, natur, risk för skred och ras, miljökvalitetsnormer för luft och miljökvalitetsnormer för vatten. Kommunen hanterar detta vidare inom det pågående arbetet med att ta fram detaljplaner.

Luftkvalitetsutredning, bullerutredning, mikroklimatutredning, miljöteknisk markundersökning och dagvatten- och skyfallsutredning avses tas fram i fortsatt detaljplanearbete. Där marken redan är bebyggd föreslås att markmiljöundersökningar tas fram när befintlig bebyggelse är riven och marken är åtkomlig. Information om revidering av luftkvalitetsdirektivet vidarebefordras till detaljplanernas projektgrupper.

Angående spillvattennätets funktion ur ett avrinningsområdesperspektiv kommer behovet av åtgärder för dagvatten utredas vidare inom detaljplanearbetet. I den södra detaljplanen är nuvarande bebyggelse ansluten till dagvattennätet medan dagvatten från den norra detaljplanen leds både till kombinerat ledningsnät och dagvattennät. Med de krav som ställs kring rening och fördröjning av dagvatten bedöms det finnas goda förutsättningar att inom programområdet både minska flödet och föroreningsmängderna till Mölndalsån och att miljökvalitetsnormerna inte påverkas negativt till följd av exploateringen. Genom att dagvatten som idag avleds till kombinerad ledning i stället avleds till dagvattenledning kommer belastningen från tillskottsvatten minska från dessa ytor till den kombinerade ledningen.

Kvalitetsprogrammet behandlar främst frågor om planprogrammets struktur, programmering och gestaltning. Arbetet med kvalitetsprogrammet planeras att fortgå parallellt med den övergripande processen för områdets planering. Det kommer att revideras och kompletteras löpande utifrån gällande läge i processen.

För synpunkter som handlar om hållbarhet, miljö- och klimatprogrammet grönstruktur, bebyggelsens möte med Burgårdsparken, rivningar och återbruk, se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar.

Övriga synpunkter noteras.

1.7. Nämnden för funktionsstöd

Nämnden för funktionsstöd tillstyrker planprogram för del av evenemangsområdet inom stadsdelen Heden, med de synpunkter som framgår nedan.

Det är positivt på att utveckla evenemangsområdet i stadsdelen Heden med nytt centralbad, arena med annex och sporthallar, service, bostäder, park och gröna stråk.

Evenemangsområdets kommande utbud och aktiviteter kommer påverka förutsättningarna för personer med funktionsnedsättning att leva ett självständigt liv med rätt till trygghet, demokratisk delaktighet och en meningsfull fritid. I enlighet med Göteborgs Stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättningar 2021–2026 ska personer med funktionsnedsättningar bland annat ha rätt till bästa möjliga hälsa och fritid på lika villkor som andra. Programmet gäller för Göteborgs Stads samtliga nämnder och styrelser och relevanta rättighetsområdena i detta ska uppfyllas i planprogrammet.

Förvaltningen ser positivt på att planprogrammet ska bidra till att skapa en trivsamt stadsmiljö som ger goda förutsättningar för både besökande och boende till fysisk aktivitet, rekreation, sociala möten och upplevelser. Parker och gröna stråk har stor betydelse och ökar kvaliteten i livsmiljö för människor i alla målgrupper, inklusive personer med funktionsnedsättning. Stadsdelslekplatsen har flera funktioner, dels som en lekplats och som en plan och lättillgänglig parkyta i kontrast till Burgårdsparkens mer svårtillgängliga ytor. Att de parker som utvecklas får en förbättrad tillgänglighet och struktureras så att orienterbarheten ökar är positivt. Det är av vikt att det skapas bra stråk för rörelsehindrade och synskadade för att öka tryggheten för förvaltningens målgrupper.

Det är positivt med den goda kollektivtrafikförsörjningen som bidrar till att tillgängliggöra det nya området. I planprogrammet nämns utmaningar med otydlighet gällande hur olika trafikslag får röra sig och på vilka villkor, vilket kan innebära svårigheter särskilt för personer med funktionsnedsättningar. Planområdet är stort och förvaltningen betonar vikten av att alla stadens förvaltningar ska tillämpa och ställa krav på universell utformning vid stadsplanering samt ny- och ombyggnationer av stadens inne- och utemiljöer. I fortsatt arbete kring evenemangsområdet utgår förvaltningen från att detta säkerställs. Tillgänglighet i arenor och sim- och sporthallar behöver säkerställas så utbudet och utövandet i dessa möjliggörs för alla stadens invånare, inklusive målgrupper för förvaltningen för funktionsstöd.

Programområdet är en potentiell målpunkt för antagonistiskt hot vilket ska studeras vidare i fortsatt arbete i utformning av allmän plats och anläggningar. I detta arbete är det av stor vikt att plats för rörelsehindrade finns med.

Inom planområdet kommer även nya bostäder att tillkomma. Förvaltningen understryker att behovet av bostäder med särskild service (BmSS) är fortsatt stort i staden. Under de närmsta fem åren bedöms ett tillskott av cirka 400 BmSS lägenheter behövas i Göteborg. För att kunna möta behovet behöver staden bygga fler BmSS och varje möjlighet till BmSS bör ses över. I stadens lokalförsörjningsplan konstateras att nämnden för funktionsstöd har ett omfattande lokalbehov, både i nutids- och närhetsperspektiv, detta gäller framför allt BmSS. Utifrån stadens stora behov av BmSS vill förvaltningen att det i kommande detaljplanarbetet ska föras en dialog kring plats och utformning för en BmSS i en sammanhållande form. Det är att föredra om utformningen blir i ett eget hus som inte placeras i närheten av de större arenorna i evenemangsområdet. Förvaltningen understryker att kommande detaljplaner, området norr om Valhallagatan och området söder om densamma kan avslås om dialog kring plats och förslag till BmSS inte finns med.

Kommentar:

Planprogrammet föreslår en utveckling av tillgängliga stråk i Burgårdsparken och å-stråket utifrån förutsättningarna. Tillgänglighet för rörelsehindrade kommer att fortsätta studeras i pågående detaljplanearbete.

Projektgruppen uppmärksammar pågående detaljplanearbete, arkitektävlingar och respektive fastighetsägare om ” Göteborgs Stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättningar 2021–2026 ”.

Programförslaget styr inte upplåtelseform men vidarebefordrar behovet av BmSS till pågående detaljplanearbete och fastighetsägare.

1.8. Socialnämnden Centrum

Socialnämnden Centrum avstyrker förslag till program för del av evenemangsområdet, med hänvisning till förvaltningens synpunkter.

Programförslaget medför många positiva sociala konsekvenser, men de uppväger inte de negativa sociala konsekvenserna. I Norra centrum finns utmaningar med att tillgodose behovet av grundskola och förskola och förslaget tar inte vara på möjligheten att tillskapa plats för båda. Den föreslagna utvecklingen av området tar inte hänsyn till barns bästa enligt FN:s konvention om barns rättigheter.

I programförslaget är det svårt att utläsa samhällsekonomiska konsekvenser och effekter där sociala värden synliggörs. Göteborgs Stad behöver ha ett bredare och mer långsiktigt ekonomiskt perspektiv som inkluderar kommunalekonomiska kalkyler som komplement till exploateringssekonomins mer kortsiktiga förhållningssätt. Göteborgs Stad ska vid utveckling av bostäder säkerställa att tillräcklig samhällsservice alltid finns i närområdet. I Norra Centrum råder det brist på både skol- och förskoleplatser och planförslaget skapar tillkommande behov som inte omhändertas. Olösta frågor kring placering av förskola eller grundskola kan innebära dyra hyreslösningar eller temporära bygglovslösningar som påverkar kvaliteten negativt på den pedagogiska fysiska miljön samt förskolans eller skolans driftsekonomi. Ett ökat innehåll av kommunal service i programområdet kan bidra till en ökad bostadsexploatering i Gårda och andra delar av Norra Centrum, som inte är möjlig utan tillräcklig kommunal service i närområdet.

Ytterligare en fördel med utbildningslokaler i programområdet är ljudnivåerna, eftersom delar av programområdet har förhållandevis låga bullernivåer jämfört med resten av Norra Centrum. Ur ett folkhälsoperspektiv och barnperspektiv har staden anledning att prioritera ytor med goda ljudnivåer till barns vistelse.

Programförslaget kan medföra positiv inverkan på sociala aspekter som rör ökad trygghet över dygnet, fler offentliga rum, ökade vistelsekvaliteter och hälsofrämjande livsmiljöer. Förvaltningen menar dock att barnperspektivet behöver fördjupas i det fortsatta arbetet. Det fortsatta arbetet med gestaltning behöver konkretisera vilka åtgärder som är lämpliga för att minimera risken för otrygga miljöer. Förslaget skapar goda förutsättningar för en eventuell framtida utveckling av förvaltningens fritidsverksamhet i området, Actionpark.

Planförslaget bidrar inte till att motverka boendesegregation i området eller i staden som helhet, eftersom planförslaget innebär ett tillskott av nybyggda

bostäder, som tenderar att medföra högre boendekostnader, i ett område med förhållandevis hög socioekonomisk status.

Den föreslagna utvecklingen av Burgårdsparken och tillkommande stråk i området skapar även bättre förutsättningar för utveckling av Actionpark. Actionpark är en bemannad plats för actionsport så som skate och BMX-cykling. En framtida utveckling av Actionpark och eventuell permanent byggnad kräver investeringsbeslut från socialnämnd Centrum. Den kommande detaljplanen behöver ta hänsyn till den kommande förstudien om lokalbehov för Actionpark som förvaltningen avser att ta fram.

Arbetet med social konsekvensanalys och barnkonsekvensanalys har haft en hög ambitionsnivå med brett deltagande från stadens förvaltningar. Arbetet med barnkonsekvensanalysen har dock i låg utsträckning fångat barns egna perspektiv. En bredare dialog, som riktar sig specifikt till barn, ger bättre efterlevnad av barnkonventionens artikel 12 om barns rätt att uttrycka sina åsikter och, med hänsyn till barnets ålder och mognad, få dem beaktade i alla frågor som berör dem. En fördjupad inventering om hur fler barn använder platsen idag hade underlättat för att bedöma hur programförslaget påverkar barns livsmiljöer.

Handlingsutrymmet i planarbetet påverkas av redan fattade politiska beslut, samtidigt som tidplanen är snäv. Därför borde planeringen av en dialogprocess ha inletts tidigare, för att identifiera relevanta dialogfrågor, kunna förankra resultatet i planarbetet och konsekvensbeskriva förslaget. Det gäller särskilt kunskapsinhämtning om barns upplevda erfarenheter av området idag.

Kommentar:

Programförslaget styr inte upplåtelseform och kan inte påverka framtida boendekostnader. Bostäder överlag tillför positiva sociala konsekvenser genom att området blir mindre monokulturellt och att den generella bostadsbristen i staden minskar.

Utöver den föreslagna förskoletomten kan förskoleverksamhet i mindre omfattning rymmas inom flerbostadshus, som ett bostadskomplement. Godkännandehandlingen kompletteras med den negativa konsekvensen av att skola inte längre är huvudalternativet på ytan för kommunal service.

Synpunkterna om lokalbehov för Actionparken noteras och vidarebefordras till projektgrupperna för pågående detaljplaner.

För synpunkter som handlar om process, medborgardialog, kommunal service, och blandstad, se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar. Övriga synpunkter noteras.

1.9. Stadsfastighetsnämnden och stadsfastighetsförvaltningen

Stadsfastighetsnämnden avstyrker förslag till rubricerat program med hänvisning till utmaningarna med den kommunala lokalförsörjningen.

I stadsdelen finns ett stort behov av samhällsservice. I stadens centrala delar finns redan idag utmaningar med att tillhandahålla tillräcklig samhällsservice för befolkningens behov. Detta förstärks vid förtätning med nya bostäder.

Det finns ett generellt behov av att etablera fler boenden med särskild service och boendeanternativ för äldre. Programmet innehåller bostäder och i det fortsatta arbetet bör då möjligheten att tillgodose dessa behov studeras.

Att säkerställa tillräckligt med utrymme för förskolor och skolor är viktigt då det idag inte finns kapacitet i programmets område eller dess närhet att uppfylla nuvarande behov och inte heller det tänkta framtida behovet.

Förslaget till program bedöms inte generera extra höga kostnader för den kommunala service som kan tillskapas i området. Då programmet dock inte kan uppfylla samtliga behov av kommunal service är det svårt att bedöma alternativkostnaderna för att fylla behoven på annan plats.

Förslaget till utbyggnad av kommunal service som kan göras enligt programmet antas inte medföra en betydande miljöpåverkan.

Stadsfastighetsförvaltningen har ansvaret för utbyggnad, drift och förvaltning av lokaler, boenden och andra fastigheter för Göteborgs Stads verksamheter. Stadsfastighetsförvaltningen uppmärksammar huvudsakligen de delar i programförslaget som bedöms kunna få konsekvenser för förvaltningens uppdrag och kunna resultera i ekonomiska effekter för förvaltningens hyresgäster.

Programförslaget redovisar att alla behov av kommunal service inte kan tillgodoses i området. Många olika behov konkurrerar om tillgängligt utrymme och olika överväganden har gjorts kring detta. För den kommunala servicen ger detta utmaningar både i programområdet och dess närområde.

Alternativet med förskola med 8 avdelningar kan inte uppföras om skola byggs och omvänt kan inte skola uppföras om förskola byggs. Det innebär att programförslaget har olika utmaningar beroende på vilka behov som prioriteras när alla behov inte kan tillgodoses inom programområdet.

De förskolor i närområdet som programförslaget hänvisar till kan inte tillmötesgå ett utökat behov. Dessutom förutsätts att förskolan vid Valhallagatan 4, rivs för att ge plats åt annan bebyggelse och det tidsbegränsade bygglov för förskolan vid Engelbrektsgatan 34E kommer gå ut. Resultatet blir ett mycket stort underskott av förskoleplatser, både under och efter utbyggnaden av programområdet om grundskola prioriteras. Skulle i stället förskola prioriteras så tillgodoses de behov som redan finns i närområdet men inte de tillkommande behov som stadsutvecklingen med fler bostäder i programområdet ger.

Väljs alternativet att prioritera grundskola krävs att skolgården samnyttjas med evenemangsverksamheten. En utredning har tagits fram av en förvaltningsövergripande arbetsgrupp för samordning av frågan om samnyttjande. Utredningen visar att programmets redovisade förslag om samnyttjande av serviceyta till evenemang med skolgård till F-6 skola för cirka 400 elever har mycket stora utmaningar med att kunna fungera i praktiken.

Serviceytan kommer att nyttjas bland annat för långtradare, häst-/djurhållning och husvagnar/husbilar och detta delvis under skolans verksamhetstid vilket innebär risker för skador, hälsa och logistik. Skolbarnens behov behöver prioriteras när det gäller skolgård och dess utformning. Det minsta antalet skoldagar per år enligt Skolförordningen (2011:185) medger ej samnyttjan enligt de behov som finns av serviceyta vid evenemang.

Programmet säkerställer inte att kommunalt behov av skola och förskola tillgodoses. Innan programmet godkänns behövs lösningar för hur behovet av både förskoleplatser och grundskoleplatser kan tillgodoses i den här delen av den centrala staden.

Kommentar:

Programförslaget styr inte upplåtelseform men vidarebefordrar behovet av BmSS till projektgrupperna för pågående detaljplaner och berörda exploatörer.

För synpunkter som handlar om kommunal service och serviceytan, se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar. Övriga synpunkter noteras.

1.10. Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden tillstyrker program för del av evenemangsområdet inom stadsdelen Heden i Göteborg.

Planprogrammets genomförande ger såväl positiva som negativa konsekvenser sett ur ett socialt perspektiv och barnperspektiv. De största positiva konsekvenserna bedöms vara möjliggörandet av ett nytt bad och ny arena som skapar nya möjligheter för socialt liv, rekreation och hälsa för både området, staden och regionen. En av de största negativa konsekvenserna är att utvecklingen av området inte kommer att bidra till att lösa innerstadens bristande tillgång till social service för barnfamiljer. För utbildningsförvaltningens verksamheter kommer utvecklingen förhoppningsvis bidra till utökade möjligheter inom idrott och hälsa samt specialidrott i samband med de nya sporthallarna och att ett nytt bad byggs.

Den planering som programmet föreslår är positiv för området och för staden i stort. Däremot kommer den långa utbyggnadstiden påverka förvaltningens verksamheter i området i flera år då de delvis kommer att omges av byggnationer. Det är därför viktigt att byggnationerna sker på ett sätt som inte får stora negativa konsekvenser för förvaltningens verksamheter.

Förvaltningen vill särskilt påpeka att rivning och byggnation av ett nytt centralbad och sporthallar inte får innebära ett bortfall av sporthallar under en period. Förvaltningen kommer i så fall inte ha möjlighet att kunna bedriva undervisning i idrott och hälsa samt specialidrott för elever i anpassad gymnasieskola och gymnasieskola. Det finns inga andra hallar i närområdet som är möjligt för förvaltningen att använda då även gymnasieskolorna som ligger i andra delar av centrum har svårt att få tider för idrottsundervisning. Om det kommer att tillkomma en grundskola i området är en fjärde sporthall en nödvändighet. Trycket på tider i de befintliga hallarna är stort och förvaltningen får idag inte det antalet tider som verksamheterna har behov av.

När det gäller utvecklingen av Valhallagatan behöver detta ske på ett sätt så att det inte påverkar förvaltningens verksamheter på Burgården, detta gäller bland annat uppställning för skolskjuts samt leveranser till verksamheterna på Burgården.

Förvaltningen har även noterat att det i programförslaget finns illustrationer där delar av Burgården, hus A och hus B, är markerat som ”publik verksamhet”. På illustrationerna eller i tillhörande text framgår det inte om det är nya verksamheter

som det ska planeras för på Burgården, och hur det i så fall påverkar förvaltningens befintliga verksamhet, eller om det avser befintliga verksamheter. Det framgår inte om illustrationerna avser möjlig placering av publik verksamhet eller om det faktiskt ska planeras för det.

I avsnittet som handlar om ”Området idag” anges att det i Stora Katrinelunds landeri finns en trädgårdsutbildning. Utbildningsförvaltningen vill förtydliga att det är utbildningsförvaltningen som bedriver utbildning i lokalerna, dels för naturbruksprogrammet på Burgårdens gymnasium dels vuxenutbildningens trädgårdsutbildning.

Utbildningsförvaltningens samlade bedömning är att tillstyrka programförslaget, men vill att ovan synpunkter tas med i det fortsatta arbetet med programmet och i arbetet med detaljplaner, där förvaltningen gärna är en del.

Kommentar:

Fortsatt arbete med planering av utbyggnaden behöver ske, synpunkten vidarebefordras till Exploateringsförvaltningen.

Illustrationerna som visar publika verksamheter i Burgårdens gymnasium är tidigt underlag inför samråd. Då byggnaderna inte ingår i programområdets geografi ska utformningen inte ses som en del av programförslaget, men visar på en framtida potential.

Godkännandehandlingen revideras kring vilken verksamhet som bedrivs på Stora Katrinelunds landeri.

För synpunkter som handlar om kommunal service, serviceytan och genomförandefrågor, se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar. Övriga synpunkter noteras.

1.11. Business Region Göteborg

Business Region Göteborg (BRG) arbetar för att utveckla näringslivet i regionen och våra huvudsakliga mål är att bidra till en stark och hållbar ekonomisk tillväxt, en hög sysselsättning och ett differentierat näringsliv.

BRG ser som helhet mycket positivt på programförslaget som möjliggör rejäla satsningar på besöksnäringen vilket förväntas bidra till jobbtillväxt i regionkärnan för besöksnäringen, men också i samband med framväxandet av området. Förslaget innebär också en bättre integration mellan evenemangsområdet och övriga innerstaden vilket kan skapa förutsättningar för kompletterande servicenäringar i områdets direkta närhet och som kan bidra till att skapa bärkraftiga verksamheter även utanför evenemangstid.

Vid ett förverkligande av förslagets ambitioner bidrar det till att stärka, inte bara destinationen och besöksnäringen, utan även Göteborgsregionens attraktivitet för att locka till sig kompetens på den globala marknaden.

BRG ser som helhet mycket positivt på programförslaget som möjliggör utveckling av framför allt arenorna samt skapar nya möjligheter till utvecklade arrangemang och event mellan dels arenorna dels ihop med mässverksamheten. Dessutom föreslås anslutande moderna lokaler för både butiker, restauranger, hotell och kontor med läge invid Korsvägen som efter att Västlänken färdigställts

kommer ha en mycket god regional tillgänglighet och därmed stärker den regionala knutpunkten och som sannolikt kommer vara attraktiva för etableringar.

BRG har nyligen tagit fram en rapport som pekar på att en uppdatering och utveckling av evenemangsanläggningar är det som näringslivet inom besöksnäringen i första hand efterfrågar för att stärka sina verksamheter. Programförslaget ligger därmed helt i linje med detta behov och kan bidra till att stärka Göteborg som destination vilket i sin tur bidrar till fler arbetstillfällen i regionens kärna.

BRG ser positivt på att de delar av förslaget som vetter mot Skånegatan föreslår flera användningsområden vilket ger flexibilitet och robusthet för att matcha rätt användningsområde vid det förskjutna byggtillfället samt möjliggör en skiftad användning över tid utan att behöva ianspråkta tid och planeringsresurser. Om möjlighet finns bör detta övervägas även för andra delar av området som ligger längre fram i utbyggnadsfasen, till exempel den föreslagna skoltomten.

Som alltid när en projektutveckling sker i en del av staden där det finns flertalet befintliga verksamheter och företag är det viktigt att en tidig dialog tas med dessa för att gemensamt hitta sätt att minska påverkan på dem under genomförandet.

Kommentar:

Önskemålet om flexibla användningar vidarebefordras till projektgrupperna för pågående detaljplaner.

För synpunkter som handlar om blandstad och genomförandefrågor, se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar. Övriga synpunkter noteras.

1.12. Got Event AB

Got Event är generellt positiva till omdaning av området och utveckling med nya inomhusarenor, nytt bad och sporthallar, men programmet innehåller för många målkonflikter, som löses med kompromisser som försämrar förutsättningarna och helheten för evenemangsverksamheten i Göteborg. Nya möjligheter och lösningar bör prövas.

Visserligen kommer staden förstärkas med två moderna inomhusarenor, men de negativa effekterna för utomhusarenan Ullevi's funktionalitet kan inte förbises. Risk finns också för att de nya arenorna ges alltför begränsade verksamhetsförutsättningar över tid. Det viktigaste för evenemangsstaden och destinationen Göteborg är att de två nya multiarenorna kan få full funktionalitet samt att Ullevi har fortsatt fungerande förutsättningar.

För att projektets beslutade effektmål ska förverkligas är det viktigt att planprogrammet ger förutsättningar att tillgodose intentionerna för de nya arenorna, enligt den behovsbeskrivning som tagits fram. Programförslaget innebär risk att det är otillräckliga ytor, vilket äventyrar möjligheten att locka stora evenemang till Göteborg. Det är viktigt med långsiktig flexibilitet och det förutsätter tillgång till stora ytor.

Ullevi är den arena som enskilt har störst betydelse för besöksnäringen i Göteborg och Västsverige. Här erbjuds möjlighet att uppleva världsartister och internationella mästerskap. Minskningen av serviceytan får negativa konsekvenser

för Ullevis funktionalitet och konkurrenskraft. Det begränsar även ev. framtida expensionsmöjligheter för ej förutsedda behov.

Serviceytan i planprogrammets norra del föreslås att minskas från 18 000 m² till knappt 10 000 m². Det medför negativ påverkan på Ullevis funktionalitet och konkurrenskraft, med följden att möjligheten att värva stora evenemang minskar. Minst 10 000 m² serviceyta är en förutsättning.

Programförslaget innebär även att serviceytan samnyttjas till 75 % med skolgård och lokalgata (allmän plats). Ytan kommer samnyttjas av tre arenor. Det är inte genomförbart med tanke på antalet årliga avstängningar. Alternativet med en förskola eller annan exploatering där ett samnyttjandebehov inte föreligger är bättre ur denna aspekt.

Alternativet skolgård avstyrks. Ytan bör i detaljplan i stället planläggas som kvartersmark för evenemangsändamål. Förslag:

- Lokalgatan i denna norra del får även den beteckningen kvartersmark i detaljplan, huvudanvändning är dock fortfarande gata.
- Om inte lokalgatan kan omvandlas till kvartersmark utökas i stället serviceytan söderut motsvarande gatans yta, 3 300 m².
- Ytan i sin helhet förs över till Higab och administreras av Got Event.
- Allmänheten ska ges tillträde till hela eller del av ytan när så är möjligt med hänsyn tagen till evenemangsverksamheten.

Got Event är positiva till det förslag som planprogrammet redovisar för själva arenakvarteret. Det följer i stort lösning som tagits fram av Higab i förstudieskedet. I planprogrammet medges ett tillräckligt stort fotavtryck för att rymma planerade funktioner och samband, samt flexibilitet och framtida utveckling. Det är avgörande att behovet av serviceyta i närområdet tillgodoses både storleks- och kalendermässigt. Arenakvarteret i sig rymmer inte dessa ytor.

För de två nya multiarenorna erfordras att Valhallagatan också kan bli en del av evenemanget. De två nya arenakomplexen kan inte själva hantera stora publikmassor utan behöver en utvändig förplats. Valhallagatan måste kunna användas. I detaljplaneskedet krävs därför en fördjupad analys av hur gatan ska utformas ur aspekter som entréområde, utsläppsområde, utrymningsytor, m.m. Det måste också vara enkelt att stänga av gatan. Det mest praktiska är att möjliggöra detta utan att det krävs riskbedömningar av polisen.

Got Event ser positivt på att Valhallagatan får en minskad biltrafik, att fotgängare och besökare prioriteras, att gatan blir en aktivare del av stadslivet och att den får en grönare karaktär.

Kommentar:

Effektiv markanvändning är en förutsättning för att göra en väl fungerande och attraktiv yta möjlig, både vid vardagssituationer och vid evenemang. Fortsatt arbete med trafikförslag, räddningstjänst och exploatörs behov kommer ske i pågående detaljplanearbete.

För synpunkter som handlar om serviceytan, kommunal service och Valhallagatan, se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar. Övriga synpunkter noteras.

1.13. Göteborg & Co

Göteborg & Co ställer sig positiva till planprogrammets förslag men vill i huvudsak lämna synpunkter inom ramen för två områden, serviceytan samt Valhallagatans funktion, vilket anses vara grundläggande förutsättningar för en framgångsrik evenemangsverksamhet.

Att fortsätta investera i en välbalanserad och genomtänkt infrastruktur, med moderna och flexibla evenemangsytor och anläggningar, är en förutsättning för att Göteborg ska kunna möta en ökad och förändrad efterfrågan och omvärldens krav på en attraktiv evenemangsstad. Bolaget ser planprogrammet som ett bevis på Göteborgs Stads ambition att fortsätta i denna riktning. Evenemangsområdet har ett brett innehåll och faktorer som i många fall varit helt avgörande konkurrensfördelar för Göteborg som evenemangsstad. Kombinationen av mässanläggning, inomhusarena, sporthallskomplex, öppna evenemangs- och serviceytor, utomhusarena och hotell mitt i centrala staden är internationellt unikt. Göteborg är i stort sett ensamt om att ha de största evenemangsfunktionerna helt integrerade i en autentisk stadskärna. Ett upplägg som är mycket attraktivt då det gynnar såväl publik som deltagare, aktörer och arrangörer. Denna starka konkurrensfördel är ett grundfundament i Göteborgs framgång som evenemangsstad.

Historiskt och i nutid utgör Ullevi, genom att vara Nordens största konsertarena, en mycket stor del av områdets identitet för såväl göteborgare som besökare. Mot denna bakgrund vill bolaget understryka vikten av Ullevi ses som en del av området, även om arenan inte ingår i planprogrammet.

I ett evenemangsområde är en så kallad serviceyta en grundläggande huvudfunktion. En serviceyta är en till arenorna närliggande, öppen och hårdgjord yta som tillgodoser de olika arrangörernas behov av kringytor för produktion, logistik, service och säkerhet såsom utrymning- och återsamlingsplats. Det kan handla om funktion som knutpunkt för transporter, om uppställning och riggning av teknik, om uppvärmning och samlingsplats. Serviceytan måste därför ha en hög kalendermässig tillgänglighet för evenemangs-verksamhet. Stora evenemang har ofta behov av serviceytan, såväl en tid före som efter själva genomförandet, under så kallade etablerings- och avetableringsperioder. Det innebär att serviceytan behöver nyttjas för evenemangsverksamhet i första hand, och för andra behov i andra hand. Bolaget anser därför att serviceytan, för en fullgod funktion, enskilt bör administreras av stadens evenemangsverksamhet. Bolaget anser vidare att förutsättningarna för att istället bedriva den planerade skolverksamheten i andra lokaler i planprogrammets närområde bör utredas vidare.

Utöver kalendermässig tillgänglighet är serviceytans storlek avgörande för evenemangsområdets funktionalitet. I dagsläget är denna yta 18 000 m², och är placerad mellan Valhalla IP och Levgrensvägen. Planprogrammet föreslår att ytan minskas till 10 000 m² för att möjliggöra annan exploatering. Bolaget menar att denna kraftiga minskning får negativ påverkan på hela evenemangsområdets funktionalitet, och på Ullevis funktionalitet i synnerhet.

Bolaget anser att en serviceyta om 10 000 m² är i absoluta underkant för vad som krävs för att kunna ge området rätt förutsättningar för konkurrenskraftiga och

funktionella lösningar kring logistik, service, transport, produktion och säkerhet. Serviceytans storlek och tillgänglighet är nyckelfaktorer för att upprätthålla evenemangsområdets funktionalitet. Planprogrammets sammantagna förslag kring samnyttjande av serviceytan, begränsning av lokalgatans funktion (genom att inte utgöra kvartermark) samt befintliga skrymmande byggnationer (fjärrkylcentral), drar bolaget slutsatsen att serviceytan i realiteten inte kommer att ha dessa 10 000 m² tillgängliga för evenemang – utan en mindre yta. Bolaget anser att dessa delar av planprogrammets förslag påverkar evenemangsstadens attraktionskraft negativt och risken för att Göteborg ska väljas bort till förmån för andra arrangörsstäder ökar.

Bolaget ser positivt på planprogrammets förändringar kring Valhallagatans utformning med fler grönområden, minskad biltrafik och ökad tillgänglighet för fotgängare och besökare. Valhallagatans funktion är avgörande för evenemangsområdets förutsättningar för de nya arenorna och gatumiljön bör ses som en del av evenemangen. Alla evenemang omges idag av ökande krav på såväl säkerhet som på kringtytor lämpliga för publikområden, fan zone, försäljnings- och serveringsområden. Säkerhetskraven kan exempelvis reglera ytor och zoner för köbildning, visiteringsområden, utrymning och utsläpp. De två nya arenakomplexen måste ha erforderliga utvändiga ytor för att tillgodose dessa krav. Förutsättningarna för att tillgängliggöra Valhallagatan som evenemangsområde med anpassningar som tillfälliga längre avstängningar bör därför utredas ytterligare.

Kommentar:

Även om Ullevi ligger utanför programområdet ingår arenan i det som i kommunens översiktsplan är utpekad som evenemangsområdet. Serviceytans funktioner, vilket också är en del av Ullevis funktion, beaktas i programarbetet.

Effektiv markanvändning är en förutsättning för att göra en väl fungerande och attraktiv yta möjlig, både vid vardagssituationer och vid evenemang. Fortsatt arbete med trafikförslag, räddningstjänst och exploatörs behov kommer ske i pågående detaljplanearbete.

För synpunkter som handlar om serviceytan, kommunal service och Valhallagatan, se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar. Övriga synpunkter noteras.

1.14. GENAB Göteborg Energi Nät AB med dotterbolag GENAB Energi Nät AB

Inom området för planprogrammet har flera befintliga elanläggningar som transformatorstationer, högspänningsledningar, lågspänningsledningar och kommunikationsledningar. De flesta av befintliga anläggningar kommer att antingen flyttas eller rivas helt och hållet för att exploateringen av området ska kunna vara möjlig.

För att kunna exploatera området behöver GENAB bygga flera nya anläggningar som transformatorstationer, högspänningsledningar, lågspänningsledningar och kommunikationsledningar. GENAB önskar ha fortsatta dialog med staden om detta.

Göteborg Energi Fjärrvärme och Fjärrkyla samt Signalkablar. Göteborg Energi Gasnät AB (GEGAB)

Inom området söder om Valhallagatan, mellan det befintliga Valhallabadet och Mölndalsån, kommer en större fjärrvärmeledning behöva flyttas för att ge plats åt de nya fastigheterna. Möjligheterna och kostnaden för ledningsflytten behöver utredas vidare i kommande detaljplanearbete.

Runt Valhallagatan och längs å-stråket kan markhöjningar försvåra drift och underhåll, olika fyllnadsmaterial kan skava på ledningarna och förändrade marksammansättningar kan även påverka jordtryck och spänningar i systemet. Vi önskar få delta i och lämna synpunkter på de planerade arbetsmetoderna i tidigt skede för att minimera riskerna.

I Burgårdsplatsen och västra delen av Valhallagatan går fjärrvärmeledning i betongkulvert som är extra känslig för förskjutningar, sättningar och vibrationer från arbeten och tunga laster. Riskutredning och skyddsåtgärder kan krävas i denna del för att undvika skada på ledningen.

Längs huvudgatorna kan ökad trädplantering i framtiden leda till rotsystem som kan skada befintliga och planerade ledningar eller skadas vid framtida drift- och underhållsarbeten om inte skyddsåtgärder vidtas och tillräckliga avstånd planeras.

Om det blir aktuellt att flytta, dimensionera om eller bygga ut befintliga anläggningar behöver det göras i tidiga skeden i utbyggnadsordningen för att inte fördröja eller påverka övrig byggnation och infrastruktur i området. En tidig dialog med fastighetsägare och staden om energibehov, möjliga lägen för anläggningarna och samordning av bygglogistik behövs och har i flera fall redan påbörjats för att säkerställa fortsatt tillgänglighet och kapacitet när området byggs om och växer.

Vi vill trycka extra på att Göteborg stad står inför en elkapacitetsutmaning och att fjärrvärme, fjärrkyla och gas är hållbara och konkurrenskraftiga alternativ till fastighetsnära eldrivna lösningar i området.

Göteborg Energi GothNet AB

Inom planområdet har Göteborg Energi GothNet AB befintliga ledningar och kanalisation som måste beaktas och hanteras inom projektet. Göteborg Energi GothNET AB önskar ha fortsatta dialog med staden om detta.

Kommentar:

Fortsatt dialog om ledningar kommer ske i pågående detaljplanearbeten.

Synpunkten vidarebefordras till dessa projektgrupper.

Övriga synpunkter noteras.

1.15. Göteborgs Stads Parkeringsaktiebolag (Gårda 32:52)

Göteborgs Stads Parkering ser positivt på en utveckling av evenemangsområdet. De investeringar som görs kommer gagna kommunens medlemmar och Göteborg som destination. Bolaget har haft representation i arbetet med grön resplan och grön transportplan, och har även bidragit med beläggningsstatistik och kunddata avseende parkering inom planområdet och i intilliggande områden.

Programförslaget innebär minskade parkeringsintäkter för bolaget på de ytor som försvinner i samband med exploateringen (drygt 600 platser). Intäkterna är idag cirka 16 miljoner kr per år.

Det är positivt att parkering ska studeras vidare i det fortsatta arbetet. Det är viktigt att parkeringssituationen analyseras ur ett större perspektiv och inkluderar omkringliggande stadsdelar. Evenemangsområdet är i dag beroende av parkeringsmöjligheterna i Gårda och det är därför extra viktigt att det fortsatta arbetet genomförs i nära samarbete med planprogrammet för Gårda.

Förslaget förutsätter en kraftig minskning av andelen besökare som tar bilen till evenemangsområdet. Det är viktigt att möta en minskning av antalet bilplatser med tydliga alternativ, t. ex. infartsparkering i kombination med kollektivtrafik in till centrala Göteborg. Analysen bör också inkludera effekter på söktrafiken i och omkring området, på kort och på lång sikt.

Tillgång till besöksparkering inom området kommer i princip att försvinna. Platser för rörelsehindrade planeras att ersättas. Antal besökare till området förväntas samtidigt öka markant och parkering för besökare ska generellt lösas utanför programområdet. En stor del bilburna besökare parkerar redan idag utanför området, framför allt i Gårda. I planprogrammet för Gårda diskuteras stängning av anläggningar och även andra omgivande parkeringsytor försvinner på grund av exploatering.

Samtliga parkeringsanläggningar i evenemangsområdet, Gårda och Heden är idag fullbelagda vid större evenemang på Ullevi eller Svenska Mässan. Bolaget har förståelse för behovet av att minska biltrafiken och öka andelen hållbart resande för att uppnå stadens klimatmål.

Kommentar:

För synpunkter som handlar om parkering, se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar. Övriga synpunkter noteras.

1.16. Higab AB (Gårda 19:12, 23:14, 24:2, 28:13 och Heden 34:17, 34:20, 37:7, 38:1, 48:2, GA:14)

Higab anser att planprogrammet är väl genomarbetat i många frågor men vill göra följande medskick.

I det södra kvarteret är det planerat för en mycket omfattande exploatering och ett yteffektivt tillvaratagande av den kvartersmark som planprogrammet möjliggör. Då ytorna är begränsade ställer det stora krav på ett samspel mellan kvartersmark och allmän plats, det är helt enkelt inte möjligt att inhysa alla önskade funktioner på kvartersmark. Det kan exempelvis handla om att hantera stora publikmassor på ett säkert sätt, angöring för personer med funktionsnedsättning eller avspärningar vid stora evenemang

Valhallagatans utformning är avgörande för att skapa förutsättningar för att fylla arenorna med innehåll. Det krävs att gatan utformas med ett säkerhetsfokus gällande exempelvis inkörningsskydd och utrymning. Det finns också ambitioner om att låta evenemangen ta plats i stadsrummet där det som pågår inne i arenorna också syns i vardagen.

I det fortsatta arbetet med Valhallagatan är det därför avgörande att fast möblering, trädplanteringar med mera inte äventyrar evenemangens säkerhet samt att ytor där evenemangen tillåts ta plats möjliggörs.

I nuvarande planprogram illustreras en volym mellan arena och annex där det planeras för hotellverksamhet. Marknaden för hotellverksamhet bedöms i en extern analys vara mycket god och det bidrar till liv och rörelse i kvarteret samt stärker arenakvarterets attraktivitet både hos arrangörer och besökare. I nuläget är dock volymen inte utformad så att den möjliggör en rationell och ändamålsenlig hotellverksamhet. Det är därför viktigt att det fortsatta arbetet möjliggör en sådan exploatering.

Programförslaget innebär att byggnader med höga kulturhistoriska värden demonteras och rivs. Higab vill påtala vikten av fortsatt fokuserat arbete för att omhänderta de materiella och immateriella värden som idag finns på platsen.

Planprogrammets inriktning gällande bilparkering är att främja ett hållbart resande och att det inom planområdet inte ska tillskapas några parkeringar för besökare. Higab delar den uppfattningen men vill betona vikten av att de planerade besöksmålen, som har ett omfattande upptagningsområde, även fortsatt kan nås med bil. Ett fortsatt arbete för att säkerställa åtkomst till parkeringsanläggningar utanför programområdet är därför avgörande. Här ser vi att Gårda spelar en central roll.

Inom programområdet finns idag en så kallad serviceyta för att säkerställa arenornas och evenemangens funktion. Det är tre huvudfunktioner som serviceytan ska tillgodose; evenemangsytor, produktionsytor och ytor för säkerhet. Genomförda utredningar visar att för att Ullevi och de nya arenornas (multiarenan och annexet) funktionalitet och konkurrenskraft krävs en sammanhängande serviceyta framgent om minst 10 000 m² i anslutning till arenorna. Vidare föreslås ett omfattande samnyttjande med skolverksamhet vilket kan komma att bli svårhanterad då den samnyttjade ytan behövs nyttjas för arenornas funktion under bedömt 30–40 dagar spritt över hela året. Stadsmiljöförvaltningen signalerar samtidigt att ett sådant samnyttjande inte är möjligt någon dag om året ur skolans perspektiv.

Det här är en väldigt komplex fråga som bearbetats under lång tid och det är viktigt att det fortsatta planarbetet inte omöjliggör för evenemangsverksamheten.

Det politiska uppdraget innebär en mycket omfattande exploatering inom ett begränsat område där yteffektiva lösningar och samnyttjande mellan olika anläggningar är ett måste. Utöver detta ska flertalet befintliga verksamheter pågå under utbyggnaden, om än med begränsad funktionalitet. Det är viktigt att vara medveten om dessa förutsättningar och att planprogrammets förslag innebär ett mycket högkvalitativt slutresultat men också ett högst komplicerat genomförande under lång tid.

Kommentar:

Effektiv markanvändning är en förutsättning för att göra en väl fungerande och attraktiv yta möjlig, både vid vardagssituationer och vid evenemang. Fortsatt arbete med trafikförslag, räddningstjänst och exploatörs behov kommer ske i pågående detaljplanearbete.

Angående hotellvolymen på arenans tak kommer en fortsatt analys av påverkan på kulturmiljö och stadsbild göras i pågående detaljplanearbete.

Planprogrammet beskriver utvecklingen av området på en övergripande nivå.

Stadsledningskontoret tillsammans med Higab har sedan tidigare ett uppdrag att ta fram förslag på åtgärder för att omhänderta Valhallabadets kulturhistoriska värden. Se mer information om detta under rubriken Kulturmiljö under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar.

För synpunkter som handlar om serviceytan, kommunal service, kulturmiljö, Valhallagatan, parkering och genomförandefrågor, se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar. Övriga synpunkter noteras.

1.17. Kretslopp och vatten

Avfall

Det är positivt att det beskrivs övergripande hur avfallshantering kan ordnas i området och att det är tydligt att det ska arbetas vidare med i den fortsatta planeringen. Det kommer troligen vara svårare att lösa avfallshanteringen i vissa delar av området, till exempel kvarteret mellan annexet och Skånegatan. Andra frågor att arbeta vidare med är utformningen av den nya nordsydliga lokalgatan, arenornas avfallshantering, liksom utformningen av Burgårdsplatsen, så att den möjliggör hämtning av avfall från befintliga fastigheter.

VA, dagvatten och skyfall

Programmet visar att förutsättningar finns för VA-försörjning för planerad bebyggelse. Det finns också goda förutsättningar för att skapa en tillfredsställande dagvatten- och skyfallshantering. Vidare arbete krävs i detaljplanearbetet för att säkerställa att krav och riktlinjer uppfylls.

I programhandlingen finns stora osäkerheter kring hur markhöjning och planerad byggnation påverkar åtkomsten till den kombinerade avloppsledningen väster om Mölndalsån. För att undvika behov av att flytta ledningen, behöver det säkerställas i det fortsatta arbetet, att ledningen inte påverkas negativt under byggtiden, samt att Kretslopp och vatten har åtkomst för drift och underhåll av ledningen även efter utbyggnad.

Programförslaget innebär att åtkomsten till den kombinerade ledningen blir sämre, eftersom bebyggelsen hamnar närmare ledningen än idag. Om marken höjs hamnar ledningen djupare. Sammantaget innebär det mer komplicerade och dyrare arbetssätt om åtgärder behöver göras på ledningen.

Höjning av mark innebär att grundförstärkningsåtgärder behöver vidtas i vissa delar av området. I det fortsatta arbetet med detaljplaner behöver det säkerställas att grundförstärkningsåtgärder inte påverkar den kombinerade ledningen, eller åtkomst till ledningen. Det är av största vikt att markhöjning genomförs på ett sätt som minimerar sättningshastigheten, med hänsyn till ledningen.

Det finns tillräcklig kapacitet för att ansluta planerad byggnation till ledningsnät för dricksvatten, spillvatten och dagvatten. God resurshushållning med vatten uppmuntras.

VA-ledningsnät behöver byggas ut för att ansluta byggnation norr om Valhallagatan. Ledningsdimensioner och anslutningspunkter behöver utredas i detaljplanearbetet. Nya anslutningar till den kombinerade avloppsledningen kommer inte tillåtas.

I det fortsatta planarbetet är det viktigt att Kretslopp och vatten har en central roll i frågor kopplade till gators utformning för att planera för en välfungerande hantering av dagvatten och skyfall.

Ekonomi

Kretslopp och vatten får kostnader för utbyggnad av den allmänna VA-anläggningen och intäkter från anläggningsavgifter. Eventuella ledningsflyttar bekostas av exploatörer. Aktuellt förslag medför risk att vissa sträckor av VA-ledningar i Valhallagatan behöver ersättas med nya.

Övrigt

Kretslopp har utöver ovanstående synpunkter uppmärksammat ett antal ställen med faktafel i programhandlingen och föreslår redigering av dessa.

Kommentar:

Fortsatt arbete med hur avfallshantering kan ordnas, framtagande av Dagvatten- och skyfallsutredning och planering av marknivåer behöver ske i pågående detaljplanearbete. Synpunkterna vidareförmedlas till projektgrupperna för pågående detaljplanarbeten.

Informationen om ekonomi vidarebefordras till exploateringsförvaltningen och berörda exploatörer.

Godkännandehandlingen revideras på de ställen där kretslopp och vatten har uppmärksammat att det finns faktafel.

Övriga synpunkter noteras.

1.18. Räddningstjänsten Storgöteborg

Räddningstjänsten har granskat följande frågeställningar i detta ärende:

- Riskhänsyn
- Framkomlighet
- Brandvattenförsörjning
- Kraftförsörjning höga byggnader
- Översvämning och skyfall

Riskhänsyn

Räddningstjänsten har inte kännedom om någon verksamhet utanför programområdet som medför en förhöjd riskbild i området och som kräver särskilt beaktande. Däremot kommer det troligtvis att finnas riskkällor inom programområdet som behöver beaktas, exempelvis anläggningar för kyla.

Framkomlighet

Adekvat framkomlighet till och inom planområdet för räddningstjänstens fordon behöver beaktas för att säkerställa goda förutsättningar för förbundets räddningstjänstsuppdrag vid en olycka eller annan händelse. Det gäller särskilt Levgrensvägen och Valhallagatan. Framkomligheten behöver även säkerställas

under byggtid. Första fordonet skall kunna ställas upp inom 50 meter från angreppspunkt (dörr) på byggnad.

Det behöver planeras för utrymning av ett stort antal personer från arenorna så att de inte blir ett levande hinder vid en räddningsinsats. För det krävs troligtvis fria ytor mellan arenorna och möjlighet att röra sig ut ur området på ett stråk som inte är en tillfartsväg för räddningstjänst.

Brandvattenförsörjning och kraftförsörjning

Tillgång till brandposter i gata enligt Svenskt Vattens publikation P114 är en förutsättning för att kunna bedriva en effektiv räddningsinsats inom planlagt område. Vid detaljplanläggning behöver adekvat tillgång till brandvatten via poster i gata säkerställas.

Trycksatta stigarledningar i byggnader över 40 meter behöver beaktas.

För höga hus ställs det särskilda krav på redundans avseende elkraft för tekniska system som skall underlätta räddningstjänstens insats vid brand. Planläggs det för höga byggnader så hanteras dessa frågor med fördel för området som helhet i stället för i varje enskilt byggprojekt.

Nya byggregler är under framtagande som kan innebära att kraven ändras.

Översvämning och skyfall

I studien från Kretslopp och vatten anges att det finns förutsättningar att hantera vattennivåer för utryckningsfordon och utrymmande enligt det tematiska tillägget till översiktsplanen angående översvämningssrisker. Om nivåerna trots allt inte går att säkerställa behöver frågan hanteras i samråd med räddningstjänst. Det är av vikt att räddningstjänstens förmåga till insats i området inte i betydande grad försvåras under perioder av översvämning och/eller skyfall.

Kommentar:

En riskutredning föreslås tas fram i pågående detaljplanearbete som visar på hur utrymning kan ske samtidigt som räddningstjänstens framkomlighet säkras. Nära samarbete mellan trafikförslag, räddningstjänst och exploatörs behov krävs i pågående detaljplanearbete.

Tillgången till framkomliga räddningsvägar och tillgång på brandvatten vid översvämning/skyfall bevakas i Dagvatten- och skyfallsutredningen som tas fram i pågående detaljplanearbete.

Önskemål om samordnad kraftförsörjning för höga byggnader i området vidarebefordras till exploatörerna.

Övriga synpunkter noteras.

2. Statliga och regionala myndigheter med flera

2.1. Länsstyrelsen Västra Götalands län

Länsstyrelsens samrådsyttrande bifogas i sin helhet.

Länsstyrelsen ser positivt på att kommunen upprättar programförslag för del av evenemangsområdet och tar ett helhetsgrepp om stadsutvecklingen inom området. Kommunen visar med stora drag hur evenemangsområdet ska utvecklas till en

blandstad i kvarterstruktur som kopplar samman de omkringliggande stadsdelarna och framöver ska bli en tydlig del av innerstad. Det är ett sammanhängande planförslag med samlade bedömningar och avvägningar som i stora drag kommer ge bra stöd till kommande detaljplaner.

Länsstyrelsen delar kommunens bedömning om utredningar som behöver kompletteras och fördjupas i efterföljande detaljplaneprocesser, som dagvatten, översvämningar, luftmiljöutredningar, markmiljö, geoteknisk förhållande och buller. Vidare resonemang och bedömningar kring framför allt strandskydd och möjligheten att tillgodose riksintresset för kulturmiljövård behöver utvecklas och hanteras i kommande detaljplaner.

Enligt 11 kap. 10 § plan- och bygglagen ska Länsstyrelsen överpröva kommunens antagandebeslut av en plan eller områdesbestämmelser om dessa kan antas strida mot någon av de fem prövningsgrunderna.

Länsstyrelsen befarar inte att kommande detaljplaner skulle strida mot mellankommunala frågor och regionala förhållanden. Däremot behöver nedanstående prövningsgrunder hanteras i kommande detaljplaner:

- Strandskydd
- Riksintresse
- Miljökvalitetsnormer
- Hälsa och säkerhet

Riksintresse för kulturmiljö

Länsstyrelsen bedömer att planprogrammet i sin nuvarande utformning kan medföra risk för påtaglig skada på landerier som är en värdekärna i riksintresse för kulturmiljö. Programförslaget visar inte i tillräckligt stor utsträckning och på ett styrande sätt en lämplig komplettering med storskalig exploatering sett till höjder och volymer inom riksintresse för kulturmiljö, Göteborgs innerstad (O 2:1–5).

Utifrån framtagna underlag redogörs för områdets stora kulturhistoriska värde och Länsstyrelsen ser stor potential i att ta vara på dessa vidare i arbetet med kommande detaljplaner. I det fortsatta arbetet behöver det på ett tydligt sätt framgå hur planförslaget tillgodoser värden inom riksintresset för kulturmiljö. I vidare arbete behöver de stora kulturvärden som evenemangsområdet inrymmer tydliggöras.

Kommunen beskriver att utbyggnaden av planområdet planeras att utföras i etapper och två detaljplaner kommer att tas fram. Den samlade påverkan på kulturmiljö behöver framgå och beskrivas i kommande planhandlingar och miljökonsekvensbeskrivningar.

Stora Katrinelunds landeri är byggnadsminne och stadens kanske bäst bevarade landeri. Länsstyrelsen har tidigare bedömt att ingrepp i samband med Västlänken och planprocessen medför skada på Johannebergs landeri som är ett uttryck för riksintresse för kulturmiljö. Ytterligare ingrepp i landerierna försvagar riksintresset ytterligare samt försämrar läsbarheten och förståelsen av landeriernas belägenhet i staden.

Det bör generellt tydliggöras i programhandlingen att marken mellan Stora Katrinelund och Mölndalsån utgör en viktig del av riksintresset Landerierna genom dess tidigare betydelse som till landeriet tillhörande odlingsmarker. Det är inte bara en fråga om att siktlinjen mot Mölndalsån är viktig att bibehålla. Stora Katrinelunds tidigare utbredning framgår tydligt av framtaget kulturmiljöunderlag. Burgårdsparken är det som återstår av det före detta landeriet Norra Burgården.

För Stora Katrinelunds landeri och den gröna återstoden av norra Burgårdens landeri bör ett tydligare resonemang föras om landerierna som en utpekad värdekärna inom riksintresset. Det är i samband med planeringen av området som staden måste göra avvägningar för markanvändningens inriktning och redovisa hur värdena för riksintresse för kulturmiljö tillgodoses.

I Burgårdsparken, som idag är det som återstår av Burgårdens landeri, föreslås det i dess östra del ett kvarter med höga hus. Husens höjder och markanspråk från parken medför att den visuella upplevelsen och förståelsen för det kulturhistoriska sambandet mellan landerierna Stora Katrinelund och Burgården, med den gröna kopplingen till Johannebergs landeri försvagas. Idag finns en förståelse och läsbarhet i staden, som i denna del var utmärkt med bland annat landerier i samband med stadens anläggande. I denna del av staden framträder landerierna som tydligast. Ett ingrepp med höga hus i Burgårdsparken innebär en ytterligare negativ påverkan på landerierna som ett av riksintressets uttryck och för Göteborgs särskilda karaktär.

I programmet anges att kluster av högre bebyggelse bland annat ska bidra till stadsbilden. Det inte att utläsa på vilket sätt de föreslagna höga husen vid Burgårdsparken och i angränsning till stenstaden bidrar till stadsbilden. Som gestaltungsprincip anges en nedtrappning från den planerade +One-byggnaden, till landeriet i två våningsplan. Kvalitetsprogrammets resonemang om volymprincip har inte relaterats till hur den faktiskt upplevs eller hur den påverkar kulturmiljön eller stadsbilden. En fallande skala som gestaltungsprincip för den fortsatta planeringsprocessen kan inte bedömas vara en vägledande gestaltungsprincip med +One-byggnadens avvikande skalförskjutning som utgångspunkt. Då planprogrammet omfattar två kommande separata detaljplaner behöver lämpliga hushöjder ta sin utgångspunkt på ett tydligare sätt som gestaltungsprincip och motiveras utifrån kulturhistoriska och gestaltningsmässiga förutsättningar i föreslagna lägen.

I nära anslutning till evenemangsområdet pågår detaljplanearbetet med Svenska Mässan, som bland annat omfattar den höga byggnaden +One som med sin betydande skalförskjutning och dess närhet till stenstaden i hög grad ökar konkurrensen om dominerande strukturer i stadsrummet Korsvägen/Skånegatan och därtill har ett stort influensområde på bland annat parkbältet (Kungsparken). Länsstyrelsen har bedömt att +Ones avvikande höjd riskerar att medföra negativ påverkan på riksintresse för kulturmiljö.

Höga byggnadsdelar i programområdets sydvästra del föreslås vara tydligt indragna med hänsyn till bland annat riksintresse för kulturmiljö. Vilken påverkan höga hushöjder får på riksintresse för kulturmiljö i ett större stadsbildssammanhang behöver utredas och beskrivas. Den kumulativa effekten

utifrån tidigare planförslag och påverkan på riksintresse för kulturmiljö behöver framgå. I stadsbildsanalysen för Katrinelund bör visualiseringen på s. 12 kompletteras med tillkommande planerade höga hushöjder, så att det framgår vilken påverkan planförslaget medför i sin helhet för upplevelsen av landet.

Strandskydd

Planområdet berörs inte av strandskydd idag. När gällande detaljplaner upphävs eller ersätts med nya detaljplaner inträder strandskyddet till 100 meter från strandlinjen. Upphävandet av strandskydd behöver prövas i det fortsatta arbetet med detaljplanerna.

Kommunen har tagit fram PM Strandskydd (härefter PM) som ska utgöra underlag till stöd för upphävande av strandskydd enligt 4 kap 17 § plan- och bygglagen (PBL) och 7 kap. 18 c § miljöbalken (MB).

Länsstyrelsen bedömer att strandskydd kan upphävas i de flesta delar av planområdet, med hänvisning till de omständigheter som kommunen hänvisar till i sin PM. Länsstyrelsen vill poängtera att området längs med Mölndalsån idag utgörs av ett för allmänheten tillgängligt stråk med betydande värden för växt- och djurliv. Strandskyddsintresset längs ån är påtagligt, ett intresse som stärks ytterligare om det också beaktas att området ligger centralt i Göteborg. Länsstyrelsen noterar att kommunen visat att evenemangsområdet inte rimligen kan lokaliseras till annan plats än den valda. Detta innebär dock inte per automatik att det finns skäl att upphäva strandskyddet i alla delar. Strandskyddet är en förbudslagstiftning som ska tillämpas restriktivt i syfte att tillgodose ett starkt allmänintresse på lång sikt. De fördelar med ett upphävande som kommunen för fram innebär enligt Länsstyrelsen inte att det finns förutsättningar att upphäva strandskyddet närmast Mölndalsån.

Miljökvalitetsnormer för vatten

Länsstyrelsen ser positivt på att man redan i planprogrammet belyser eventuell påverkan på berörd vattenförekomst. Länsstyrelsen bedömer att kommunen har givit en god bild av vilka vattenfrågor, som behöver hanteras i detaljplaneskedet.

Frågor som kommunen behöver hantera i detaljplanearbetet är flöden, behov av rening på grund av föroreningar och eventuellt ökat behov av fördröjning inom planområdet. Det är av stor vikt att kommunen inför planläggningen har utrett vilka åtgärder som krävs och i vilken omfattning. Utifrån materialet förutsätter Länsstyrelsen att kommunen tar fram dagvattenutredningar för respektive kommande detaljplan där det tydliggörs hur dagvattnet ska omhändertas på ett adekvat sätt. Inför framtagandet av detaljplaner för området bör kommunen både titta på hela områdets eventuella påverkan på recipienten samt den enskilda detaljplanen.

Recipienten är även ett vattendrag med höga fiskvärden och eventuell påverkan på dessa behöver också beskrivas.

I de kommande detaljplanerna bör det avsättas ytor och planbestämmelser för dagvattenanläggningar. Dagvattenhanteringen inom programområdet bör vidare begränsa föroreningsbelastning på recipient samt flödestoppar så långt som det är möjligt. Länsstyrelsens rekommenderar kommunen att placering av nödvändiga dagvattenanläggningar sker på allmän platsmark för att säkerställa genomförande.

Med anledning av närheten till berörd vattenförekomst och att det inom planprogrammets område finns kända föroreningar i mark, är det viktigt att byggdagvatten från anläggningsskedet hanteras på ett tillräckligt sätt. Risken för läckage via lokala dagvatten- och dräneringssystem och vidare ut till recipienten bedöms vara hög. Det är av stor vikt att föroreningar inte avrinner till recipienten, för att minimera risken för negativ påverkan på vattenmiljön och uppfyllandet av miljökvalitetsnormer för vatten.

Hälsa och säkerhet, geoteknik

Länsstyrelsen hänvisar till Statens geotekniska instituts (SGI) yttrande i sin helhet, daterat 2024-08-26.

Hälsa och säkerhet, översvämning (vattendrag och skyfall)

Kommunen redovisar att frågor om översvämning kommer att vara en förutsättning i det kommande arbetet vilket är bra. För att ta hänsyn till översvämningssrisker kommer delar av området behöva höjdsättas och anpassningar behöver även göras för att lösa skyfallssituationen. Kommunen har tagit fram en förutsättningsstudie som redovisar utgångspunkter för hanteringen. En rekommendation är att en samlad höjdsättning görs för hela programområdet för att säkerställa att risker kopplade till skyfall kan identifieras och hanteras vid behov. I samband med denna höjdsättning kan det finnas behov av att skyfallsmodellera för att säkerställa att rekommendationer från det tematiska tillägget till översiktsplanen uppfylls.

Utredning pågår även kring vilka planeringsnivåer som ska gälla längs med Mölndalsån. I nuläget är inriktningen att utgå ifrån de i dagsläget gällande planeringsnivåerna. För att säkerställa framkomlighet till och från ett område anser Länsstyrelsen, i enlighet med vad Boverket rekommenderar, att även vägar ska ligga på nivåer motsvarande de grundläggande utgångspunkterna. I aktuellt ärende betyder det att vägar som är av vikt för att nå en bostad ska, som utgångspunkt, ha samma planeringsnivå som bostäderna.

Hälsa och säkerhet, markmiljö

Inom programområdet finns konstaterade markföroreningar, vilka behöver utredas vidare i den fortsatta planeringen samt hanteras i samband med rivnings- och schaktarbeten. Länsstyrelsen instämmer i att markmiljön behöver undersökas för att säkerställa att planerad användning är lämplig.

Hälsa och säkerhet, buller och vibrationer

Programområdet påverkas av buller från trafik, godshantering och tekniska anläggningar samt ljud och ljus från arenorna. Kommunen behöver utreda buller i det fortsatta arbetet.

Vibrationer nämns kort kopplat fordonstrafik. Det kan finnas risk för andra störande vibrationer från planerade verksamheter, och därför är det viktigt att kommunen utreder brett, redovisar sina slutsatser och eventuellt behov av skyddande åtgärder, inte minst mot befintlig förskola och bostäder.

Hälsa och säkerhet, luftmiljö

I det fortsatta arbetet med detaljplaner behöver en luftkvalitetsutredning göras för att säkerställa att förtätningen inte ger upphov till överskridanden av miljökvalitetsnormerna.

EU-kommissionen har nått en preliminär överenskommelse om ett nytt luftkvalitetsdirektiv. Överenskommelsen innebär att nya gränsvärden för luftkvalitet ska uppfyllas senast 2030. När direktivet antas formellt startar en två år lång genomförandeperiod då respektive medlemsland ska föra in direktivets bestämmelser i sin nationella lagstiftning. För flera luftföreningar kommer värdena för miljö kvalitetsnormer i flera fall vara lägre än förut. För mer långsiktig planering är det därför viktigt att ta höjd för att miljö kvalitetsnormerna kan komma att bli skarpare än i dag. De skärpta kraven kommer att gälla överallt, för såväl befintlig som ny bebyggelse.

Råd enligt PBL och MB, kulturmiljö

Programområdet inrymmer stora kulturhistoriska värden såsom landerierna som är av riksintresse kulturmiljö samt Valhallabadet och Scandinavium vilka är utpekade som särskilt kulturhistoriskt värdefulla i stadens bevarandeprogram. I planprogrammet anges rekommendationer för evenemangsområdet som att bland annat ändringar och tillägg ska göras med ett respektfullt förhållningssätt till gestaltad livsmiljö, stadslandskapet, dess kulturvärden och den arkitektoniska helheten.

Inför plansamrådet har flera kulturhistoriska utredningar tagits fram som redogör för landeriernas, Valhallabadets och Scandinaviiums kulturhistoriska värden som syftar till att lyfta fram värden att vidareutveckla och ta tillvara i samband med planprocessen. Utifrån framtagna underlag redogörs för områdets stora kulturhistoriska värde och Länsstyrelsen ser stor potential i att ta vara på dessa vidare i kommande detaljplaner.

En byggnadshistorisk utredning för Valhallabadet med konsekvensbeskrivning har tagits fram, som beskriver byggnadens arkitektoniska, konstnärliga, kulturhistoriska värden. I utredningen förs också resonemang om kompensatoriska värden och återbruk av värdefull lös inredning, Wedels mosaikvägg och det målade kaklet i romerska badet.

För den fortsatta planeringen behöver staden ta ansvar för att möjliggöra ett bevarande av väsentliga kulturhistoriska delar av Valhallabadet. För den fortsatta planprocessen behöver en tydligare strategi och målsättning med bevarandet av värdefulla delar i Valhallabadet preciseras, i syfte att minska den stora kulturhistoriska och arkitektoniska förlusten och konsekvensen som en total rivning av Valhallabadet medför. Strategi för bevarande är också ett viktigt vägledande underlag inför planerad arkitektävling vad gäller ny badanläggning. Staden bör i den fortsatta planprocessen redovisa hur man avser att minska den stora negativa konsekvens det innebär med rivning av Valhallabadet.

Råd enligt PBL och MB, tekniska anläggningar, radon, avfallshantering och trafik

Kommunen behöver i det fortsatta arbetet redovisa planens förutsättningar för dricksvatten, spillvatten, dagvatten, gas, el, fjärrvärme, fjärrkyla, högspänningskablar och högspänningsställverk.

Av underlaget framgår att om schaktning görs ner i berg eller vid byggnation i berget så ska nya byggnader uppföras radonskyddade. Om radonskydd krävs så behöver dessa säkerställas av kommunen i planbestämmelser.

Kommunen behöver utveckla sitt underlag om avfallshantering inom området, inte minst hur kopplingar kan göras till gällande kommunal avfallsplan. Det råder stor konkurrens om ytor i ett så omfattande område som detta och med tidig planering av utformning och placering kan kommunen bättre förebygga risk för störningar och olägenhet, särskilt störande buller och lukt.

Länsstyrelsen har tagit del av Trafikverkets yttrande daterat 2024-08-20.

Trafikverket lyfter i sitt yttrande vikten av att kommunen tar fram en grön resplan för området för att därigenom skapa förutsättningar för ett hållbart resande med syfte att minska biltrafiken i området. Länsstyrelsen instämmer med ovanstående.

Länsstyrelsen delar Trafikverkets bedömning att i kommande detaljplaner ska trafikalstring, eventuell påverkan och konsekvenser på statlig infrastruktur beskrivas.

Råd enligt PBL och MB, risker och störningar

Länsstyrelsen anser att antagonistiskt hot bör vara med som aspekt vid bedömning kring lämpligheten/möjligheten av att placera bostäder inom arenakvarteret.

Synpunkter enligt annan lagstiftning, vattenverksamhet

I kommande detaljplanprocesser ska eventuella arbeten i ytvatten beskrivas samt hur dessa avses att hanteras gällande anmälan eller tillstånd enligt 11 kap miljöbalken. Om kommande planer kommer att innebära några stabiliseringsåtgärder i eller i anslutning till vattenområden så utgör även det vattenverksamhet som, beroende på omfattning, kan vara anmälnings- eller tillståndspliktig.

Åtgärder som innebär bortledning av grundvatten (sprängning, djup grundläggning eller ev. pålning) kan innebära en vattenverksamhet som regleras i 11 kap Miljöbalken. Bortledning av grundvatten är tillståndspliktig om det inte är uppenbart att vare sig allmänna eller enskilda intressen skadas genom vattenverksamhetens inverkan på vattenförhållandena. I det fall åtgärden bedöms vara tillståndspliktig ska samråd utföras i tidigt skede med Länsstyrelsens vattenvårdsavdelning. Det är verksamhetsutövarens ansvar att göra denna bedömning.

Grundvattenuttag kan riskera att medföra sänkningar i hus, vägar med mera eller sänkning av vattennivå i brunnar. Det bör därför utredas och förtydligas om några åtgärder ska göras som kan komma att medföra bortledning av grundvatten, samt hur grundvattenförhållandena påverkas.

Råd enligt PBL och MB, kulturmiljölagen

Länsstyrelsen upplyser om fornlämningarnas lagskydd och tillståndsplikt. Länsstyrelsen anser att byggnadsvolymer öster om fornlämning L2024:1600 bör minskas för att minimera ingrepp inom dess lagskyddade delar samt att bostadsbyggnadernas höjd behöver anpassas för att minska visuell påverkan av befintlig miljö, vilket riskerar att få negativa konsekvenser för fornlämningens upplevelsevärde.

Råd enligt PBL och MB, biotopskydd

Det förekommer ett antal biotopskyddade alléer i programområdet. Avverkning av alléträd ska så långt som möjligt undvikas. Går det inte att undvika skada på naturmiljön i allén behövs dispens, som söks hos Länsstyrelsen. Dispenser kan

som regel utan problem hanteras i samband med detaljplanering. Det är dock eftersträvaransvärt att skicka in ansökan i så god tid som möjligt, och i ansökan tydligt redogöra för hur man avser kompensera för skador på biotopen.

Undersökning om betydande miljöpåverkan

Länsstyrelsen delar kommunens bedömning om att förslaget kan innebära betydande miljöpåverkan. Kommunen kommer att ta fram miljökonsekvensbeskrivning för kommande detaljplaner. Avgränsningssamråd har genomförts med Länsstyrelsen för två detaljplaner inom planområdet. Länsstyrelsen hänvisar till yttranden daterade 2023-12-11 och 2023-12-14 i sin helhet.

Förtydligande av Länsstyrelsens yttrande

Göteborgs kommun har inkommit med begäran om förtydligande av Länsstyrelsens samrådsyttrande gällande rubricerat planprogram. Begäran inkom till länsstyrelsens 2024-10-09. Länsstyrelsens samrådsyttrande daterat 2024-09-03 är fortsatt aktuell i sin helhet.

Kommunen begär förtydligande från Länsstyrelsen gällande riksintresse kulturmiljö Göteborgs innerstad (O 2:1–5) utifrån vad Länsstyrelsen för fram i sitt samrådsyttrande.

Staden ställer sig frågande till begreppet värdekärna i riksintresse sammanhanget. Vidare till att stora Katrinelunds landeri tillsammans med återstoden av norra Burgårdens landeri skulle utgöra värdekärnor inom riksintresset då kommunen upplever att stöd för att prioritera just detta uttryck utifrån beslutstexten riksintresse kulturmiljö Göteborgs innerstad (O 2:1–5) saknas, och önskar att Länsstyrelsen utvecklar grunderna i denna fråga.

Länsstyrelsens bedömning

Ett av uttrycken för riksintresse för kulturmiljö är ”spridda rester av donationsjordarnas landerier” som ett av uttrycken för den befästa staden och omfattas av den beslutade värdebeskrivningen för riksintresse för Göteborgs innerstad (O 2:1–5).

Uttrycken för riksintresset berättar om den kulturhistoriska utvecklingen som legat till grund för utpekandet av RI. Uttrycken för riksintresse får inte påtagligt skadas.

Landerierna/donationsjordarna är utmärkande och karaktäristiska för Göteborgs Stad och är därmed viktiga för förståelsen av Göteborgs tidiga anläggande och organisation och som en del av den befästa staden. Utmed Södra vägen fanns ett stråk av landerier med Norra Burgården, Johannebergs landeri, Stora Katrinelund, Johannebergs landeri och resterna efter Carlsberg, Lorensberg och Götaberg.

Det föreslagna planområdet berör Stora Katrinelunds landeri och platsen för Norra Burgårdens landeri. Utbredningen av landerierna framgår av en karta från 1888 på sid 32 i kulturmiljöunderlaget som togs fram som stöd för planprogrammet.

Bevarade spår efter landerierna är värdebärare inom riksintresse för kulturmiljövården ”Göteborgs innerstad”. De flesta av landerilämningarna är också upptagna i Göteborgs bevarandeprogram. Landerispåren visar på en tid då stadskärnan omgavs av odlings- och betesmarker med kontinuitet från stadens anläggande. Markerna utanför befästningarna ägdes av staden sedan grundandet

och användes som betesmarker eller jordbruksmarker för landerierna. Landeriernas antal och utbredning ändrades under hela perioden som systemet var i bruk, från stadens grundande 1621 fram till tiden omkring sekelskiftet 1900. Då löstes landerierna in och på markerna växte nya stadsdelar fram.

Kommunen behöver vidare i planprocessen visa på hur planförslaget förhåller sig och tar hänsyn till riksintresset för kulturmiljövård. Länsstyrelsens bedömer att exploateringen i den norra delen av planområdet med dess höjd och skala riskerar att påverka upplevelsens och läsbarheten av riksintressets uttryck. Kommunen behöver visa på hur planförslaget tillvaratar och tillgodoser värdena på platsen. Länsstyrelsens rekommenderar kommunen att ta stöd i skalan och höjden i omkringliggande stadsdelar såsom Gårda för att på så sätt kunna bidra till att stärka kopplingen över ån och på så vis få till en sammanhängande helhet.

Kommentar:

Upphävandet av strandskydd kommer prövas i de pågående detaljplanerna. Synpunkterna om strandskydd noteras.

Fiskvärden i Mölndalsån kommer undersökas i inom pågående arbete med detaljplanerna.

Kunskapen om kulturmiljö och avvägningar kring detta kommer fördjupas och utvecklas i pågående detaljplanearbete, i vilket också miljökonsekvensbeskrivning tas fram. Förvaltningen noterar att den kumulativa effekten för båda detaljplanerna ska beskrivas. Analys av förslagets påverkan på stadsbilden och landerimiljön kommer göras inom arbetet med miljökonsekvensbeskrivning. Godkännandehandlingen förtydligas med att marken mellan Stora Katrineholm och Mölndalsån tidigare var odlingsmark tillhörande landeriet.

För synpunkter som handlar om bebyggelsens höjder, tyngdpunkten Korsvägen, anpassning till fornlämningen i Burgårdsparken och Stora Katrinelund, hantering av Valhallabadet och Scandinavium, grön resplan, trafikalstring och eventuell påverkan på statlig infrastruktur, se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar.

Bullerutredning, miljöteknisk markundersökning, utredning om evenemangsvibrationer, dagvatten- och skyfallsutredning avses tas fram i pågående detaljplanearbete. Behovet att se till hela området vad gäller dagvatten, skyfall och hantering av byggdagvatten vidarebefordras till pågående detaljplanarbeten.

I de fall där marken redan är bebyggd föreslås att markmiljöundersökningar tas fram när befintlig bebyggelse är riven och marken är åtkomlig.

Informationen om nya direktiv för luftmiljö och att en luftkvalitetsutredning behöver göras noteras och vidarebefordras till pågående detaljplanearbete.

Bergets stabilitet och blockutfall redovisas i PM Geoteknik och bergteknik (2023-06-22) vilken biläggs godkännandehandlingen. I PM:et finns en sammanställning av utredningar som har gjorts i området. Stabilitetshöjande åtgärder utreds vidare och en fördjupad stabilitetsutredning kommer tas fram i pågående detaljplanearbete.

Fastighetsägarna kommer i pågående detaljplanearbete behöva redovisa hur de avser att hantera avfall från sina fastigheter. Trafikförslaget som tas fram under arbetet med detaljplaner kommer undersöka att det finns nödvändigt utrymme för avfallsfordon att komma intill byggnaderna. Avfallshantering studeras vidare inom pågående detaljplaner.

En riskutredning föreslås tas fram i pågående detaljplanearbete som visar på hur utrymning kan ske samtidigt som räddningstjänstens framkomlighet säkras. I denna föreslås risk för antagonistiskt hot vara en aspekt att undersöka. Nära samarbete mellan trafikförslag, räddningstjänst och exploatörs behov krävs i pågående detaljplanearbete.

Dispensansökan för eventuell avverkan av biotopskyddade alléer hanteras i pågående detaljplanearbete.

Stadens hållning är att dagvattenhantering i form av fördröjning och rening ska i första hand ske inom fastigheten där dagvattnet uppstår. Detta gäller även inom kvartermark. VA-försörjning studeras vidare inom detaljplanerna.

Eventuell vattenverksamhet, eventuell bortledning av grundvatten och risk för sättningar utreds vidare i det pågående arbetet med detaljplaner.

2.2. Statens geotekniska institut

Kommunen har själv identifierat behovet av vidare utredningar. SGI ser positivt på detta och vill påminna om att en sådan ska omfatta både befintliga förhållanden samt de förhållanden som detaljplanen kommer att tillåta. SGI rekommenderar att utredningen även beaktar eventuella framtida förändringar för att bland annat hantera översvämningsåtgärder i planen. Om det finns områden med låg stabilitet i närheten av detaljplanen, som kan påverka aktuellt område, ska de också utredas och säkerställas. För mer information om detaljerade stabilitetsutredningar se SGI Vägledning 8 "Utredning av släntstabilitet" 1.

Utöver detta behöver frågor om bergets stabilitet, blockutfall och erosion klarläggas i detaljplaneskedet.

Vi ser att det gjorts flera utredningar i området, varav några har bilagts planprogrammet. SGI rekommenderas att dessa sammanställs för att tydliggöra vidare utredningsbehov och att samtliga relevanta undersökningar och utredningar presenteras tillsammans i en MUR respektive PM-geoteknik för att det ska bli överskådligt för aktuellt område.

SGI publicerade nyligen en vägledning gällande geoteknisk säkerhet i kommunal planering med goda råd om hur man kan nyttja geotekniskt underlag tidigt, både i översiktsplanering och detaljplanering.

Kommentar:

Översvämning utreds i dagvatten- och skyfallsutredning som kommer tas fram i pågående detaljplanearbete, där även höjdsättning av mark kommer tas fram. För övriga kommentarer se svar till 2.1 Länsstyrelsen.

Övrig information noteras.

2.3. Trafikverket

Väg E6 med tillhörande trafikplatser, Ullevimotet, Gårdamotet och Örgrytemotet som kopplar an till evenemangsstråket är under högt trafik hårt belastade.

Trafikverket vill poängtera vikten med att ta fram en grön resplan för området för att därigenom skapa förutsättningar för ett hållbart resande med syfte att minska biltrafiken i området. Framkomligheten och trafiksäkerheten får inte försämrats på väg E6. I samband med kommande och pågående utveckling av området ska trafikallstring, eventuell påverkan och konsekvenser på väg E6 beskrivas. Detta behöver beskrivas i sin helhet eftersom det kommunala- och statliga vägnätet är beroende av varandra och påverkar varandra i den här geografien. Västlänkens förutsättningar och krav får inte påverkas negativt. Trafikverket ser fram emot fortsatt dialog i samband med utvecklingen av området.

Kommentar:

För synpunkter som handlar om gator och trafik, se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar.

2.4. Lantmäterimyndigheten

Enligt programmet är det viktigt att ytor och funktioner samnyttjas för att få en yteffektiv markanvändning. Om det krävs fastighetsbildningsåtgärder, till exempel inrättande av gemensamhetsanläggning för att åstadkomma detta, är det viktigt att kommande detaljplaner har bestämmelser som ger planstöd. Det kan innebära att bestämmelser enligt 4 kap. 18 § 2 st. plan- och bygglagen (PBL) behövs där villkorsprövning enligt fastighetsbildningslagen, anläggningslagen respektive ledningsrättslagen ska göras. Samtidigt är det troligen svårt att utforma/formulera sådana bestämmelser i ett komplicerat projekt som detta, i synnerhet bestämmelser enligt 4 kap 18 § 2 st. PBL.

Om markavvattningsföretaget ”Mölnaldalsåns vattenavledningsföretag av år 1955” som finns för Mölnaldalsån står att *”En preliminär bedömning är att programområdets avrinningsområde till Mölnaldalsån ökar från cirka 8,3 ha till cirka 15 ha”*. År 1955 när markavvattningsföretaget bildades blev ett mycket stort antal fastigheter delägare. Vilka delägarna är idag kommer att kräva en omfattande utredning. Hur markavvattningsföretaget har förvalts sedan 1955 och hur det har hanterats i kommunens planläggning och utbyggnad av dagvattennät är okänt för lantmäterimyndigheten. Lantmäterimyndigheten anser att det är viktigt att kommunen fortsätter undersöka innebörden av markavvattningsföretaget och de begränsningar och möjligheter som följer av det. Det kan mycket väl vara så att markavvattningsföretaget behöver omprövas eftersom förutsättningarna idag och önskad utveckling inte överensstämmer med regleringen i markavvattningsföretaget.

Kommentar:

Synpunkten noteras och vidarebefordras till pågående detaljplanearbete, som föreslås kontakta Lantmäterimyndigheten för att få råd i utformning av planbestämmelser.

Mölnaldalsån är ett markavvattningsföretag och det finns begränsningar för bland annat utloppsflödet. Parallellt med programarbetet pågår arbete för att se över möjligheterna att styra flödet i Mölnaldalsån för att skydda närliggande områden mot översvämning.

Innebörden av markavvattningsföretaget och vilka begränsningar och regleringar det innebär undersöks för närvarande inom staden. Vidare undersöker staden om markavvattningsföretaget behöver omprövas eller inte. Stadsbyggnadsförvaltningen bedömer att genomförandet av planprogrammet inte kommer att påverka markavvattningsföretaget negativt.

2.5. Turistrådet Västsverige AB

Turistrådet Västsverige AB är Västra Götalandsregionens bolag för besöksnäringens frågor. Bolagets uppgift är att verka för en hållbar besöksnäring ur alla dimensioner. Turistrådet har tagit del av planprogrammet och har följande synpunkter. Besöksnäringen är av stor betydelse för hela Västsverige och inte minst för Göteborg. Branschen omsätter cirka 37 miljoner kronor och skapar drygt 45 000 helårsverken.

En av de starkaste reseanledningarna till Göteborg är alla evenemang som sker i staden. Evenemangen är helt avgörande för att skapa den attraktivitet som staden behöver för att fylla hotell och restauranger och därmed skapa arbetstillfällen. Turistrådet Västsverige ser därför positivt på förslaget som ger förutsättning att skapa två nya multiarenor, nytt bad och nya sporthallar. Detta kommer sannolikt att öka Göteborgs attraktionskraft ytterligare och ge goda förutsättningar för framtiden.

Turistrådet anser dock att det är av yttersta vikt att de serviceytor som krävs för att attrahera och genomföra stora evenemang är tillräckligt stora. I förslaget ska dagens serviceyta minskas från 18 000 m² till 10 000 m² vilket får negativa effekter för såväl Ullevi som de två nya planerade arenorna. Att genomföra dessa stora investeringar och samtidigt inte ge rätt förutsättningar för att genomföra evenemang innebär en allvarlig risk för att den avsedda nyttan med investeringen och de därtill kopplade effektmålen inte uppnås.

Kommentar:

För synpunkter som handlar om serviceytan, se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar ovan.

2.6. Västtrafik

Västtrafik har tagit del av förslaget till planprogram och även deltagit i att ta fram programhandlingen och tillhörande grön resplan. Västtrafik ser fram emot fortsatt dialog och samverkan i kommande detaljplanearbete.

Det är positivt att ta vara på och utveckla central mark som redan är tagen i anspråk. Att blanda funktioner är av vikt för att området ska leva fler timmar på dygnet och för att bygga ihop staden. En utveckling av det finmaskiga vägnätet för gående och cyklister är mycket positivt och kommer främja rörelse i området.

Stadens ambitioner och planer på minskad bilparkering inom området innebär att merparten av besökarna kommer behöva resa på annat sätt, vilket möjliggörs av det strategiska läget nära en regional knutpunkt. Området ligger mycket centralt och är välförsörjt av kollektivtrafik. Korsvägen finns inom gångavstånd och gång- och cykelkopplingarna dit är viktiga då många av områdets besökare som kommer mer sällan kommer via Korsvägen. För vardagsresandet är även övriga, lokala hållplatser viktiga.

Utifrån Målbild Koll 2035 kommer expressbussar inte trafikera Korsvägen i framtiden, utan angöra ett läge i höjd med Lisebergs station. Det är viktigt att säkerställa genomförbarheten av de föreslagna gångstråken söder och öster om programområdet för att underlätta och uppmuntra hållbart resande. Gångvägarna behöver vara mycket attraktiva för att vara kurrenskraftiga i förhållande till parkeringsanläggningar som ligger närmare.

Staden och Västtrafik behöver diskutera eventuell flytt av befintliga hållplatslägen, till exempel vid Scandinavium. Västtrafik har tidigare talat om vikten av hållplatslägen på Levgrensvägen/Bohusgatan för att bättre kunna koppla kollektivtrafik mot Gårda.

Kommentar:

Eventuell framtida flytt av hållplatslägen ligger utanför programrådets geografi och tidshorisont.

För synpunkter som handlar om gator och trafik, se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar ovan.

2.7. Svenska Kraftnät

Svenska kraftnät har i dagsläget inga anläggningar eller intressen som berörs i det aktuella området och har därför inga synpunkter.

Kommentar:

Noteras.

2.8. Nordion Energi AB

Nordion Energi AB där Weum Gas AB och Swedegas AB ingår har inga ledningar eller anläggningar inom det berörda området och därmed inget att erinra.

Kommentar:

Noteras.

2.9. Skanova

Skanova önskar medverka i planarbetet när detaljplanarbete påbörjas, för att få med befintliga ledningar i planeringsunderlaget. På så sätt kan oförutsedda hinder i planeringen som berör Skanovas nät undvikas för att få en smidigare och snabbare planprocess.

Kommentar:

Noteras och vidarebefordras till pågående detaljplanearbete.

2.10. Vattenfall

Vattenfall Eldistribution AB har inga elnätsanläggningar i området och har inget att erinra.

Kommentar:

Noteras.

3. Sakägare

Vid publicering på Göteborgs Stads webbsida anges inte personuppgifter så som namn, fastighetsbeteckning eller adress. Synpunkterna finns i sin helhet på stadsbyggnadsförvaltningen.

3.1. Svenska Mässan Stiftelse och Svenska Mässan Gothia Towers (Heden 34:16, GA:14, GA:25)

Vi ställer oss positiva till den utveckling som föreslås med nya moderna multiarenor och ett nytt centralbad. Att evenemangsområdet kompletteras med andra verksamheter och bostäder kommer stärka området och öka attraktiviteten. I planförslaget sätts en del av förutsättningarna för Svenska Mässan Gothia Towers fortsatta utveckling. I det nya arenakvarteret som planeras är det därför av största vikt att vår verksamhet fortsatt kan bedrivas och utvecklas, både under utbyggnadstiden och i ett färdigställt skede.

Förslaget utgår från ett ökat samnyttjande av ytor inom evenemangsområdet för besöks- och publikflöden, godstransporter och övrig logistik, där Svenska Mässan Gothia Towers ska ställa mark till förfogande för dessa gemensamma funktioner. Samtidigt ger förslaget Svenska Mässan Gothia Towers en möjlighet att expandera inom det område där Scandinavium ligger idag, vilket sammantaget ger oss en godtagbar helhetslösning.

Det är av mycket stor vikt att planering och genomförande samordnas för att säkerställa en utveckling som fungerar över tid och även under genomförandefasen. Vi understryker vikten av besökarperspektivet samt säkerhetsperspektivet. Vår verksamhet pågår dygnet runt, året om, och arrangerar ofta evenemang som kräver högsta nivå av säkerhets- och trygghetsarbete. Dessa aspekter är avgörande, både under och efter genomförandet, för såväl vår verksamhet som för evenemangsområdet i stort.

Området har redan idag periodvis mycket stora besöksflöden, vilka kommer att öka och bli mer frekventa med de nya arenorna och badet. Därmed kommer det ställas högre krav på tillgänglighet för att besökarna ska uppleva området som attraktivt. Lösningar för mobilitet och parkering behöver tas fram och implementeras parallellt med planprocessen och genomförandet. Besökarperspektivet måste vara i fokus och attraktiva och hållbara lösningar kunna erbjudas. För att påverka besökarnas resebeteenden krävs en bred samverkan mellan berörda aktörer inom hela evenemangsområdet och med staden.

I beskrivningen av området vill vi att det tydliggörs att Svenska Mässan Gothia Towers årligen har 2 miljoner besökare och cirka 2 000 evenemang inom området. En stor del av besökarna kommer via Entré 8 mot Skånegatan, som ligger inom planprogramsområdet.

Den för framtiden viktigaste positiva delen är tillgången till en expansionsyta i entréplan med koppling till Entré 8 och övriga mässhallar. Tillräckliga ytor och volymer behöver säkerställas för att möjliggöra en utveckling av Entré 8. En expansionsyta om minst 4000 m² i entréplan måste säkerställas. I kvarterets mitt krävs högre byggnadshöjd. Kontors- och mötesytor som behöver rivas behöver ersättas i de nya volymerna. Det behöver också säkerställas tillräckliga ytor och

volymen för invändiga kommunikationsstråk, utrymning och koppling till befintliga entréer samt till Focushuset.

Det är positivt att samordna logistik, förutsatt att hänsyn tas till Svenska Mässan Gothia Towers. Det behöver säkerställas tillräckliga ytor för godstransporter och rangering för Svenska Mässan Gothia Towers. Nya in- och utfarter för gods behöver säkerställas och förslaget behöver utformas för att minimera konflikter med gång och cykeltrafik samt större besöksflöden mot Valhallagatan. Ny godsutfart mot Örgrytevägen behöver möjliggöras. Det är en viktig förutsättning för att godshanteringen i planprogramsområdet ska fungera.

Gemensamma parkeringslösningar för bil och cykel behöver tas fram för hela evenemangsområdet. Det finns idag angoring för buss och transporter samt parkering för rörelsehindrade längs med Skånegatan. Dessa funktioner är viktiga för vår verksamhet och behöver hanteras och ersättas.

En utveckling av å-stråket med mer grönska och vistelseytor stärker områdets attraktivitet. Vi ser gärna att å-stråket vidare mot Örgrytevägen tas med i den fortsatta planeringen av grönstrukturen. Här kan det finnas möjlighet att komplettera med till exempel cykelparkering på de större ytorna, angränsande till Örgrytevägen. På så vis kan gång- och cykeltrafiken stärkas i nord-sydlig riktning och arenorna och badet knyts närmare kollektivtrafiken vid Lisebergs station och Korsvägen.

Planförslaget innehåller få ytor i markplan för större öppna ytliga lösningar för fördröjning och rening av dagvatten. Många av de föreslagna byggnaderna har ingen förgårdsmark eller angränsar direkt till annan byggnad. Detta förutsätter gemensamma lösningar för dagvattenhanteringen och att lämpliga platser för fördröjning kan säkerställas.

Området föreslås få en mycket tät och hög exploatering. En lång utbyggnadstid innebär också ett komplext genomförandeskede. Det kommer krävas tätt samarbete och samordning, i allt från planering och projektering till genomförande och byggnation.

Det kommer finnas begränsade ytor för byggetableringar inom området. Det kommer ställas höga krav på samordning av bygglogistiken inom området och mellan de olika aktörerna.

Det behöver säkerställas att Svenska Mässan Gothia Towers samt övriga aktörer i området, som Valhallabadet och Scandinavium, under hela utbyggnadstiden har förutsättningar att bedriva sin verksamhet utan större inskränkningar. Även under utbyggnadstiden behöver området vara attraktivt och tillgängligt för besökare, samt kunna hantera stora besöksflöden. Tillfälliga åtgärder kommer behövas för att säkerställa transporter till området och möjliggöra för besöksflöden och även utrymning under utbyggnadstiden.

Det kommer krävas god framförhållning och planering i tidigt skede för att minimera påverkan på befintliga verksamheter. Vi bokar in stora evenemang så långt som 3–5 år innan själva genomförandet. Det innebär en lång planeringstid och där förutsättningar för att kunna genomföra evenemanget tidigt behöver beskrivas.

Det pågår ett parallellt arbete med ett planprogram för Gårda. Utvecklingen där bör också stödja utvecklingen av arenaområdet. Det gäller till exempel tillgänglighet till kommunikationer, godsflöden, besöksflöden och parkering, både på kort och lång sikt. Även kopplingen över Mölndalsån till Focushuset är viktig att säkerställa för utvecklingen av arenaområdet.

Kommentar:

För synpunkter som handlar om genomförande och utbyggnadstid, se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar.

För synpunkter som handlar om säkerhet, se kommentar till 2.1 Länsstyrelsen.

Merparten av angöringen för turist- och evenemangsbussar ska tillgodoses på Skånegatan, söder om Valhallagatan, vilket kommer att utredas vidare i det fortsatta detaljplanearbetet.

Den nya multiarenans godstrafik föreslås samordnas med Svenska Mässans godshantering. Den primära godsvägen har infart via Örgrytevägen och utfart på västra delen av Valhallagatan. Inom den västra delen av Valhallagatan, närmast Burgårdsplatsen, kommer godstrafik vara frekvent och trafikslagen behöver vara tydligt separerade. Arbete med utformningen av Valhallagatan kommer ske i det fortsatta detaljplanearbetet. Godsutfart mot Örgrytevägen och utveckling av södra delen av å-stråket/Burgårdsstråket (i höjd med Svenska Mässan) ligger utanför programområdet och hanteras inom förstudie för Örgrytevägen.

Fastighetsägare ansvarar själva för cykelparkering för verksamheternas behov på kvartersmark. För vidare resonemang kring parkering, tillgänglighet, angöring för buss och godshantering, se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar.

Planprogrammets godkännandehandling har kompletterats med information om besökarantal till Svenska Mässan.

Planprogrammet föreslår expansionsytor för Svenska Mässan, invändiga gemensamma stråk som binder ihop olika funktioner, gemensamma lokaler mellan arenan och Svenska Mässan för att göra flexibilitet möjlig kring expansion av ytor vid olika evenemang, och samnyttjad godslogistiklösning. Avstämningar har skett med Svenska Mässan under arbetets gång. Exakta ytor säkerställs först i pågående detaljplaner och bygglov. Synpunkter kring utbyggnad förutsätter samarbete mellan alla ingående aktörer, synpunkterna vidareförmedlas till exploateringsförvaltningen och Higab.

Fastighetsägare ansvarar själva för dagvattenhantering på kvartersmark. Gemensamma lösningar mellan flera fastighetsägare är möjliga och tas då fram av fastighetsägarna själva.

Göteborgs Stad arbetar parallellt med planprogram för Gårda (Program för Gårda inom stadsdelen Gårda, SBF-2023-01332), och samarbete sker mellan dessa både projekt. Synpunkten vidarebefordras till projektgruppen för Program för Gårda.

3.2. Wallenstam AB (Gårda 20:1, Heden 24:14, 37:4)

Vi välkomnar förslaget med blandstad. Det är positivt att evenemangsstråket stärks och förnyas. En mix av verksamheter och bostäder ger fler möjlighet att bo och verka i staden och bidrar till ökad trivsel och trygghet över dygnet. Det är ett tillskott för stadskärnan. Det är viktigt att det inte blir mer omfattande handel eller köpcentrum i det här läget då det skulle konkurrera med och utarma stadskärnan. För att ytterligare stärka blandstadens styrkor behövs det fler än 300–350 bostäder. Det krävs också fler bostäder för bättre totalekonomi i projektet. Jämför med det tidigare förslaget från företagen i gruppen Plats för Göteborg, som var ett förslag i ekonomisk balans, med väsentligt högre bostadsinnehåll.

I linje med intentionerna om funktionsblandning och hög grad av samnyttjande, bör förskolelokaler ligga i botten på bostadskvarter, istället för i separat byggnad. Kvarterstaden är en nyckel för att öka bostadsinnehållet och effektivt nyttja våra begränsade ytor.

Den nya gatan längs Burgårdsparkens östra sida skulle bli trivsammare och tryggare med fler byggnader på båda sidor. I de branta delarna mot parken bör punkthus kunna tillföras, eventuellt på en gemensam sockelvåning, så som det är illustrerat söderut. Med punkthus kan den visuella kopplingen mellan å-rummet och parken bibehållas och bostäderna kan även bidra till en tryggare känsla i stråken upp till parken.

I det parallellt pågående programarbetet för Gårda bör man ta hänsyn till det låga antalet bostäder i området som helhet. Det är viktigt att även där prioritera ett högt bostadsinnehåll.

Kommentar:

Flera önskemål på funktioner som ska rymmas i programområdet, ihop med stora befintliga värden, är bakgrunden till programförslagets utformning. Bostäder är en viktig del för att uppnå målet med levande stadsdel dygnet runt och staden har undersökt möjligheten att få in fler bostäder men har inte sett det möjligt utifrån förutsättningarna. Stadsbyggnadsförvaltningen uppskattar önskan att skapa en tryggare och trivsammare stad, men ser att önskemålet med fler byggnader längs det nord-sydliga stråket och upp mot Burgårdsparken inte är möjligt på grund av flera orsaker - bland annat påverkan på kulturmiljö, stadsbild och behovet av grönyta.

Farhågan kring omfattande handel eller köpcentrum vidarebefordras till pågående detaljplanarbeten där markanvändningen regleras.

I Göteborgs Stads "Riktlinje för beslutsnivåer vid investering i och inhyrning av och inriktning för att äga eller hyra – kommunala verksamhetslokaler" (Kommunfullmäktige januari 2023) framgår att det för staden som helhet är mest ekonomiskt lönsamt att driva skolor och förskolor i eget ägande. Detta innebär utmaningar när det gäller upplåtelse vid kombinationen av kommunal verksamhet och bostäder. De enhetsstorlekar som efterfrågas ifrån verksamheterna är också svårt att genomföra i en kvartersstruktur där det även ska rymmas yta för bostadsgård. Möjligheten till olika lösningar för samlokalisering mellan kommunal service och andra funktioner har prövats inom skissarbetet men har inte bedömts som genomförbart. Däremot beskrivs möjligheten till mindre förskolor i bottenvåningarna i programförslaget där kanske främst privata

initiativ kan genomföras utifrån rådande inriktning i staden. Programförslaget pekar också på möjligheten till bostäder i kombination med förskolebyggnaden, det råder dock osäkerhet kring genomförbarhet av detta vilket utreds vidare inom detaljplaneskedet. Stadsfastighetsförvaltningen har ansvaret för utbyggnad, drift och förvaltning av lokaler, boenden och andra fastigheter för Göteborgs Stads verksamheter.

Synpunkterna kring innehåll i Program för Gårda (SBF-2023-01332) vidarebefordras till projektgruppen för detta.

3.3. Bostadsrättsföreningen Tornhuset (Gårda 27:1)

Tornhuset är en bostadsrättsförening i Gårda för aktiva seniorer. Vi vill att ni i handlingarna uppmärksammar vårt boende på andra sidan Mölndalsån på samma sätt som ni utrett de andra bostäderna och deras utsikt efter ombyggnationen av evenemangsområdet. Vad vi kan se så finns ingen jämförelse där ni har med vad det innebär för vårt boende att komma så nära alla nya byggnationer. Vad det betyder för vår utsikt, ljusinsläpp med mera. Vi uppskattar kvällssolen över Mölndalsån.

På ett ställe i ert material så räknar ni in Ävägen i evenemangsområdet och då ser det ut som det är tänkt som en bilväg! Idag är det helt bilfritt mellan vår tomt och Mölndalsån, Valhallabron och Tomtegratan. Vi anser att så bör det förbli.

Vi vill att ni uppmärksammar att boendet vi har bör inte försämrats för oss när evenemangsområdet förändras och trafiken intensifieras och omdirigeras.

Vi äger vår del av Tritongatan och vi har ett garage under själva Tornhuset. Vi vill även i fortsättningen komma fram till både Tritongatan och garaget med inkörning vid Tritongatan 2.

Kommentar:

Önskemål om utredningar vidarebefordras till pågående detaljplaner där eventuella konsekvenser av planförslaget för omgivande bostadsbebyggelse vad gäller insyn, skuggning, trafikbuller med mera prövas juridiskt.

Ävägen ingår inte i programområdet. Gränsen för programområdet går i strandkanten/kajkanten mellan Mölndalsån och Ävägen. Frågor om trafikföring utanför programområdet behandlas inte inom detta planprogram. Göteborgs Stad arbetar parallellt med planprogram för Gårda (Program för Gårda inom stadsdelen Gårda, SBF-2023-01332), och samarbete sker mellan dessa båda projekt. Synpunkterna vidarebefordras till projektgruppen för Program för Gårda.

För synpunkter som handlar om processen, avvägning mellan enskilda och allmänna intressen, trafik och gator, parkering, se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar. Övriga synpunkter noteras.

3.4. Position Gårda, samverkansgrupp fastighetsägare

I samverkansgruppen Position Gårda ingår bland annat Wallenstam, Familjebostäder (Gårda 31:14–31:17) och Göteborgs Stads Parkeringsaktiebolag, som äger fastigheter som är listade i fastighetsförteckningen för samrådet.

Evenemangsområdet är en viktig del av utvecklingen av centrala Göteborg. Genom att utveckla evenemangsområdet tillsammans med Gårda kan båda områdena integreras bättre i Göteborgs stadsstruktur. Fastighetsägarna i nätverket Position Gårda ställer sig positiva till programförslaget, men vill understryka vikten av att i det fortsatta arbetet säkerställa kvaliteten i ett antal punkter som gynnar både evenemangsområdet och Gårda.

Stråk och kopplingar

Söder om Ullevigatan är Gårda idag en dåligt integrerad del av Göteborgs innerstad, vilket till stor del beror på evenemangsområdets nuvarande utformning som skapar fysiska och mentala barriärer, särskilt för de som reser hållbart till fots, med cykel eller kollektivtrafik. För att minska dessa barriäreffekter krävs förstärkta kopplingar, såsom byggandet av Blekebron, samt förbättringar av befintliga stråk och insatser för att skapa en hög stadsmässighet längs Valhallagatan och Levgrensvägen.

Service och levande bottenplan

Vi ser positivt på ambitionen om en hög grad aktiva bottenplan längs viktiga stråk. För att detta ska fungera väl krävs en samordnad planering av utbudet, både med det befintliga och det tillkommande i Gårda, särskilt längs Åvägen. Det är viktigt att den utpekade serviceytan inte förbises; en flexibel utformning av denna yta, som säkerställer en hög stadsmässighet och nyttjandegrad året runt, är avgörande för att Levgrensvägen inte ska upplevas som ett otryggt och öde stråk.

Evenemangsbussparkering

Det är inte hållbart att hänvisa evenemangsbussar till parkering längs Åvägen. Detta hindrar utvecklingen av Åvägen som ett attraktivt och levande stråk med aktiva bottenplan, särskilt vid evenemang då stråkets värden skulle kunna användas till fullo. En ny plats för evenemangsbussparkering bör därför arbetas fram.

Kollektivtrafik

Kollektivtrafiken är en viktig nyckel för båda områdenas attraktivitet. Med en tillgänglig och attraktiv kollektivtrafik kan vi minska biltrafiken och därmed öka stadskvaliteterna. Dagens kollektivtrafik är i södra Gårda långt ifrån attraktiv. Genom att betrakta evenemangsområdet och Gårda som en helhet kan vi planera för kollektivtrafiklösningar som gynnar båda sidor om Mölndalsån.

Parkering

Förslaget beskriver endast i begränsad omfattning hur det bilburna resandet till evenemangsområdet ska minska. Idag nyttjas parkeringsanläggningarna i Gårda och evenemangsområdet gemensamt. Vi vill understryka vikten av att utvecklingen av att evenemangsområdet inte ska begränsa möjligheterna att skapa en mer stadsmässig miljö i Gårda. Här behövs ytterligare samordning för att hitta trafik- och parkeringslösningar som gynnar helheten.

Fastighetsägarna i Position Gårda ser fram emot en effektiv utveckling av evenemangsområdet. Ett stillastående evenemangsområde försvårar våra ansträngningar att skapa en livfull och tillgänglig stadsdel av Gårda, som tillsammans med evenemangsområdet kan bli en integrerad del av Göteborgs stadskärna.

Kommentar:

Planprogrammet har också identifierat att det finns flera barriärer i nord-sydlig riktning i området och att det saknas kopplingar som knyter ihop Gårda och evenemangsområdet med innerstaden. Målsättningen för planprogrammet är att skapa en väl sammankopplad stadsdel som är lätt att nå och lätt att kunna röra sig inom. För att göra detta möjligt föreslås nya stråk, som den nya gång- och cykelbron över Mölndalsån, och att andra stråk som Valhallagatan stärks genom levande bottenvåningar och gestaltning som prioriterar fotgängare högt.

Levgrensvägen är utpekad som ett stadslivsstråk i översiktsplanen. Stadslivsstråk ska bidra till en attraktiv stadsmiljö och stödja ett levande stadsliv med fokus på gående och upplevelser i ögonhöjd. Det har i programarbetet inte bedömts som möjligt att komplettera den södra sidan av Levgrensvägen med bebyggelse, vilket skulle stärka stadslivsstråket. Avvägningen är gjord utifrån att serviceytan är viktig för arenornas funktionalitet. En bebyggelse här riskerar också att påverka siktlinjerna mellan Stora Katrinelunds landeri och Gårda. Serviceytan behöver dock kunna aktiveras utöver de dagar som ytan nyttjas för funktioner som kopplar till storskaliga evenemang. Möjligheter till samnyttjande behöver studeras vidare för att göra fler funktioner möjliga under olika tider, vilka också har potential att stärka Levgrensvägen som stadslivsstråk.

Ett övergripande samverkansprogram med aktörerna i evenemangsområdet är etablerat. Inom samarbetet pågår arbete med att ta fram ett hållbarhetsprogram som konkretiserar mål för social och ekologisk hållbarhet. Ett av målen är "stadsmiljö för vardagsliv och världsevenemang" vilket till exempel innebär att ytor inne och ute programmeras för både vardagsliv och evenemang och att en gemensam övergripande plan för innehåll i bottenvåningar tas fram. Önskemålet om samverkan med utbudet i Gårda vidarebefordras till berörda exploatörer.

Evenemangsområdet har god tillgång till kollektivtrafik. Programmet för evenemangsområdet kan bidra till att korta det mentala avståndet från Gårda till kollektivtrafiken genom att öka tryggheten och attraktiviteten på stråken inom evenemangsområdet.

För synpunkter som handlar om hållbarhet, serviceytan, blandstad, struktur, evenemangsbussparkering, övrig parkering, kollektivtrafik, övrig trafik, hållbarhet, genomförandefrågor, se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar.

Stadsbyggnadsförvaltningen arbetar parallellt med Program för Gårda, diarienummer SBF-2023-01332. Yttrandet vidarebefordras till denna projektgrupp.

4. Bostadsrättsinnehavare, hyresgäster, boende

4.1. Boende på Fabriksgatan

Har funnit mycket positivt i programmet, bland annat att grönstråket och Burgårdsparken ska utvecklas och utvidgas, liksom att planen är rädd om miljön kring Stora Katrinelunds landeri.

Vi utgår från att gång- och cykelbanor ska separeras med någon barriär sinsemellan. De är redan nu på visst sätt separerade, men väldigt riskfyllda då alla parter, inte minst el-sparkcyklisterna, lätt tar sig in på andras ytor.

Den skisserade framtidsmiljön på Valhallagatan lämnar mycket i övrigt att önska. Bilden visar ett stenmiljö med tråkigt utplacerade träd som något sorts miljökamouflage. Ingen inspirerande miljö för möten, i vår mening.

Vi vill hänvisa till den världsberömde danske arkitekten Jan Gehl, som koncentrerat sig på mellanrummen i staden – mötesplatserna.

Kommentar:

Planprogrammet visar på en övergripande nivå ett förslag på framtida utformning av de allmänna platserna, så som till exempel gång- och cykelbanor och gator. Utformningen på all allmän plats kommer att arbetas vidare med och bli mer detaljerad i pågående detaljplanearbete, där också ett trafikförslag tas fram.

Längs delar av å-stråket föreslås gång- och cykeltrafik att separeras, vilket medför ökad trygghet. Cykelbanan föreslås längs hela sträckan vid Mölndalsån bli bredare än idag, vilket ger en förbättrad standard och kan öka tryggheten.

Önskemålen om utformning skickas vidare till pågående detaljplanarbeten.

Övriga synpunkter noteras.

4.2. Boende på Tritongatan

Vi vill att ni uppmärksammar vårt 55+ boende på andra sidan Mölndalsån, BRF Tornhuset. Vi känner oss bortglömda i ert material fastän vi har funnits här i 40 år och Tornhuset i 100 år.

Vi vill att ni tar hänsyn till att det finns boende här och att biltrafiken inte ökar. Vart ska bilarna ta vägen och hur ska vi som bor här komma fram?

Kan man bo här under byggnationen eller kommer ni att ordna andra bostäder?

Vi hoppas på det bästa för alla parter.

Kommentar:

Detta planprogram omfattar endast evenemangsområdet och därför beskrivs få verksamheter och byggnader utanför programområdesgränsen.

För synpunkter som handlar om genomförande, utbyggnadstid, trafik inom och utanför området, bygglogistik och påverkan på befintliga verksamheter och boende, se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar.

4.3. Karateklubb Samurai-Dojo

Vår verksamhet bedrivs i Valhalla sporthall, tidigare Valhalla Bowlings lokaler. I samband med att programhandlingarna i rubricerat ärende blev tillgängliga har representant från idrotts- och föreningsförvaltningen varit i kontakt med oss. Vi har blivit informerade om att vi kommer att erbjudas ersättningslokaler (framgår inte av samrådshandlingarna) i planerad sporthall, norr om Valhallagatan, samt att idrotts- och föreningsförvaltningen då blir vår hyresvärd. Vi har i ett första skede

bl. a. tagit fram våra önskemål om storlekar och utformning av nya lokaler, i planerad sporthall norr Valhallagatan, för att vår verksamhet skall kunna fungera. Ovan uppgifter har lämnats till idrotts- och föreningsförvaltningen enligt instruktion. Exakt utformning kan fastställas efter att förslag framtagits som vi är överens om.

Karateklubben Samurai-Dojo är en ideell förening vars intäkter huvudsakligen utgörs av medlemsavgifter. En liten del erhålles i form av lokalbidrag och aktivitetsstöd för medlemmar. Detta innebär bland annat att kostnader för ersättningslokaler måste ligga på en hyresnivå som föreningen, utan belåning, kan bära. I dagsläget är vi 150 - 200 medlemmar.

Klubbens upptagningsområde utgörs av hela Göteborg och dess förorter. Beträffande klubbens lokalisering är det viktigt att träningslokalen kan nås, förutom med kollektivtrafik, även med bil. Detta med hänsyn till att föräldrar till barn, som tränar, inte vill låta dem åka med kollektivtrafiken själva samt att en stor del av medlemmarna arbetar runt om i Göteborg och därför är tvungna att ta bilen till träningen direkt efter arbetets slut.

Ovan innebär att möjlighet till parkering krävs. Vi har även konstaterat att vid bland annat evenemang på Scandinavium, Ullevi, Svenska Mässan, Liseberg med mera är det i princip omöjligt att erhålla en parkeringsplats inom programområdet. Även angränsande områdets parkeringsmöjligheter är starkt begränsade.

Då parkeringsmöjligheterna, inom programområdet i princip försvinner, i samband med planerad utbyggnad av evenemangsområdet, samt att tillströmningen av besökare till området beräknas att fördubblas, krävs att parkeringsmöjligheterna utökas i angränsade områden. Detta måste ske innan parkeringsplatserna inom programområdet försvinner, alltså innan arbetena norr Valhallagatan påbörjas.

För övrigt är vårt entydiga krav att planerad bebyggelse och verksamheter, ej medför inskränkningar eller begränsningar för vår dagliga verksamhet - varken i byggskede eller efter att berört område färdigställts och tagits i anspråk.

Ovan kräver naturligtvis, från byggherrens sida, att en omsorgsfull planering, styrning och uppföljning av de planerade arbetena utförs. När ett mer detaljerat planförslag framtagits kan naturligtvis ytterligare krav ställas och synpunkter framföras.

Kommentar:

Idrotts- och föreningsförvaltningen (IOFF) är exploatör för det nya centralbadet med sporthallar och kommer som sådan ha ansvaret för att den nya byggnaden utformas på ändamålsenligt sätt. Planprogrammet visar på en övergripande nivå ett förslag på framtida placering av olika funktioner. Detaljeringsgraden på underlagshandlingarna kommer öka i takt med att plan- och exploateringsprocessen fortsätter.

Stadens översiktsplan rekommenderar att hänsyn ska tas till föreningslivets anläggningar och att lokaler ska erbjudas till rimliga kostnader. Det är respektive kommunalt bolag/förvaltning som hyr ut och sätter hyran som ska följa rekommendationen.

IOFF uppger att de under våren haft dialog med Karateklubben Samurai-Dojo utifrån deras nuvarande hyresavtal med Higab i Valhalla Sport. I syfte att möta föreningens behov av verksamhetslokaler framöver har lokaler i anläggningen beskrivits. IOFF anser att fortsatt dialog i senare skeden av projektet är nödvändigt. Hyreskostnaden för nya lokaler kommer enligt IOFF att följa gängse tariffer.

För synpunkter som handlar om parkering, genomförande och utbyggnadstid, se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar. Övriga synpunkter noteras.

4.4. Simklubben S02

Dialog

I programhandlingen står det ”...Förslaget är framtaget i dialog med aktörer i området och berörda förvaltningar och är en tidig avvägning mellan allmänna och enskilda intressen...”

- Vilka aktörer menar Stadsbyggnadsförvaltningen (SBF) att man för dialog med? Det har inte varit någon dialog med någon av de föreningar som har verksamhet i Valhallabadet och Valhalla Sporthallar, gällande detaljplaneförslaget, vare sig innan inriktningsbeslutet i kommunfullmäktige eller till dags dato.
- Vad menar SBF med enskilda intressen? vilken part avses?
- Om SBF hade haft dialog med föreningarna hade det framkommit att föreningarna inte vill riva Valhalla, oavsett den stora underhållsskuld som finns.

Parkering

Förslaget innebär att över 500 parkeringsplatser försvinner utan ersättning.

- Detta påverkar föreningars verksamhet negativt då ledare och ungdomar med träningstider från kl. 05.45 till 22.00 erfordrar parkeringsplatser. Tränarna har med sig material och hjälpmedel som inte kan hanteras via kollektivtrafik. Parkeringsplatserna är en förutsättning för verksamheterna.
- Att parkeringsplatserna inte ersätts försämrar förutsättningar för föreningarnas events, som är beroende av egna och andra föreningars ledare och funktionärers deltagande. Utan tillgång till parkering, eller med parkering långt bort från evenemangsområdet, kommer det inte gå att få den hjälp som krävs från andra föreningar i regionen. Det resulterar i att föreningarna inte kan genomföra evenemang i framtiden, vilket kommer skada möjligheterna att driva verksamheterna ekonomiskt. Staden skadar föreningsverksamhet genom att ta bort parkeringsplatserna.
- De parkeringsplatser (Focus parkering och övrig parkering i Gårda) som blir kvar i området kommer inte räcka, än mindre om de andra arenorna och nya sporthallarna har aktiviteter samtidigt. Parkeringsplatserna norr om Valhallagatan har nästan alltid full beläggning även vardagar utan större evenemang. Redan idag orsakas stora störningar av att det saknas många parkeringsplatser vid ett fullsatt Scandinavium. Vid utökade kapaciteter som nytt detaljplaneförslag föreslår kommer det inte fungera

att ta bort nuvarande antal parkeringsplatser utan att evenemangen och föreningsverksamheterna tar skada.

Centralbad i två huskroppar sammansatt med gångbroar

Detta är ingen bra lösning av många anledningar.

- Det blir dubbelt av faciliteter som trapphus/omklädningsrum/duschar. Eller ska simmare passera omklädda genom broarna för att nå respektive bassäng? Detta kommer inte fungera och upplevas diskriminerande och otillgängligt. Det blir också kostnadsdrivande. Ingen kommer att uppskatta denna funktion/layout.
- Det är problematiskt att de två bassängerna är så långt ifrån varandra. Vid evenemang med 50-metersbassäng används en bassäng till tävling och den andra bassängen till avsimning. Då måste simmarna använda broar för passage vilket kommer vara olämpligt och inte värdigt ett nytt centralbad av föreslagen storlek.

Burgårdsparken

Parken får mindre grönområde och blir mindre tillgänglig. Detta är mycket dåligt för evenemangsområdet där Burgårdsparken redan idag är allt för otillgänglig.

- Föreningarna vill använda Burgårdsparken i större omfattning, men då parken redan idag är otillgänglig och otrygg uteblir detta. I "Göteborgs Stads idrottsprogram 2023–2030" beskrivs att parker i närheten till befintliga arenor skall utvecklas, inte avvecklas. Med förslaget försämrar staden möjligheten att inkludera parken i evenemangsområdet, vilket är olyckligt och ogenomtänkt.

Arenorna

De stora arenornas volymer kommer inte upplevas som tillgängliga.

- Områdets höga exploatering och höga bebyggelse påverkar tillgången till solljus på allmän plats och på kvartersmark, vilket är olyckligt och ogenomtänkt.
- Den smala passage som Valhallagatan blir tar inte höjd för den stora folkmängd som blir vid evenemang och de risker som finns. Valhallagatan kommer upplevas som otrygg.
- De smala passagerna Valhallagatan och blivande gata mellan centralbadets två huskroppar kommer vara för smala för områdets trafik. Hänsyn till utryckningsfordon och service har ej beaktats i förslaget.

Kommentar:

Idrotts- och föreningsförvaltningen (IOFF) uppger att de haft en föreningsdialog kopplad till centralbad under lång tid. Från framtagandet av "Strategi för Göteborgs sim- och badanläggningar" där centralbadet började skissas till mer konkreta samtal med, och enkäter till, de i Valhalla aktiva föreningarna och deras förbund. Under augusti och september 2023 genomfördes två dialogmöten med information till föreningslivet, ett riktat mot simföreningar och förbund samt ett riktat mot de sporthallsaktiva föreningarna med tillhörande förbund. Mötet följdes upp under februari 2024 med ytterligare en dialog med båda dessa grupper.

I juni samma 2023 genomförde IOFF ett möte på Kviberg med knappt 40 inbjudna föreningar, förbund och representanter från utbildningsförvaltningen för att komma med slutgiltiga inspel till behovsbeskrivningen. I samband med detta möte gavs även deltagarna möjlighet att skicka in skriftlig återkoppling på för projektet relevanta frågeställningar.

De aktörer stadsbyggnadsförvaltningen haft nära dialog med är Higab, Got Event, Svenska Mässan och idrotts- och föreningsförvaltningen, exploateringsförvaltningen med flera. Framtagandet av ett planprogram är första steget i planprocessen och det är därför dialog genomförs nu i samband med samrådet. S02 har fått inbjudan till samrådet och till den dialog med ungdomar som hölls under samrådstiden. S02 var en av de föreningar som deltog i dialogen. Se också gemensamma kommentarer om dialog under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar. Synpunkten vidarebefordras till Higab som är fastighetsägare av Valhallabadet.

För att göra en kvarterstruktur möjlig, med lagom stora kvarter och en lokalgata för angöring som även kopplar samman Valhallagatan och Levgrensvägen föreslås det nya centralbadet delas upp i två kvarter på varsin sida om den nya nord-sydliga gatan. De positiva konsekvenser som detta medför, till exempel ett finmaskigare gång- och cykelnät och möjlighet att kunna stänga av del av Valhallagatan vid evenemang, har i skissprocessen värderats högre än kostnadsökningen det medför. Idrotts- och föreningsförvaltningen har tagit fram ett lokalprogram/förstudie där det nya centralbadets behov framgår tillsammans med en kostnadsuppskattning. Synpunkten vidarebefordras till idrotts- och föreningsförvaltningen.

Sol- och dagsljusstudier kommer genomföras i pågående detaljplanearbete.

För synpunkter som handlar om Valhallabadet, parkering, utformning av gator och Burgårdsparken, se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar. Övriga synpunkter noteras.

4.5. GAIS

Yttrandet är skrivet tillsammans med ÖIS.

På det stora hela är programförslaget väldigt bra. Kul att Göteborg äntligen är på väg att få nya arenor, så att vi fortsatt kan vara konkurrenskraftiga för internationella evenemang, samtidigt som vi varje vecka kan bjuda invånarna i Göteborg på högklassiga arrangemang i moderna arenor.

Det är väldigt glädjande att staden nu är så nära att komma i mål med arenafrågorna. ÖIS och GAIS är stadens två äldsta elitfotbollsföreningar med även breddfotboll för både pojkar och flickor. Därav är det extra kul att se att "Programförslaget för evenemangsområdet" går i samklang med inriktningsmålen i "Göteborgs Stads idrottsprogram 2023–2030", om ett större utbud av idrottsanläggningar som används jämlikt, ett bredare utbud av idrottsevenemang och en stark elitidrott, ett ökat och mer jämlikt deltagande i föreningsidrotten, samt ett ökat och mer jämlikt idrottande på egen hand.

Våra damlag spelar och tränar på Valhalla IP, vilken försvinner i programförslaget. Det är nödvändigt att ersätta Valhalla IP med en modern,

centralt belägen arena, inte minst utifrån målen om *“ett större utbud av idrottsanläggningar som används jämlikt”* och *“ett bredare utbud av idrottsevenemang och en stark elitidrott”*.

Ta tillfället i akt och ersätt Valhalla IP med en modern arena på Heden.

ÖIS och GAIS grundades för mer än 130 år sedan, med hemvist centralt i staden och har alltid spelat sina hemmamatcher i city. Våra tjej- och damlag ska inte förvisas från centrum eller till en arena som är ovärdig Göteborgs Stads idrottspolitiska mål eller jämställdhetsmål.

Gamla Ullevi är redan hemvist för fyra lag och kan inte husera tre lag till. Det behövs en central ersättningsarena till Valhalla IP och det finns en central plats, som enligt stadsplanen från 1925 är avsedd för idrottsändamål, nämligen Heden.

För 134 år sen spelades den första fotbollsmatchen i Sverige på Heden mellan ÖIS och Lyckans Soldater. Sen dess har fotbollen successivt vuxit och de senaste 10 åren har publiken strömmat till arenorna över landet. Publikökningen fortgår för både damfotbollen och herrfotbollen och damfotbollen har den största tillväxten av spelare. Även antalet fotbollsspelare i Sverige och inte minst i Göteborg är väldigt stort. Fotbollen står för 40 % av allt idrottande i Sverige, och i Göteborg finns det drygt 50 000 fotbollsspelare knutna till föreningar. Våra barn och ungdomar behöver ha bra planer att spela på och moderna arenor att gå och titta på elitfotboll och få se de så viktiga förebilderna. Bygg nu en ersättningsarena som klarar nutidens och framtidens krav och önskemål.

Ytterst få centralt boende barn kan delta i lagidrotter för att det saknas anläggningar. Att GAIS har stor del av sin ungdomsverksamhet på Heden gör att det åtminstone finns ett alternativ för fotbollen i centrala staden.

Det går att kombinera breddfotbollen med elitfotbollen då ytor finns. En ersättningsarena till Valhalla IP skulle kunna förläggas mellan Exercishuset och Sten Sturegatan, förslagsvis med långsidan mot Parkgatan. Det skulle få plats en arena med liknande storlek som exempelvis Bravida Arena, som är cirka 16 600 m². Detta skulle kunna bli en perfekt plats för ersättningsarena till Valhalla IP, dessutom med förvaringsmöjligheter och omklädningsrum för både elitlagen och breddfotbollen. En sådan arena skulle också kunna vara hemvist i juli månad för Partille Cup och Gothia Cup, så att den upp- och nedmontering av arena som idag görs, kan elimineras.

I tidigare förslag har främst handlat om att en lösa en enskilds arenas situation. Det är glädjande att programförslaget ger mer av en helhetsbild för många centrala arenor och idrotter. Dock får inte damfotbollen ställas mot andra idrotter eller mot breddfotbollen. I det fortsatta arbetet är det viktigt att beakta Göteborgs Stads idrottspolitiska mål och säkerställa för framtiden, att vi har ett större utbud av idrottsanläggningar som används jämlikt och ett bredare utbud av idrottsevenemang med en starkare elitidrott. Att ersätta Valhalla IP med en modern arena på Heden bidrar till att vi inte minskar utbudet, och det stärker en stark elitidrott. Så låt oss nu inte fastna i att olika delar i staden har olika uppdrag, där någon ansvarar för arenor och andra för idrottsanläggningar i stort, utan låt oss gemensamt lyfta blicken och tillsammans ta möjligheten och lösa den punkt som saknas i programförslaget för evenemangsområdet: hur Valhalla IP ska ersättas.

Vi samttalar väldigt gärna vidare om detta förslag till lösning med alla berörda parter.

Kommentar:

Se gemensam kommentar under Ersättning av Valhalla IP. Synpunkten vidarebefordras till idrotts- och föreningsförvaltningen. Övriga synpunkter noteras.

4.6. Felix DF

Svar på dialoginbjudan under samrådet från stadsbyggnadsförvaltningen till idrottsföreningar med ungdomsverksamhet:

Vi i Felix DF har ingen ungdomsverksamhet i området eftersom vi inte har några träningstider som är lämpliga för ungdomar (träning fram till kl. 21:30 på en vardagskväll är för sent för den åldersgruppen). Så länge som det inte finns bättre tillgång till bassängtider så kommer vi inte kunna ha det.

Kommentar:

Synpunkten vidarebefordras till idrotts- och föreningsförvaltningen.

5. Övriga

5.1. Boende på Näverlursgatan

Jag tycker att förslaget verkar väldigt bra!

Att arenorna fortsatt är centralt belägna och det dessutom byggs många nya höga storstadsmässiga byggnader i området!

Att det satsas på mycket offentligt utbud med mycket fler entréplanslokaler, stadslivet och pulsen kommer förbättras i området.

Positiv till den nya Gothia Towers byggnaden och de andra föreslagna nya byggnaderna, som ger området en ännu mer storstadsaktig framtoning!

Det vore det lämpligt att bygga ut Svenska Mässan åt det hållet på Scandinaviums befintliga plats, med ny mässyta och kongresshallar, för att öka Svenska Mässans konkurrenskraft.

Nya Scandinavium får gärna ha en intressant form som sticker ut och är uppseendeväckande.

Jag är väldigt positiv till evenemangsområdet som skapar både många arbetsplatser och mycket goodwill till övrigt näringsliv och stadens varumärke i stort. Det centrala läget för arenor och andra evenemangsverksamheter är mycket bra och en stor konkurrensfördel gentemot andra städer.

Kommentar:

En arkitekttävling kommer att genomföras för Arenakvarteret. Tävlingen ska ge förslag på hur arenan och dess omgivande byggnader och stadsrum kan utformas för att möta höga krav på funktionalitet, estetik och hållbarhet. Resultatet kommer att bero på hur arkitektteamen och juryn tolkar uppdraget och förutsättningarna för området. Ambitionen är att skapa en arena och ett kvarter av högsta kvalitet som blir en naturlig del av stadens liv och identitet. I övrigt noteras synpunkten.

5.2. Boende på Skillnadsgatan

Jag vill att Valhallabadet ska få leva vidare, ett av få baden i sitt slag, väl värt att bevara ur ett kulturhistoriskt och hållbarhetssynpunkt. Valhallabadet har idag alla kriterier för att bevaras enligt Länsrätten.

Vidare så vore det bättre att bevara ur en hållbarhetssynpunkt. Bättre att underhålla och renovera för framtida generationer

Skulle det nu nödvändigt behövas ett nytt badhus eller en ny arena finns det andra områden att lägga anläggningen på. Vi måste inte ha ett evenemangsstråk!

Kollektivtrafiken klarar inte av stora evenemang idag i området då Västtrafik inte klarar av att planera inför dessa.

Kommentar:

Nuvarande kollektivtrafik kommer att få kapacitetshöjning i och med Västlänkens färdigställande och hållplatsläge vid Korsvägen. Det planeras också för metrobusshållplats längs E6 i Gårda vilket kommer att öka kapaciteten vid stora evenemang.

För synpunkter som handlar om Valhallabadet, konceptet evenemangsområde och placering av arenor och hållbarhet se gemensamma kommentarer, under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar.

5.3. Boende på Stortoppsgatan

Valhalla IP rivs utan en rimlig ersättning. Valhalla IP är en viktig del för fotbollen i staden, dels i form av att den möjliggör för breddidrott centralt i staden, med ungdomsidrott dels för elitidrotten IFK Göteborgs och ÖIS damlag har arenan som hemmaplan även GAIS damlag med hade Valhalla IP varit det rimligaste valet som hemmaplan. Högre upp i seriesystemen ställs det högre krav på arenorna och dess möjligheter, vilket nu helt försvinner.

Valhalla IP måste ersättas på ett rimligt sätt. Förslagsvis med en arena som uppfyller krav för Superettan/damallsvenskan, för att kunna inhysa bland annat ÖIS herrlag (som har Valhalla IP som försäsongarena och har spelat på Valhalla IP under tidigare säsonger) samt de olika lagens damverksamheter. Den skulle också bli en betydande spelplan under Gothia Cup, Partille Cup och för andra lag och breddidrott i staden.

För exempel på hur en arena skulle kunna se ut hänvisar jag till Värnamos planerade arena, samt Gavlevallen i Gävle. Föreslagen placering är grusplanen på Heden.

Kommentar:

För synpunkter som handlar om ersättning av Valhalla IP, arkitektur och gestaltning, se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar. I övrigt noteras synpunkten.

5.4. Boende på Trollrunan

Jag blir väldigt glad att höra i filmen att ett nytt centralbad ska byggas innan Valhalla rivs. Detta är viktigt för alla som tränar i simhallen och framför allt för alla ungdomar som tränar simning och simhopp. Det viktigt att även den nya simhallen har utrymme för simhopp med hopptorn och djupa bassänger. Kontakta

gärna föreningen Göteborgs Sim för att göra en behovsanalys om ni inte redan inlett en dialog.

Kommentar:

Synpunkterna vidarebefordras till idrotts- och föreningsförvaltningen, som avser att genomföra en arkitekttävling för det nya centralbadet och som kommer att arbeta vidare med dess gestaltning.

I övrigt noteras synpunkten.

5.5. Skrivelse utan angiven adress

Riv inte Valhallabadet. En ikonisk byggnad och plats för alla och kanske särskilt för oss lite äldre som vuxit upp och gått i skola i Göteborg och genom detta kommit i kontakt med och älskat Valhallabadet. Det vore ett svek att riva denna anläggning.

Kommentar:

För synpunkter som handlar om Valhallabadet se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar.

5.6. Boende på Kyrkåsgatan

Hur har man tänkt lösa parkeringsfrågan? Många kommer komma med bil till olika evenemang.

Förslag:

- bygg på ett antal våningar på både befintligt p-hus i Fokus, de i Gårda och bygga ett nytt i flera våningar på ytan öster om Lisebergshallen. Alla måste givetvis ha växtbeklädda fasader.
- ett antal 10 minuters-parkeringar precis utanför anläggningar där barn skall vara är nödvändigt. De kan behöva hjälp med tex hockey-utrustning och dylikt.
- Markbeläggning. Gör något extra ordinarie vackert! Inte bara asfalt! Pampiga vackra entréer hör stora evenemang och tävlingar till! Mycket grönt med vackra arrangemang anpassade efter årstider. Se och lär av sköna Centraleuropa!

Kommentar:

För synpunkter som handlar om gator och trafik, parkering, utformning av allmän plats till exempel markbeläggning, se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar.

I övrigt noteras synpunkten och vidarebefordras till Higab och idrotts- och föreningsförvaltning som anordnar arkitekttävlingarna och till projektgruppen för pågående programarbete för Gårda och exploateringsförvaltningen som äger ytan öster om Lisebergshallen.

5.7. Boende på Ormebäcksgatan

Jag är positivt inställd till att staden bygger ut med nya arenor men tänker att man bör kunna bevara/ renovera arenor som Valhallabadet som har ett kulturhistoriskt värde, tex unika mosaikkonstverk.

Det är olämpligt att starta stora byggprojekt mitt i staden som då blir otillgängligt för stadens invånare och tillfälliga besökare under mycket lång tid. Jag tycker att man borde lägga nya arenor i tex frihamnen där det finns välfungerande kommunikationer från stadens centrum och även möjliga parkeringar.

Kommentar:

För synpunkter Valhallabadet, kulturmiljö, placering av arenor, trafik och parkering och genomförandetid, se gemensamma kommentarer, under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar.

5.8. Boende i Grebbestad

Valhallabadet är en av stadens mest underbara platser, en syresättande plats för människor. Att riva Valhallabadet är ett enormt och ödesdigert misstag. Dagens politiker borde ha lärt sig av det förflutnas rivningsraseri och skydda dessa kulturellt centrala byggnader och platser. Ta hand om dem och inse deras enorma värde för människor nu - såväl som för framtidens generationer och för stadens skull.

Lägg evenemangstråk och multiarena på Hisingen i stället!

Kommentar:

För synpunkter om Valhallabadet, konceptet evenemangsområde, placering av arenor och process, se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar.

5.9. Boende på Doktor Heymans gata

Valhallabadet är unikt i sig själv och borde kulturminnesförklaras med tanke på design och utförande. Dessa fina badavdelningar, herr och dam med bland annat ligghytter. Romerska badet är unikt med dess utformning och finns inte någonstans i landet. Dagen politiker inser inte värdet av denna unika byggnad. Renovera och låt det bli ett minnesmärke för staden.

Kommentar:

För synpunkter om Valhallabadet, se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar.

5.10. Boende på Ekehöjds gatan

Det är fel att riva en så fin och bra simhall med så mycket historia. Valhalla är en av de finaste simhallarna vi har i landet och något jag som göteborgare är stolt över. Det finns mycket i badkulturen som sitter i väggarna och det känner man när man är på Valhallas i dess fantastiska miljö. Det går inte att återskapa om man väljer att riva och det skulle vara så synd att komma på det för sent. Så snälla tänk om och placera evenemangs stråket så att vi kan få behålla vårt fina Valhallabad.

Kommentar:

För synpunkter om Valhallabadet, se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar.

5.11. Skrivelse utan angiven adress

Bra med information om evenemangsområdet på Stadsbiblioteket. Om hur ett sådant jättelikt projekt på ett avgörande sätt påverkar den centrala stadsbilden i

Göteborg och då inte minst närliggande kvarter speciellt kring Mölndalsån. Det är en enorm exploatering och utnyttjande av marken med jättestora byggnader som breder ut sig över stora ytor med onormal täthet av byggnader. Jag tänker på Selma Lagerlöfs torg med Sveriges varmaste mikroklimat på grund av den höga byggnadstätheten. Det känns skamligt att riva Valhallabadet, en ikonisk och för Göteborg identitetsskapande byggnad. Tänk om och riv inte Valhallabadet och tänk nytt, utanför boxen, genom att placera den nya stora multiarenan på Hisingen. Nu görs ju mycket för att Hisingen skall komma närmare Göteborg vilket denna ö och dess innevånare förtjänar. Det skulle passa väldigt bra i dessa tider.

Kommentar:

Synpunkten kring mikroklimat noteras och vidarebefordras till projektgruppen för pågående detaljplanarbeten där dessa frågor kommer att arbetas vidare med.

För synpunkter om konceptet evenemangsområde och placering av arenor, stadsbild, Valhallabadet, se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar. I övrigt noteras synpunkten.

5.12. Boende på Haråsgatan

Riv inte Valhalla! Det är en vacker byggnad med ett kulturellt arv. Den fyller en stor nytta för både fysisk aktivitet men också för social samvaro.

Kommentar:

För synpunkter om Valhallabadet se gemensamt svar under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar ovan. I övrigt noteras synpunkten.

5.13. Boende på Rappnedalsvägen

Behåll Valhallabadet, borde vara kulturminnesmärkt. Dags att lära oss underhålla inte riva och bygga nytt, av skräpkvalité. Sätt tak på nya Ullevi. Behåll Heden, den unika öppna fria markytan.

Kommentar:

Förlaget till planprogram berör inte Heden. Synpunkten kring tak på nya Ullevi noteras och vidarebefordras till GotEvent och idrotts- och föreningsförvaltningen.

För synpunkter om Valhallabadet och hållbarhet, se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar.

5.14. Boende på Kabyssgatan

Till politiker: Avliva inte en OS-medaljör! Till göteborgaren, om du är stolt över OS-medaljören Valhallabadet och tycker det verkar idiotiskt att riva, opponera dig nu!!

1956 satsade man på ett demokratiskt hus för rekreation, motion och kultur och man byggde för framtiden man sparade inte på kvalité, konstnärliga detaljer och estetik. Det finns många bra idéer från mycket kompetenta personer om hur man bevarar Valhallabadet. Kommunpolitikerna har hittills inte tagit hänsyn till

historia, ekonomi, miljö eller vad folket vill. Det är inte för sent: Valhallabadet har alla kriterier för att bli byggnadsminne!

Vill vi som bor i staden ha mastodont-arenor? Är det inte där vi ska bo, se Mölndalsån, njuta i det lilla och se fina historiska Gårda som nu riskerar att skymmas helt.

Valhallabadet, oerhört vackert i alla detaljer, trapporna, de gigantiska fönstren, trädetaljerna, glasmosaiken från. Mosaik: ett evighetsmaterial. det håller för flera generationer, så också Valhallabadet om man tar hand om det och vårdar det. Nu!

Kommentar:

För synpunkter om Valhallabadet, kulturmiljö, konceptet evenemangsområde, den översiktliga inriktningen för utveckling av staden, hållbarhet, process och dialog, se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar. I övrigt noteras synpunkten.

5.15. Boende på Prästgårdsängen

Det hade varit mycket bättre att betrakta evenemangsstaden med större visioner än vad politiken har åstadkommit med sitt beslut om en kompakt centrering av ett evenemangsområde på den nuvarande platsen.

Staden har ambitioner att skapa en innerstad i ett långt större område än vad som nu är fallet. ”Genom att utvidga stadskärnan och sprida de regionala flödena på fler noder avlastas de centrala delarna. Kring noderna är det viktigt att skapa en attraktiv innerstadsmiljö med service, arbetsplatser, kultur och bostäder.” Programmet för evenemangsfunktionerna går helt på tvärs mot detta.

Det nya centralbadet och den nya multiarenan kunna förläggas där det finns långt större möjligheter att kunna utveckla områden. Frihamnen är en given plats för centralbadet där en vattenkultur kan skapas och Gamlestaden skulle var utmärkt för multiarenan för att stärka hela området. Samtidigt kan det erbjudas bilparkering som kan locka människor som annars skulle ha svårt att ta sig till evenemanget. Med en god kollektivtrafik genom bland annat Västlänken reser man lätt till målpunkterna.

I stället har man beslutat om att ta fram en plan för att tränga ihop allt på en liten central yta i tron att alla besökare i staden ska ha nära till alla evenemang samtidigt. Redan nu är området dött och slutet och visserligen planeras för handel och service i bottenvångarna för att ge stadsliv, men som bekant så går affärerna i city redan nu dåligt. Enligt översiktsplanen ska vi ju dessutom helst hålla oss hemma och använda våra servicepunkter i området i stället för att åka till stan. Utan parkeringsplatser blir det än sämre.

Det kan omöjligt bli en levande stadsdel med dessa stora byggvolymer, där människor går ut och in utan att för den skull leva i området. Bostäderna ligger isolerade från staden och området är för litet för att bli en levande del.

Det minsta man kan göra är att flytta centralbadet till Frihamnen och bebygga den avsedda ytan med bostäder. Bostadshusen får en bättre kontakt både med staden genom Valhallagatan och med Burgårdsparken. Denna får en större öppning även för allmänheten. Valhallabadets mosaikvägg måste dock behållas och inlemmas på ett sådant sätt i den nya bebyggelsen att den lyfter fram både det

kulturhistoriska värdet med Valhallabadet och de minnen som många har av att ha börjat sina första simtag där.

Kommentar:

För synpunkter om process, dialog, konceptet evenemangsområde och placering av arenor, arkitektur och gestaltning, blandstad, exploatering, skala och struktur, förhållningssätt till lagar och policydokument, kulturmiljö och Valhallabadet, se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar. I övrigt noteras synpunkten.

5.16. Boende på Stigbergsliden

Mycket har rivits i denna stad. Men detta att riva Valhallabadet måste jag protestera emot. Det är en kulturskatt ni vill riva. Det är unikt, praktiskt, behagligt och det har gett mig en tillgänglig plats att komma över mitt handikapp med att vara simokunnig. Låt mig njuta mina sista år i denna stad med att fortsätta att bättra på min simning så länge jag orkar.

Kommentar:

Det nya centralbadet kommer att vara en offentlig byggnad, öppet för alla och tillgängligt. Tillgänglighet till och för offentliga byggnader regleras i plan- och bygglagen (PBL) och Boverkets byggregler (BBR) och är något som alla nybyggnationer måste följa. Idrotts- och föreningsförvaltning och Göteborgs Stad arbetar vidare med tillgänglighet i detaljplanprocessen och bygglov. Synpunkterna vidarebefordras till idrotts- och föreningsförvaltningen, som avser att genomföra en arkitektävling för det nya centralbadet och som kommer att arbeta vidare med dess gestaltning.

För synpunkter om Valhallabadet se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar.

5.17. Boende på Kompassgatan

Det är lite sent att få komma med synpunkter nu på ett program som verkar ha som förutsättning att såväl Scandinavium som Valhallabadet rivs. Borde inte vi medborgare fått delta i en diskussion om evenemangsområdets förutsättningar på ett tidigare plan? En verkligt demokratisk process är förutsättning för att nå det bästa resultatet för stadsdelen och hela Göteborg!

Valhallabadet är en arkitektonisk pärla, en byggnad med kvaliteter som inte är möjliga att åstadkomma idag, internationellt prisad, bevaransvärd enligt såväl länsstyrelsen som Riksantikvarieämbetet och kommunens eget kulturmiljöprogram. Det är Göteborgs vackraste och absolut mest trivsamma bad, som används och uppskattas av stadens invånare. Ett kulturarv från Göteborgs femtiotal som borde framhållas på samma sätt som stadens berömda rådhus!

Folkopinionen räddade saluhallen och Kungstorget i en kamp mot det rigida styre som var då. Nu bör det råda lyhördhet inför oss som lever i och uppskattar vår stad och dess speciella egenheter!

Kommentar:

För synpunkter som handlar om process, dialog, Valhallabadet och kulturmiljö, se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar.

5.18. Boende i Stockholm

Återuppväck ett eller kanske t.o.m. två av de arkitektförslag, från mitten av 1980-talet då Globen i Stockholm projekterades (alternativet "Kronan", dels alternativet "Katedralen"), men som aldrig vann, för att jag tror Göteborg skulle kunna göra det så mycket bättre - både vad avser själva arenorna och de övriga byggnaderna liksom parkmiljöerna, vilka ingick i förslagen.

Jag har i skrivande stund inte tillgång till några uppgifter rörande dessa arenors tänkta publikkapacitet, men själv tänker jag mig en kapacitet om cirka 20 000–25 000 åskådare, det kan bli aktuellt att modifiera de ursprungliga ritningarna.

Nytt centralbad, det skulle vara en intressant med ett romerskt bad (termer) - ett bad som är uppbyggt som ett sådant men med modern teknik samt ha vår tids hygienkrav.

Kommentar:

Staden kommer att arbeta vidare med utformning av kommande bad och arenor under detaljplaneprocessen och bygglov. Synpunkterna vidarebefordras till idrotts- och föreningsförvaltningen och Higab AB, som avser att genomföra arkitekttävlingar för det nya centralbadet respektive arenakvarteret och som kommer att arbeta vidare med gestaltningen. I övrigt noteras synpunkterna.

5.19. Boende på Hjorthagsgatan

Jag menar att man inte bör riva Valhallabadet och ser inte syftet med att göra det. Valhallabadet är av hög arkitektonisk kvalitet och ett objekt som intresserar och tycks om av många för just detta, såväl som att det är av historiskt kulturellt värde. Göteborg har inte många arkitekturpärlor och bör verkligen värna om dessa. Vi kommer ångra oss senare annars. Jag menar att det finns möjlighet att bevara badet och samtidigt utveckla området.

Kommentar:

För synpunkter om Valhallabadet se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar.

5.20. Boende på Standargatan

Riv inte Valhallabadet.

Kommentar:

För synpunkter om Valhallabadet se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar.

5.21. Boende på Storängsgatan

Det är med bestörtning jag följer turerna kring Valhallabadet och beslutet att det ska rivas.

Idag, när vi uppmanas att bejaka alla nya strömningar, så längtar folk efter samhörighet och historia som ger mening åt våra liv, inte bara i Sverige utan runt om i världen. Trendanalytiker från Europa, USA och Australien säger samma sak allihop, vårda och värna det vi har. Vad är ett nybyggt arenaområde, som lika gärna kunde ligga i Antwerpen, mot en vacker simhall som andas den anda som

gav Sverige ett designrykte i hela världen? Om vi behåller Valhallabadet och bygger nytt runtomkring, kommer det locka folk från hela världen och sätta Göteborg på kartan som en stad som värnar vår historia och kultur och vi göteborgare kan vara stolta och känna samhörighet med staden.

Kommentar:

För synpunkter om Valhallabadet se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar. I övrigt noteras synpunkten.

5.22. Skrivelse utan angiven adress

Uppdraget för programarbetet förutsätter att Valhallabadet och Scandinavium rivs. Jag anser att denna grundförutsättning strider mot programmets mål om attraktiv stadsmiljö, välmående göteborgare, hållbarhet och medborgarinflytande.

Både Valhallabadet och Skandinavium är listade i Moderna Monument och i Kulturmiljöprogram för Göteborgs Stad. Översiktsplanen för Göteborg 2022 anger: "Det är angeläget att de kulturhistoriska spåren är synliga och tydligt uppleva rad och avläsbara för att förstå stadens historia och hur den formats till det vi ser idag."

Länsstyrelsen har bedömt att Valhallabadet kan motiveras som byggnadsminne men processen har inte genomförts. Badet har belönats med bronsmedalj i arkitektur i OS i London 1948.

Scandinaviums kulturvärden motiveras med arenans karaktäristiska siluett som är starkt förknippad med sport- och musikevenemang och höga byggnadstekniska ambitioner.

Både Valhallabadet och Scandinavium är mycket välbesökta byggnader och har stora sociala värden. Riv inte Valhallabadet och Scandinavium! Lyssna på folkopinionen!

Kommentar:

Planprogrammets mål och hur planprogrammet arbetat med att följa målen går att läsa om under förhållningssätt till lagar och policydokument.

För synpunkter om Valhallabadet, dialog, tidigare fattade beslut och avvägning mellan intressen, se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar.

5.23. Boende utan angiven adress

Motsätter mig rivning av Valhallabadet. Ansluter och hänvisar till skäl och argumentation presenterade av flera kända grupper, bland annat FASAD.

Kommentar:

För synpunkter om Valhallabadet se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar. För svar på föreningars synpunkter, se svar till respektive förening under rubrik 5. Övriga.

5.24. Boende på Geijersgatan

Behåll Valhallabadet! En olympisk mästarbyggnad ska inte behöva rivas, av både miljömässiga samt historiska skäl. Våga satsa på att utveckla Valhalla, och förfina den pärla som den är.

Kommentar:

För synpunkter om rivning av Valhallabadet och hållbarhet se gemensamma kommentarer, under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar.

5.25. Boende på Tväråsgatan

I en artikel i "Mitt i Göteborg" uttalar sig Daniel Bernmar om Valhallabadet att *"det är extremt eftersatt, efter decennier av brist på underhåll"*. Jag undrar vilka fler områden av denna karaktär som har extremt eftersatt i underhåll och kan komma att rivas för att bygga nytt för gigantiska summor. Allt nytt som byggs skall ju underhållas också. Det känns som ett stort underbetyg till våra styrande att man inte kan hantera underhåll på decennier för det som finns.

Kommentar:

För synpunkter som handlar om kulturmiljö, Valhallabadets underhåll och tekniska livslängd, se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar.

5.26. Skrivelse utan angiven adress

Valhallabadet är en kulturell oas i hjärtat av Göteborg. Det är en plats där gamla som unga och människor från olika kulturer möts. De olika bassängerna och bastubadande blir som en hälsofrämjande ritual. Det är ett unikt och välbevarat badhus och kulturarv där tiden stått stilla. I dessa tider när samhället och världen är så föränderlig behövs igenkänning och trygghet. Äventyrsbad är bra för vissa, på samma sätt som ett anrikt badhus älskas av många andra och är viktigt att bevara för framtiden.

Kommentar:

Programförslaget har bland annat som mål att skapa en attraktiv stadsmiljö för både besökare, boende och verksamma. Att bidra till att stärka Göteborg som en attraktiv, hållbar destination och att Bidra till mer välmående göteborgare.

I förslaget till planprogram finns ett nytt centralbad med större kapacitet för både simundervisning, motionsverksamhet, relaxavdelning och familjebad, utrymmen för gym och föreningsverksamhet. Programmet innehåller förslag på nya mötesplatser för fler målgrupper så som ny stadsdelslekplats, ny bostadsnära park, utvecklad stadsdelspark. Möjlighet till lokaler i bottenvåningar på kvarteren med möjlighet till caféer och restauranger.

För synpunkter om Valhallabadet, kulturmiljö och tidigare fattade beslut, se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar. I övrigt noteras synpunkten och vidarebefordras till idrotts- och föreningsförvaltningen som kommer att arbeta vidare med innehåll och arkitektävling för det nya centralbadet.

5.27. Anonym

Jag ställer mig bakom föreningen FASAD med fleras yttrande.

Speciellt tycker jag att Valhalla och Scandinavium ska bevaras och att ny arena ska ligga på Hisingen. Nytt badhus passar bra i området. Serviceytan som behövs för arenan tar alldeles för stor plats för att ligga så centralt. Det saknas också parkering för besökare.

Jag tycker att byggnaderna är för höga. Det blir ingen mysig och trygg miljö och skuggar mycket.

Kommentar:

Sol- och dagsljusstudier kommer genomföras i pågående detaljplanearbete.

För synpunkter om Valhallabadet, arkitektur och gestaltning, exploatering, serviceyta, parkering, konceptet evenemangsområde och placering av arenor, se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar. För svar på föreningars synpunkter, se svar till respektive förening under rubrik 5. Övriga.

5.28. Skrivelse utan angiven adress

I programförslaget beskrivs det att området är dåligt sammankopplat med övriga staden. Det är inte konstigt. Vägarna är breda och det är mycket hårdgjorda ytor. Området välkomnar mer bilen än människan. Genom att arbeta för att tillgängliggöra, skapa mer grönska och göra området mer anpassat för människan kommer det bli ett attraktivt område att vistas och verka i. Det är viktigt att bevara en plats själ samtidigt som den ger plats för nya kvaliteter. Valhallabadet är en del av Göteborgs stads historia, det är en del av själen och bidrar därför till platsens identitet.

Det är när vi lyfter en plats kvaliteter och blandar dem med nya, det är då Göteborg får identitet och det är så vi utvecklar ett hållbart stadsliv. Lösningen är inte att riva Valhallabadet. Lösningen är att integrera Valhallabadet för att skapa en mötesplats som göteborgare kan vara stolta över och som blir en tillgänglig plats för övriga världen.

Kommentar:

Förslaget till planprogram har som mål att bland annat skapa en attraktiv stadsmiljö för både besökare, boende och verksamma, bidra till att stärka Göteborg som en attraktiv, hållbar destination och bidra till mer välmående göteborgare. Det går att läsa mer om vilka kvaliteter som tillförs under karaktär, kvaliteter och gestaltning, under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar.

Den nya bron mellan Gårda och Burgårdsparken är menad att koppla samman området bättre med Gårda och innerstaden. I övrigt förstärks flera stråk och en ny lokalgata i nordsydlig riktning kopplar samman Valhallagatan med Levgrensvägen. I kvalitetsprogrammet från 2024, som är bilagt samrådshandlingarna finns en analys av befintliga stråk och strukturprinciper framtagna.

Planprogrammet reglerar inte markbeläggning eller bredd på vägar utan anger kommunens avsikter med området och utreder övergripande förutsättningar, värden och strategier för hur området ska utvecklas. Programmet är endast vägledande. Programmet följs av flera detaljplaner för området i vilka det

kommer att prövas en lämplig markanvändning och där markbeläggning kan komma att regleras om det anses nödvändigt för att uppnå planens syfte. Varje detaljplan kommer att samrådas och granskas av berörda enligt plan- och bygglagen.

För synpunkter om Valhallabadet, hållbarhet, arkitektur och gestaltning, exploatering, allmän plats, se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar. I övrigt noteras synpunkten.

5.29. Boende i Lund

Jag är en utflyttad göteborgare som följer stadsutvecklingen hemma mycket noga och gillar att se min hemstad utvecklas och växa, men i det här fallet känns det som att utvecklingen står still.

Det känns väldigt svårt för området att bidra till att stärka Göteborg som en hållbar destination när rivningar bidrar till raka motsatsen. Enligt forskningen är rivningar alltid negativa ur livscykelperspektiv. Det är också dyrt. Att sudda ut staden historiska ringar och äldre byggnader kan bidra till att göra staden mindre attraktiv. Jag känner en sorg över planerna på att riva en ikonisk byggnad.

Planförslagets fokus är att förstärka utbudet i evenemangsområdet, men utbudet förstärks inte, det byts bara ut. Varför kan inte hela Göteborg istället få ett förstärkt utbud, med tillägg till dagens utbud? Det finns andra stadsdelar som kan behöva arenor och badhus för att fyllas med liv och rörelse.

Jag vill uppleva historiska byggnader på plats, inte som en pastisch eller i ett museum. Arkitektur och stad ska upplevas, inte bara beskådas på bild.

Kommentar:

Planprogrammet föreslår att områdets unika värden ska bevaras och lyftas fram. För evenemangsstaden innebär det att speciell hänsyn ska tas till landeriets unika kulturmiljöer, landskapsrummet med Burgårdsparkens höjder och natur och Mölndalsåns rika vattenmiljöer och att den nya bebyggelsen ska anpassas i höjd och skala, med nedtrappning av volymer mot känsliga kulturmiljöer som Gårda och landeriet. Att existerande kulturmiljöer eller byggnader går förlorade, så som till exempel Valhallabadet eller Scandinavium är en negativ konsekvens av förslaget till planprogram.

Göteborgs Stads översiktsplan beskriver under tematiska inriktningar, gestaltad livsmiljö, Ta tillvara kulturmiljövärden: i takt med att staden förändras läggs nya miljöer till de befintliga och med tiden skapas ny kulturmiljö. Tillsammans bidrar de nya och de äldre stadsmiljöerna till upplevelsen av Göteborgs identitet.

Utbudet förstärks genom bland annat tillskapandet av bostäder, något som tidigare helt saknats inom programområdet.

Planprogrammet har en prioriterad tidsplan samtidigt som höga ambitioner när det gäller arkitektur och kvalitet genomsyrar projektet. Bland annat har ett kvalitetsprogram tagits fram och gestaltungsprinciper kommer att tas fram. Planprogrammet är inte juridiskt bindande utan föreslår en inriktning. Arkitektur och kvalitet styrs vidare av arkitekttävling och i detaljplan och bygglov.

För synpunkter som handlar om hållbarhet, hållbart resande, Valhallabadet, kulturmiljö, konceptet evenemangsområde och placering av arenor, se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar.

5.30. Boende på Sofiagatan

Programmet är inte förenligt med nutida hållbarhetskrav, att spara på naturens resurser. Vi är i en klimatkris. Då är det inte ansvarsfullt att riva fullt fungerande byggnader och bygga nytt. Det hållbara, både för klimatet och ekonomiskt, är att renovera och eventuellt bygga till. Resultatet behöver inte bli sämre.

Ute i Europa kan man besöka badhus som är långt mer än 100 år gamla. De är otroligt vackra och lockar besökare. De skulle inte tänka tanken på att riva badhusen.

Programmet kostar också oerhört mycket pengar, pengar som först och främst ska användas för att komma Göteborgs invånare bäst till gagn. Så är inte fallet här. Till stor del är dessa byggnader till för människor som kommer till vår stad på besök. Göteborgs invånare får stå för notan.

Programmet visar också att Valhalla konstgräsplan är raderad. Det är hemmaplan för flera fotbollslag och landhockeylag. Många spelar sina träningsmatcher på Valhalla IP under vinterhalvåret, bland annat våra allsvenska lag. Var ska de spela? Det är redan nu brist på fotbollsplaner.

Stoppa detta vansinne med att klämma in allt i centrum där det redan är fullt. Tänk nytt, se er om i Europa. Nya arenor ligger utanför eller i utkanten av städerna. Det fungerar bra, många kommer ändå utifrån staden och man slipper därmed trängsel och avgaser från bilar. Stadens invånare når enkelt arenorna med kollektivtrafik. Valhallabadet, Valhalla Sport, Valhalla IP och Scandinavium ligger redan centralt och det är bara att nyttja dem där de är. Ge dem den omsorgsfulla renovering som behövs.

Ni kör över oss invånare.

Kommentar:

I förslaget till program föreslås nya byggnader med utvecklade verksamheter och delvis nya funktioner. Dessa är byggnader till för både besökare och göteborgare.

Flera delar av området planeras för vardagslivet, exempelvis består det nya centralbadet av inte bara av simarena utan även av utrymmen för föreningsverksamhet, gym och relaxavdelning och familjebad. Även nya bostäder, förskola, stadsdelslekplats och en ny bro planeras.

Synpunkten om ekonomi och hur kommunala medel bör användas noteras.

För synpunkter om hållbarhet, kulturmiljö, Valhallabadet, exploatering, skala och struktur, konceptet evenemangsområde och placering av arenor, process, medbestämmande och dialog och ersättning av Valhalla IP, se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar.

5.31. Skrivelse utan angiven adress

Nej till rivning av Valhallabadet! Det är galenskap, huset är inte uttjänt och har i tillägg till det höga kulturhistoriska värden. Sluta strippa Göteborg på alla landmärken! Vi vill inte ha en stad som bara är en tom kuliss.

Kommentar:

För synpunkter som handlar om Valhallabadet, kulturmiljö, tidigare fattade beslut och avvägning mellan intressen, se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar.

5.32. Boende på Raketgatan

Förslaget som presenteras i programmet innebär att det unika och kulturhistoriskt värdefulla Valhallabadet måste rivas i ett tidigt skede av den här beskrivna mycket storskaliga och kostsamma omstöpningen av området.

Valhallabadets 50-talsbyggnad är ett historiskt arv: en underbar arkitektonisk, konstnärlig och samhällelig enhet från en viktig tid i stadens historia. Att möjligen bevara delar av mosaik eller hopptorn i det nya badet låter som ett dåligt skämt.

Det är fullt möjligt att renovera Valhallabadet och låta det ingå som en modernistisk pärla i det utbyggda evenemangsområdet. En ny, stor arena skulle lika väl kunna ligga norr om Valhallagatan och ett nytt centralbad skulle kunna byggas på en annan plats, för att sprida ut badmöjligheter i staden. Göteborg har ångrat många tidigare rivningar. Programmet måste omformas så att Valhallabadet kan renoveras och bevaras för framtiden. Det kommer morgondagens göteborgare och turister att vara tacksamma över.

Kommentar:

För synpunkter som handlar om Valhallabadet, kulturmiljö och konceptet evenemangsområde, placering av arenor och process, dialog och medbestämmande, tidigare fattade beslut och avvägning mellan intressen, se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar.

5.33. Skrivelse utan angiven adress

De planerade verksamheterna kräver prioritet beträffande byggnation och fria markområden för besökande och publik. Detta gäller speciellt den förväntade stora tillströmningen av idrottsutövare, besökande och flanörer.

De två storkvarteren är extremt kompakta med skilda publika verksamheter, handel kontor och hotell. Möjligheter till etapputbyggnad av projektet krävs med tanke på finansiering och genomförande. Är det realistiskt med omfattande lokaler för handel? Service som caféer, restauranger etcetera måste förstås finnas i området.

Arenan

Projektets viktigaste byggnad, har ett underordnat läge i kvarterets nordöstra hörn. Det är svårt att få en ikonbyggnad i detta underordnade läge. Byggnadsvolymen har svårt att hävda sig mot befintliga och planerade höghus. De fria markområdena runt byggnaden kan knappast rymma de planerade 18 000 besökarna.

- Vad är visionen med den nya arenan? Det saknas målbild och ambitioner. Enbart antal åskådarplatser räcker inte som underlag för den fortsatta processen.
- Vilka krav ställs för att arenan skall bli en kommersiell och publik framgång? - Detta blir avgörande för kostnad-/intäktsanalyser och den kommersiella bärkraften för arenan i driftskedet, vilket måste framgå i programskedet för att ge rätt förutsättningar för det fortsatta detaljplanearbetet.

Hur kan arenan, som är stadens stora framtidssatsning på evenemangsområdet, få bättre förutsättningar? Både utseende och innehåll måste ha hög klass i denna mång-miljardsatsning!

Förslag

Vi föreslår förändringar som främjar möjligheter till etapputbyggnad och att röra sig inom området. Lokaliseringen av de publika byggnaderna inom området bibehålls i stora drag.

- Vidga de fria ytorna runt arenan i tre väderstreck.
- Minska lokalprogram för verksamheter, som inte har nödvändig kontakt med evenemangen.
- Tag bort de två norra höghus som visuellt konkurrerar ut arenan.
- Låt arenan få en tak-silhuett, som utmanar och ger karaktär åt byggnaden. Jämför med Avici Arena (Globen) i Stockholm och Elbphilharmonie i Hamburg.
- Bygg med moderna formspråk, som kan bli framtidens arkitektur!

Genom att frilägga område längs Mölndalsån och den rymliga arenaplatsen får man ytor att röra sig på för upp till 18 000 besökare till arenan och framkörning för angöringstrafik. Samtidigt kan byggnaden få en karaktäristisk utformning, som är synlig på avstånd från innerstaden i väster och Gårda i öster. Frilägg fasaden längs annexet med öppna gångytor, som förbättrar åtkomligheten av båda byggnaderna, vilket är fördelaktigt vid etappvis utbyggnad. Arenans takvolym måste bli en ikon, till exempel en guldpyramid, som kan hävda sig mot omgivande höghus. Avgörande för anblicken från väster är att nya byggnader på Scandinaviums tomt inte skymmer arenan.

I det norra storkvarteret är det viktigt att verksamheterna får ett fritt och karaktäristiskt formspråk. Även det nya badet måste bli en älskad byggnad! Flytta badet norrut cirka 20 meter för att ge arenaplatsen tillräckligt utrymme, cirka 50 meter. Placering av badets publika del med dagliga besökare intill Mölndalsån skulle ge utblickar mot ån och ett tillskott i stadsmiljön. Badet bör få en karaktäristisk fasad mot ån. Sporthallar bör ha mindre behov av utblickar mot vatten och kan placeras i ett inre läge i västra delen.

Annexet blir huvudarena för flera av stadens inomhusidrotter, vilket ställer stora krav på flexibilitet och utformning. Liksom för arenan är det viktigt att programmet anger tydliga krav inför det fortsatta detaljplanearbetet. Detta gäller även simarenan. Generellt för arenor är arrangörens möjlighet till intäkter från försäljning och sponsorer viktigt i driftskedet och bör då vara krav i programmet.

Norr om de publika byggnaderna föreslår vi bostäder i punkthus nära Mölndalsån. Fristående punkthus ger en fri och luftig miljö i anslutning till vattnet och medför en fri sikt upp mot parken för promenerande längs ån.

Vi föreslår att en skola med en öppen skolgård avslutar området mot norr. En förskola kräver en inhägnad lekgård, som innebär att området blir avskärmat, vilket bör utredas vidare. Passar denna plats nära ån?

Vi ser fram emot det fortsatta planarbetet med evenemangsområdet.

Kommentar:

Planprogrammets utgångspunkt är att flera olika funktioner kan rymmas inom kvarteren, däribland handel, restauranger, hotell, mötesplatser och kontor. Även möjligheter till bostäder studeras vidare. I detaljplanerna regleras vilka användningar som är lämpliga för respektive plats. Förslaget till planprogram förespråkar öppna och levande bottenvåningar längs Valhallagatan.

Möjlighet att tillföra bostäder finns med i planprogrammet och har i förslaget placerats längs Mölndalsån. Planprogrammet reglerar inte typologi men föreslår kvartersbebyggelse i enlighet med skrivelsen i stadens översiktsplan att bebyggelsestrukturen ska ta utgångspunkt i den traditionella kvartersstadens struktur. Förslaget utgår från Budget för Göteborgs Stad 2024, som konstaterar att byggnation av flerbostadshus ska hålla hög arkitektonisk kvalitet, exempelvis genom planering av klassisk, traditionell arkitektur och moderna landshövdingehus.

Placeringen av den nya arenan ger andra förutsättningar än för det befintliga Scandinavium, särskilt när det gäller utformning och innehåll. Förutsättningarna påverkas av angränsande bebyggelse, både planerad och befintlig, vilket ställer krav på att arenan integreras i stadsmiljön på annat sätt än exempelvis Scandinavium.

Vi noterar förslagen på förändringar i program och utformning. I den kommande arkitekttävlingen som Higab planerar att genomföra för arenakvarteret förutsätts deltagarna ta fram förslag på gestaltning av hög kvalitet och funktionell programmering. Tävlingen ska också leverera lösningar för hur arenan kan integreras med kvarteret och kompletteras med verksamhetsytor. Dessa ytor ska bidra till ett levande stadsliv, även under dagar då inga stora evenemang äger rum. En av utmaningarna i tävlingen är att kombinera detta med en byggnad som gestaltas och formas till ett landmärke och ikon.

Vi noterar förslagen och synpunkterna kring badets utformning. Arkitekttävlingens uppgift är att ta fram lösningar som kombinerar funktionalitet och estetik, och som bäst planerar badet i sitt sammanhang.

Ytorna runt arenan och centralbadet kommer att studeras vidare i fortsatt detaljplanearbete, både när det gäller framkomlighet och säkerhet.

Det är fastighetsägarna eller byggaktörerna och deras hyresgäster som ansvarar för det som kallas för programmering av byggnaden, d.v.s. behov och önskemål på innehåll och utformning av innehållet av de nya arenorna. Det är alltså inget som kan eller bör styras av planprogrammet. Det är även de som står för planering kring sin ekonomi, till exempel analyser kring hur intäkter och utgifter

kommer att hanteras eller hur ekonomin kommer att gå runt när arenan är färdigbyggd.

För synpunkter kring konceptet evenemangsområde och placering av arenor, arkitektur och gestaltning så som arkitekttävling, kommunal service så som förskola och skola, Valhallagatan/allmän plats se gemensamma kommentarer, under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar.

5.34. Boende på Raketgatan

Detta är årtiondet, då vi behöver ett paradigmskifte i hur vi bygger och utvecklar vår stad. Vi har åtaganden genom Parisavtalet, som vi inte kan bortse ifrån. I det s.k. evenemangsområdet finns två byggnader som bör bevaras, anpassas och renoveras: Valhallabadet och Scandinavium.

Bygg kompletterande simanläggning norr om Valhallagatan, renovera de ursprungliga delarna av Valhallabadet och bygg sedan ihop de båda baden! Mellan Valhallabadet och Scandinavium finns idag sporthallar, bygg om dessa till en mindre multisport-arena och renovera därefter Scandinavium!

Om cirka femton år kan vi inte räkna med samma resandeströmmar som idag, om Parisavtalet ska hållas, således behöver inte staden gigantiska arenor. Tänk om, gör rätt!

Kommentar:

För synpunkter kring konceptet evenemangsområde och placering av arenor, hållbarhet och rivning av Valhallabadet och Scandinavium se gemensamma kommentarer, under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar. I övrigt noteras synpunkten.

5.35. Boende på Norra Ågatan

Blandad stad och evenemangsstråket

Förslaget förstärker den fysiska och mentala barriären som evenemangsstråket redan är. Detta koncept utvecklar bara en obalanserad stadsdel som blir trängd de få tillfällen anläggningarna är i bruk. Mesta tiden är de helt tomma. Detta liknar Las Vegas, det perfekta exemplet av en segregerad och ohållbar stad, som planeras och utvecklas för privata intressen.

Byggnadsskalor och -typologi är otroligt annorlunda på varje sida av Skånegatan och ån. Detta riskerar att resultera i ett obalanserat gatuliv längs dessa två stråk. En blandad stad erkänns bland professionella aktörer i byggbranschen som den formen som bland annat förstärker ekonomisk hållbarhet, minskar behovet för bilanvändning och ökar trygghet. Evenemangsstråket står helt i motsats till blandstadsprincipen. Behovet att förnya anläggningar borde vara tillfället att sluta med detta koncept och tvärtom arbeta för utvecklingen av stad i kontinuitet eller samstämmighet mellan Lorensberg/Gårda samt Stampen/Eklanda. Detta kan göras genom att reflektera runt en kontinuitet i typologi samt sprida funktioner av multiarena och tävling simhall till andra områden i staden.

Valhallabadet

Valhallabadet är enligt antikvarieämbetet ett arv av nationellt intresse. Ett unikt och ett av de sista exemplen av 50-tals-simhall. Detta erkännande borde väcka ett

annat sätt att tänka om byggnadens framtid. Att det är värt att bevara byggnaden skulle vara i centrum för den nya utvecklingen av området.

Valhallabadet är inte längre centralbadet för tävlingar, men har fortfarande en stor potential att vara ett fantastiskt lokalt bad för de nuvarande boende, samt de många nya bostäder som borde planeras i området. Vidare är Valhallabadet ett attraktivt turistmål som representerar en av Göteborgs gyllene tider.

Det finns diskussion om att flytta mosaiken eller använda material från nuvarande badet till nya simhallen. Vilket företag har kompetens att flytta en mosaik som satts för hand 1956 och vad ska det kosta? Detta är kanske en bra idé men i en kontext av ekonomisk osäkerhet, vilken garanti finns det att detta kommer att uppnås? Svaret är inget.

Varje dag ser man försämringar mellan formgivning/gestaltning, ambitioner i olika tävlingsförslag och de byggda resultaten. Varför skulle det nya simhallsprojektet vara annorlunda? Det enda sättet att vara säker på att man respekterar mosaiken och att framtida generationer ska kunna njuta av den är att låta Valhallabadet stå kvar och renovera den på ett respektfullt sätt. Kanske kunde man utveckla romerska badet till en mer exklusiv anläggning som en del av turistmålet och ha kvar 25-metersbassängen som lokalt bad. Många hållbara utvecklingar kan göras för att säkerställa Valhallabadets framtid. Glöm inte, att sättet vi hanterar våra kulturarv, beslutar vår framtid.

Svagt politiskt beslut, dystopi

Jag har varit med i två debatter som några kommunala politiker tog del av. Alla, oavsett om de var för eller emot förslaget, hade en relativt negativ synpunkt om det nuvarande förslaget. Inga var övertygade och pratade om en positiv utveckling av Göteborg. I bästa fall var förslaget det enda möjliga, resultatet av en politisk kompromiss, men ingen favorit. Mycket skattepengar är inblandat i detta projekt och minimum borde vara att de som representerar oss och röstar för ett sådant ambitiöst projekt, tror på det till 100 %.

Jag förstår att flera stora och viktiga sport-/underhållningsanläggningar är inblandade och det är komplext att anpassa dem till de nya tekniska standarderna. Det är precis därför att man måste sprida den typen av anläggningar över staden för att minska komplexitet och tillåta en resiliens/självständighet. Detta för att undvika den typ av dyra och mastodontiska projekt i framtiden som är en ekonomisk avgrund, som innehåller höga risker, ännu mer under kriserna som vi befinner oss i idag.

Historisk bakgrund

Även under 50-talet hade staden som ambition att bygga en simhall och en arena samtidigt på platsen. Tyvärr behövde man begränsa och bygga bara Valhallabadet och vänta 20 år innan arenan byggdes.

Kommentar:

Den planerade bebyggelsens skala och innehåll kommer att innebära en omfattande förändring av området över tid. Evenemangsområdets storskaliga karaktärsbyggnader medför en typologi som skiljer sig mycket från de omgivande stadsmiljöerna. Ambitionen är att den planerade bebyggelsen och dess innehåll ska samverka väl med de omgivande stadsmiljöernas skalor och typologier. En

del i områdets utveckling är att göra möjligt för bostäder, och verksamheter som inte är kopplade till evenemangen för att levandegöra området även när det inte är större evenemang.

Inom programområdet finns få kopplingar, särskilt i öst-västlig riktning. För att göra en levande stadsdel möjlig behöver området kopplas bättre till övriga staden. Förslaget till planprogram innehåller flera nya stråk och förstärkta stråk som kopplar samman staden, bland annat en ny lokalgata i nord-sydlig riktning genom parken som kopplar ihop Valhallagatan och Levgrensvägen, och ett nytt stråk från Gårda genom Burgårdsparken med en bro över ån, Blekestråket. Detta tillsammans uppblandningen av verksamheter, fler verksamheter och mer levande bottenvåningar, tillskapandet av bostäder, utvecklade och stärkta målpunkter och fler möjligheter till rekreation och möten, och att noden Korsvägen utvecklas i och med genomförandet av Västlänken är tänkt att aktivera området.

För synpunkter kring konceptet evenemangsområde och placering av arenor, hållbarhet, rivning av Valhallabadet och Scandinavium, kulturmiljö, arkitektur, gestaltning, exploatering, skala, struktur, kvalitetsprogram, blandstad och process, medbestämmande och dialog, avvägning mellan intressen genomförande se gemensamma kommentarer, under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar. I övrigt noteras synpunkten.

5.36. Skrivelse utan angiven adress

Jag vill lämna in ett klagomål mot beslut om att riva Valhallabadet. Jag ser hellre en mer hållbar och kostnadseffektiv lösning, som den som Krook & Tjäder föreslagit ("Förslag för arenakvarteret 2030"), samt att man bevarar den konst som finns i simhallen idag.

Kommentar:

Förslaget som nämns var inte bifogat i yttrandet. I samrådsredogörelsen har stadsbyggnadsförvaltningen därför sammanfattat förslaget från Krook & Tjäder webbsida 2024-12-06.

Förslaget "Arenakvarteret 2030" av arkitekterna Krook & Tjäder syftar till att utveckla området kring Scandinavium och Valhallabadet på ett hållbart och kostnadseffektivt sätt. Istället för att riva och bygga nytt, föreslås att befintliga byggnader transformeras och utvecklas. Detta skulle spara minst 3 miljarder kronor jämfört med att bygga allt nytt och projektet bedöms kunna genomföras minst fem år snabbare än stadens nuvarande plan. Genom återanvändning och transformation minskar klimatpåverkan avsevärt. Scandinavium och andra anläggningar kan fortsätta användas under ombyggnaden, vilket minimerar avbrott för idrott och evenemang. Förslaget har utvecklats i samråd med lokala idrottsklubbar och andra intressenter.

För synpunkter som handlar om Valhallabadet, arkitektur och gestaltning, kulturmiljö och alternativa förslag och hållbarhet, se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar. I övrigt noteras synpunkten.

5.37. Skrivelse utan angiven adress

Enligt Higabs utredning från 2019 är det möjligt att bevara Valhallabadet. Jag önskar att detta skulle övervägas. Att bevara ett befintligt och fungerade bad låter som ett mer hållbart och ekonomiskt ansvarsfullt alternativ för Göteborg och göteborgare. Att riva nu skulle innebära slöseri med de resurser som tidigare investerats i byggnaden och skattebetalarnas pengar. För en av världens ”grönaste” städer är det oklart för dess invånare hur det kan vara bättre att riva än att restaurera.

Jag är själv tävlingssimmare och älskar att simma i Valhalla. Det är också fint att ha ett stort bad i centrala Göteborg. Men det har varit tråkigt att se och höra att renoveringar och investeringar i byggnaden inte gjorts på senare tid i väntan på att byggnaden ska tas ner och ersättas. Valhalla är en fantastisk simbassäng, ett fint kulturarv och något som jag hoppas kunna besöka i flera decennier till.

Kommentar:

För synpunkter som handlar om Valhallabadet, process, förhållningssätt till policydokument, tidigare fattade beslut och avvägning mellan intressen, se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar. I övrigt noteras synpunkten.

5.38. Skrivelse utan angiven adress

Jag läste Mark Isitts kulturkrönika i dag i GP om Valhallabadet och instämmer helt med det han skriver. Obegripligt om man river fina Valhallabadet.

Kommentar:

Krönikan som nämns var inte bifogad i yttrandet. I samrådsredogörelsen har stadsbyggnadsförvaltningen därför sammanfattat den:

Mark Isitts krönika i Göteborgs-Posten 2024-09-07 argumenterar för att bevara Valhallabadet, en älskad simanläggning i Göteborg. Han kritiserar stadens plan att riva Valhallabadet och Scandinavium och ersätta dem med större sportkomplex. Isitt betonar Valhallabadets arkitektoniska skönhet och kulturella betydelse. Han jämför detta med de föreslagna nya byggnaderna, som han anser är sterila och överdimensionerade. Isitt förespråkar att renovera Valhallabadet och bygga bostäder på den återstående marken för att skapa en levande stadsmiljö. Han föreslår att de nya arenorna flyttas till förorterna för att främja lokal utveckling. Isitt tror att detta skulle skapa jobb och förbättra stadens kommunikationer. Han uttrycker frustration över den korta tidsramen för allmänhetens synpunkter. Isitt uppmanar till en mer genomtänkt och samhällsorienterad stadsplanering. Han avslutar med att uppmana staden att bevara Valhallabadet och förbättra områdets livskvalitet.

Bostäder finns inte på platsen idag, men kommer att tillföras i och med genomförandet av förslaget till planprogram och vara en del i att utveckla en levande stadsmiljö. Se mer under social hållbarhet under gemensamma kommentarer, Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar.

Möjlighet till dialog har funnits och under samrådet fanns planhandlingarna att tillgå på Göteborgs Stads webbsida, förslaget har samtidigt funnits att tillgå, utställda på Stadsbiblioteket mellan 26 juni och 3 september, en tidsram på cirka 10 veckor. Ett öppet hus hölls 22 augusti med möjlighet att träffa flera representanter från kommunens förvaltningar och bolag och ställa frågor.

För synpunkter som handlar om Valhallabadet, kulturmiljö, arkitektur och gestaltning, exploatering, skala och struktur, blandstad, placering av arenor, process och dialog, se också gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar.

5.39. Skrivelse utan angiven adress

Jag önskar framföra min åsikt att det är något så fantasilöst att riva Valhallabadet. Det kostar säkert mycket att renovera men det är det värt. Man kan inte ta bort all äldre bebyggelse och tro att känslan och igenkännandet av staden ska finnas kvar. Inspireras av Köpenhamn, London och Paris. Avfärda mig inte som en bakåttsträvar utan försök se staden i ett annat ljus. Jag är en sann göteborgare som värnar om staden.

Kommentar:

För synpunkter som handlar om Valhallabadet, kulturmiljö, tidigare fattade beslut, se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar. I övrigt noteras synpunkten.

5.40. Skrivelse utan angiven adress

Är ni helt galna? Vill ni riva vårt vackra Valhallabad, som borde varit K-märkt? Hänvisar till Mark Isitts och Magnus Almungs artiklar i GP nyligen, som ni säkert redan läst, eller borde ha läst.

Valhallabadet förtjänar en renovering och kan sedan fortsätta att finnas för oss i många år framåt. De stora arenorna behöver inte ligga i stadens centrum. Och den vackra mosaiken, ett fantastiskt konstverk, ska den bara rivas ner och kastas bort?

Snälla, tänk om, eller fråga åtminstone göteborgarna vad vi tycker.

Kommentar:

Krönikorna som nämns var inte bifogade i yttrandet. I samrådsredogörelsen har stadsbyggnadsförvaltningen därför sammanfattat dem:

Mark Isitts krönika är sammanfattad i kommentar till yttrande 5.38. Skrivelse utan angiven adress.

Debattartikeln, skriven av arkitekten Magnus Almung i Göteborgs-Posten 2024-08-15 argumenterar för att bevara Valhallabadet i Göteborg, en unik kulturhistorisk byggnad och Sveriges enda OS-medaljbelönade arkitekturverk. Byggnaden, som vann brons i OS i London 1948, är ett exempel på 1950-talets framtidstro och högkvalitativ design. Almung kritiserar planerna på att riva Valhallabadet för att bygga en ny multiarena, något han menar vore en historisk förlust och ett hållbarhetsmässigt misstag. Han pekar på alternativ till rivning, som att bevara Valhallabadet och istället placera den nya multiarenan på Hisingen, vid brofästet och gamla

Blå Stjärnan. Detta skulle främja stadsutvecklingen i hela Göteborg och undvika trafikproblem vid Korsvägen. Han anklagar politiker och kommunala aktörer för att bortse från byggnadens kulturvärde av politiska skäl och uppmanar allmänheten att agera för att få byggnaden byggnadsminnesförklarad innan beslutet tas. Sammanfattningsvis vill Almung rädda Valhallabadet som en symbol för Göteborgs arkitekturhistoria och uppmanar till en mer genomtänkt stadsutveckling.

I programområdet finns idag inga bostäder, planprogrammet föreslår att nya funktioner tillkommer, som bidrar till att skapa vardagsliv i området, såsom bostäder, skola eller förskola. Även kvarteren med arenor och idrottshallar innehåller bland annat bostäder för att skapa en blandstad. Planprogrammet föreslår ett tillskott på 300–500 bostäder. De tillkommande bostäderna placeras främst i mycket goda bostadslägen till exempel vid parken och utmed ån. Möjlighet till studentbostäder alternativt kontor ovanpå förskole-, alternativt skolbebyggelsen kommer att studeras i detaljplanearbetet.

För synpunkter som handlar om Valhallabadet, kulturmiljö, hållbarhet, konceptet evenemangsområde och placering av arenor, process, och dialog, se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar. I övrigt noteras synpunkten.

5.41. Skrivelse utan angiven adress

Skickar detta som ett inlägg i kampen om att bevara Valhallabadet. Valhallabadet är en riktigt fin Göteborgspärla med stora kulturhistoriska värden. Att riva denna byggnad till förmån för en sportarena är ett helgerån. En sportarena kan mycket väl placeras på Hisingen och ge positiv uppmärksamhet till denna del av staden. Vi vill inte att central delarna av Göteborg ska bli en evenemangsplats, den är i första hand till för oss som bor i stan, inte turister.

Karaktären av Göteborg håller långsamt på att försvinna. Valhallabadet har fått en OS- medalj i arkitektur, den borde alla värna om. Det är en fantastisk 50-tals byggnad, konsten och utsmyckningen bildar en fin helhet. Badet har också ett socialt värde/historia, för oss som växte upp på 50-talet och har tillbringat många timmar på Valhalla med våra kamrater, vilket även har fortsatt i vuxen ålder.

Såklart att badet behöver rustas upp och det har gjorts till en viss del men det skulle underhållits långt tidigare. Alla byggnader behöver underhållas för att hålla över tid. Vem har ansvaret för att detta inte gjorts med Valhallabadet undrar jag. Undrar hur ni tänker när miljoner läggs på att rusta upp när tanken är att riva? Var finns miljötanken och var finns spartanken? Jag vill uppmana politiker att sluta ringakta konst och kultur. Kanske en folkomröstning vore på sin plats.

Kommentar:

För synpunkter som handlar om Valhallabadet och dess underhåll, kulturmiljö, hållbarhet, konceptet evenemangsområde och placering av arenor, process, medbestämmande, dialog och tidigare fattade beslut, se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar. I övrigt noteras synpunkten.

5.42. Skrivelse utan angiven adress

Valhallabadet är ett fantastiskt tidsdokument över 1950-talet med sin speciella arkitektur och sina unika utsmyckningar med 700 m² glasmosaik av Nils Wedel. Att riva detta vore en katastrof, inte bara för Göteborg utan för hela vårt land och vårt kulturarv. Det måste finnas sätt att bevara detta för framtiden och samtidigt tillgodose dagens behov av en simhall. Göteborgarna borde vara stolta över detta unika verk och politikerna borde ta sitt självklara ansvar att bevara Valhallabadet.

Kommentar:

För synpunkter som handlar om Valhallabadet och kulturmiljö se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar. I övrigt noteras synpunkten. I övrigt noteras synpunkten.

5.43. Boende på Runiusgatan

Riv Valhalla och bygg ett nytt bad bredvid, hur vettigt är det? Ett fullt fungerande badhus med omistliga kultur- och byggnadsvärden finns redan i området. Att det inte underhållits som det borde ha gjorts går fortfarande att reparera. Vi vill ha användbara hus med historia i staden, inte bara nya. Vi som lever nu har inte rätt att förstöra det som andra generationer har byggt upp och undanhålla kommande generationer vår stads historia och skönhet. Vi har heller inte rätt att fortsätta överutnyttja vår jords knappa resurser för att riva och bygga nytt när det vare sig behövs eller är önskvärt.

Ställ er frågan om det verkligen kan betraktas som hållbart att riva ett fungerande badhus i stället för att renovera det som behövs. Eller för den delen riva andra hus som både fungerar och tillför andra värden som vi invånare i staden har glädje av.

Valhallabadet är välbesökt av invånare från hela kommunen. Riv inte en klenod för att just ni som sitter i kommunens styre just nu tycker att det är en bra idé. Ni har ett ansvar gentemot både tidigare och kommande generationer. Jag vet inte om den generation politiker som beslutade om rivningarna som genomfördes på framförallt sjuttio- och åttiotalet ångrar sig i dag, men vi är många som undrar hur de egentligen tänkte. Kanske även ni? Tänk om vi haft ett pietetsfullt renoverat Gamla Masthugget som turistattraktion till exempel! Som tur var sparades delar av Haga. Låt oss och våra barn och barnbarn också få njuta av Valhalla.

Kommentar:

För synpunkter som handlar om Valhallabadet, kulturmiljö, hållbarhet och process, medbestämmande och dialog se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar. I övrigt noteras synpunkten.

5.44. Boende på Runiusgatan

Jag vill protestera mot Göteborgs kommuns planer på att riva Valhallabadet.

Jag anser det oansvarigt och oförståeligt hur man kan riva en kulturbyggnad som Valhallabadet är, i en desperat önskan att "sätta Göteborg på kartan" där många av oss anser att Göteborg funnits sedan 1621.

En rivning kommer tyvärr att sätta Göteborg på världskartan som den första stad i världen som river en byggnad som fått medalj i de olympiska spelens gren

arkitektur som det tävlades ifrån 1928–1948. Det vore en utnämning man borde försöka undvika.

Kommentar:

För synpunkter som handlar om Valhallabadet och kulturmiljö. se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar.

5.45. Skrivelse utan angiven adress

Ompröva beslutet att riva Valhallabadet! Jag önskar att Valhallabadet bevaras och rustas upp istället för att rivas!

Kommentar:

För synpunkter som handlar om Valhallabadet och process, under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar. I övrigt noteras synpunkten.

5.46. Skrivelse utan angiven adress

Att Valhallabadet inte är k-märkt är helt otroligt. Att det ens är på tapeten att det ska rivas är helt sinnessjukt. Detta skulle aldrig någonsin hända i Stockholm. Sättet Göteborgs historiska byggnader, platser och kvarter demoleras för ekonomiskt lukrativa alternativ utan någon som helst hänsyn till historia och arv är oacceptabelt.

Kommentar:

För synpunkter som handlar om Valhallabadet och process, under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar. I övrigt noteras synpunkten.

5.47. Skrivelse utan angiven adress

Jag ber härmed er politiker att tänka om och tänka rätt vad gäller rivning av Valhallabadet och utbyggnad av "evenemangsstråket".

Göteborgs Stad har högt ställda mål vad gäller hållbarhet - nu finns ännu möjlighet att nå en bit på vägen genom att INTE riva Valhallabadet utan istället utveckla området på annat sätt.

Det ska finnas ett arbete gjort av arkitektstuderande på Chalmers, förslag från Wingårds och från Krook och Tjäder. SNÄLLA ni - förstör inte den unika helhet Valhallabadet utgör, - den ENDA svenska byggnad som fått OS-brons i arkitektur och som är så genuin och genomtänkt. Byggnaden har ett fantastiskt kulturhistoriskt värde som inte kan återställas om ni river huset. Att badet är litet och behöver renoveras är inte tu tal om - men det finns goda alternativ till rivning! I andra svenska städer har man valt att spara byggnader med monumental konstnärlig utsmyckning som är skapad som en del av en helhet. Jag hoppas innerligt att det ska bli det samma för de vackra mosaikväggarna av Nils Wedel och det vackra hus de finns i.

Det går att klicka vidare för att se ett väl genomarbetat förslag här:

<https://www.krooktjader.se/nyhet/hallbart-och-kostnadseffektivt-forslag-for-arenakvarteret-2030>

Kommentar:

Förslagen som nämns var inte bifogade i yttrandet. I samrådsredogörelsen har stadsbyggnadsförvaltningen därför sammanfattat förslaget från Krook & Tjäders webbsida 2024-12-06. Sammanfattning och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar på förslaget finnas att läsa under yttrande 5.36. Skrivelse utan angiven adress.

För synpunkter som handlar om Valhallabadet, alternativa förslag, konceptet evenemangsområde och placering av arenor och hållbarhet, se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar.

5.48. Boende på Wingårdsgatan

Att riva Valhallabadet är att ta bort en viktig del av folkhemmet i Göteborg och en stor kulturhistorisk och arkitektonisk förlust.

Göteborg behöver fler möjligheter till simning och Valhallabadet har under sin gångna livstid blivit för litet för sin uppgift i Göteborg. Jag och mina studiekamrater förstår att staden behöver ett nytt centralbad med större kapacitet, men behöver verkligen Valhallabadet rivas? Vi föreslår då istället att transformera Valhallabadet till att fylla ett annat syfte: att vara en mötesplats för olika sorters dans. Detta bevarar Valhallas funktion som demokratisk, ickekommersiell mötesplats över generationsgränserna som även främjar friskvård och kultur.

Förslaget bevarar även många av de arkitektoniska kvaliteter som byggnaden har (Till e-postmeddelandet tillhör två PDF:er som dels visar dels en kartläggning av Valhallas och folkhemmets historia, dels ett förslag att göra om Valhallabadet till Valhalla Danshus) och är en betydligt miljövänligare åtgärd än att riva byggnaden och bygga nytt. Vi vill dock understryka att vi i första hand anser att Valhalla borde bevaras som simhall, men om det beslutas att inte fortsätta med det syftet för byggnaden anser vi att Valhalla Danshus är ett bättre alternativ än att riva. Alla bilder och ritningar tillhör förslagsställarna.

Kommentar:

Vi har noterat förslaget och synpunkten om alternativ användning av Valhallabadet, och hänvisar samtidigt till det uppdrag förvaltningen har fått från kommunfullmäktige som ger direktiv på placeringen av de olika funktionerna i området och innehållet.

För synpunkter som handlar om Valhallabadet, kulturmiljö och hållbarhet, se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar.

5.49. Boende på Björcksgatan

Jag anser att det är bra att möjligheterna för idrottande byggs ut. Detta borde dock inte ske på bekostnad av andra värden, när alternativ finns. Planförslaget tycks främst ha turister i åtanke. Min uppfattning är att Göteborgs kommunpolitiker borde värna göteborgare i första hand. Det som flest göteborgare gynnas av är ytor som är tillgängliga i vardagen, inte stora arenor för evenemang någon gång per år. Jag anser även att Det är vanskligt att förstöra byggnader som är utpekade som "Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse", när det finns alternativ. Eftersom jag inte

är expert på arkitektur eller kulturhistoria hänvisar jag till Krook & Tjäders alternativa förslag för bevarande av Scandinavium och Valhalla i den frågan.

Genom att inte göra miljökonsekvensbeskrivning i planprogrammet hindras kommunen från att i detta skede ta ställning till om planens miljöpåverkan gör den lämplig. Kommunens tidiga bedömning är att miljökonsekvenserna inte är av sådan grad att de hindrar fortsatt planering av området. Denna bedömning görs, trots att klimatpåverkan helt missats som parameter i undersökningarna om planen innebär betydande miljöpåverkan. I detaljplaneringens skede för respektive område är det för sent att avgöra om den sammanlagda planen är försvarbar med tanke på dess klimatbelastning.

Den klimatpåverkan som planen medför borde vägas in då planens lämplighet bedöms. Göteborgs Stad har som lokala miljömål 2021–2030 att "Göteborgs klimatavtryck är nära noll". I beskrivningen till detta mål står bland annat att "Göteborgs Stad ska agera som ett föredöme i arbetet med att nå målen och inom de områden vi har en högre grad av rådighet sätter vi högre mål. Samtidigt ska vi säkerställa att våra åtgärder inte enbart minskar lokala utsläpp utan även de totala utsläppen i Sverige, Europa och världen." Ni skriver sedan att Göteborgs Stad kan vara en drivkraft i omställningen eftersom ni:

- planerar Göteborgs stadsutveckling och trafikinfrastruktur
- kan minska klimatpåverkan vid byggande av lokaler och bostäder.

Med detta i åtanke är det för mig obegripligt hur kommunen går vidare med en plan som innebär rivning av två fullt funktionella byggnader, för att bygga nya, istället för att göra de renoveringar och utbyggnader som krävs. Värre blir det när Vidare är stadens inställning till byggande problematiskt då den går emot EU:s direktiv 1999/31 som anger att avfall i första hand ska minimeras och miljöbalkens övergripande mål om att resurser ska hushållas med. Med förhoppning om en klimatbedömning innan vidare planering.

Kommentar:

.För synpunkter som handlar om förhållningssätt till tidigare fattade beslut, stadens miljö- och klimatprogram, gemensamt hållbarhetsprogram, Valhallabadet, kulturmiljö, social hållbarhet och alternativa förslag, se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar. I övrigt noteras synpunkten.

5.50. Skrivelse utan angiven adress

Jag läste att Valhalla är bortom räddning på grund av eftersatt underhåll. Ber er betänka att det Haga vi har idag, med vissa bevarade byggnader (det är där vi har en levande och intressant stadsdel och det är den delen turisterna väljer att besöka, inte "nybygget") - inte för att dessa byggnader var välbevarade - utan för att de var värda att bevara!

Många med mig menar att Valhalla är väl värt att bevara och att rusta upp!!!! att INTE göra det är något hela staden kommer att förlora på! (historiskt intressanta byggnader som drar till sig turister - Valhalla är väl kvalificerat!)

Restaurera Valhalla! och lägg grunden för att bygga en intressant och levande stad där människor vill vara.

Kommentar:

För synpunkter som handlar om Valhallabadet och kulturmiljö, se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar.

5.51. Boende på Ormebäcksgatan

Låt en ny multiarena berika staden på en annan, mer lämplig plats. Det finns stora ytor, exempelvis på Hisingen där en multiarena skulle kunna bidra till stadsutvecklingen där det finns yta, där inte alla måste ta sig till Korsvägen. Att riva ett av Göteborgs vackraste rum, en av stadens mest fantastiska byggnader är i mina ögon fullständigt otänkbart. Att man ens kan tänka tanken att riva år 2024 är helt obegripligt. Och att överhuvudtaget riva fungerande byggnader är ohållbart på så många sätt. Vi måste ta vara på befintlig bebyggelse och särskilt byggnader med sådana kvalitéer som Valhallabadet har. Tänk om vi hade rivit Hagabadet, Konserthuset...Valhallabadet är ett fungerande badhus, ett "vardagsspa" som så många älskar. Renovera och restaurera, öppna det romerska badet och låt göteborgare och besökare kunna fortsätta ta del av denna arkitektoniska pärla. Tänk om och gör rätt! Gör inte detta som man kommer ångra! Bedrövad göteborgare och arkitekt.

Kommentar:

För synpunkter som handlar om konceptet evenemangsområde och placering av arenor, Valhallabadet, hållbarhet och process, se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar.

5.52. ACAN (Architects Climate Action Network)

Föreningen Architects Climate Action Network (ACAN) avstyrker förslaget som innebär rivning av Valhallabadet, Valhalla sporthallar och Scandinavium. ACAN uppmanar politikerna i Göteborg att visa att de lyssnar på experter och medborgare och tar engagemanget och den demokratiska processen på allvar.

Planprogrammet strider mot internationella och nationella miljömål samt mot Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram fastställt i kommunfullmäktige. Förslaget har dessutom en starkt negativ påverkan på sociala och kulturhistoriska värden lokalt, regionalt och nationellt.

Business as usual innebär omfattande klimatpåverkan som vi redan ser konsekvenser av över världen. Att minska rivningar lyfts särskilt fram av FN, som pekar ut bevarande som högsta prioritet för att minska byggbranschens klimatpåverkan. Utgångspunkten för hållbart byggande bör i första hand alltid vara att ta tillvara och utveckla de strukturer som redan är byggda. Att riva innebär slöseri av naturresurser, ökat avfall och förlorade kulturella och sociala värden. Planprogrammet innebär rivning av tre stora och relativt unga strukturer som har lång livslängd kvar. Det står i konflikt med att stärka Göteborg som en attraktiv och hållbar destination.

Viktiga vardagsmiljöer och demokratiska mötesplatser försvinner. Det riskerar förlorad kontinuitet, sammanhang och stolthet och riskerar att negativt påverka göteborgarnas välmående och istället skapa känsla av instabilitet och maktlöshet.

Planprogrammets mål är att skapa blandstad. Blandstad innebär även blandning av ålder, karaktär och skala. Rivningar motverkar detta. Ta bevarande och klimat på allvar för att vara konkurrenskraftig. Karaktäriserande för attraktiva besöksstäder är stark kulturell identitet, unika platser, ett levande, diversifierat stadsliv, med byggnader från olika tidsepoker och en mångfald av historier och identiteter.

Scandinavium och Valhallabadet är synnerligen ikoniska byggnader i Göteborg. Att riva riskerar att minska möjligheterna att bli den attraktiva stadsmiljö som planprogrammet syftar till. Scandinavium är med sitt dubbelkrökta tak en igenkännbar ikon. Dess figur är självklar på varje siluett som marknadsför Göteborg, bredvid Poseidon, Ullevi, Älvsborgsbron, Läppstiftet och Skansen Kronan. Valhallabadet har en unik nationell och internationell status, med arkitektur som belönats med en OS-medalj. Byggnadens höga arkitektoniska och materiella nivå skulle idag vara ekonomiskt svår att reproducera i Sverige. Valhallabadet är en stolthet och en levande mötesplats för många göteborgare.

De argument för rivning som redogörs är bristande kapacitet för internationella evenemang. Det betyder inte att byggnadernas tekniska livslängd är slut eller att deras kapacitet inte räcker för allmänhet och föreningar. Idrotts- och föreningsförvaltningen poängterar att det finns för lite simyta i Göteborg. Att riva och ersätta en fungerande simhall bidrar inte till målen och möter inte behoven i den växande staden.

En alternativ placering av en ny multiarena kan i högre grad bidra till en hållbar ekonomisk utveckling av Göteborg. På en alternativ plats hade en ny arena och centralbad kunnat bli en nod för platsutveckling och skulle ge bättre förutsättningar för området vid Korsvägen att utvecklas till en hållbar, sammanhängande och robust stadsdel. Exempel på bättre placeringar är områden som idag präglas av stora ytor som Frihamnen eller Gullbergsvass,

Storskaligheten motverkar översiktsplanens mål om en nära, sammanhållen och robust stad. Den höga exploateringen medför en negativ påverkan på det småskaliga riksintresset Gårda. Det står i konflikt med översiktsplanens mål om ett respektfullt förhållningssätt till befintlig gestaltad livsmiljö. Den höga exploateringen och skalan på evenemang, infrastruktur, rivning och nybyggnation motverkar även den övergripande nationella politiska överenskommelsen om gestaltad livsmiljö.

Göteborg har en omfattande historia av storskaliga rivningar. Att fortsätta riva för att ge plats för stora utvecklingsprojekt går inte bara emot klimatmålen, det river upp historiska sår. Som göteborgare och boende i staden, är det lätt att undra vem byggprojekten egentligen är till för.

ACAN anser att programförslaget strider mot:

- Göteborgs Miljö- och Klimatprogram 2021–2030
 - om ett klimatavtryck nära noll
 - om att agera som föregångare inom hållbar utveckling
 - om att driva på utvecklingen av cirkulär ekonomi
 - om att driva på utvecklingen för hållbart byggande

- Göteborgs översiktsplans mål om att främja hållbar utveckling som innebär att levande och kommande generationer kan leva i en hälsosam och god miljö.
- Plan- och Bygglagen, (PBL 2010:900)
 - 2 kap. 3 § om att planläggning ska ske med hänsyn till natur- och kulturvärden, miljö och klimataspekter.
 - 2 kap. 6 § om att planläggning ska ske med hänsyn till stads- och landskapsbilden, natur- och kulturvärdena på platsen och intresset av en god helhetsverkan
 - 8 kap. 13 § om att en byggnad som är särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt inte får förvanskas. Att kulturmiljön är särskilt värdefull styrks bland annat av:
 - Göteborgs bevarandeprogram del 3
 - Projektet Moderna Monument
 - Länsstyrelsen i samband med väckande av byggnadsminnesfråga
 - Riksantikvarieämbetets bebyggelseregister
- Kulturmiljölagen, (KML 1988:950)
 - 1 kap. 1 § Portalparagrafen
- Miljöbalken, (MB 1998:808)
 - 3 kap. 6 § angränsande riksintresse
- Klimatlagen, (SFS 2017:720) och Sveriges klimatmål om nettoutsläpp noll till 2045.
- Sveriges miljö kvalitetsmål
- Politik för gestaltad livsmiljö
- EU:s klimatmål
- Parisavtalet
- FN:s Handlingsplan Agenda 2030
 - Mål 11 om hållbara städer och samhällen
 - Mål 13 om att bekämpa klimatförändringar
 - Mål 15 om ekosystem och biologisk mångfald

Kommentar:

För synpunkter som handlar om Valhallabadet, kulturmiljö, hållbarhet, förhållningssätt till lagar och policydokument så som stadens miljö- och klimatprogram och gemensamt hållbarhetsprogram och tidigare fattade beslut, arkitektur och gestaltning så som blandstad, exploatering, skala och struktur, karaktär, kvaliteter, gestaltning och process, medbestämmande och dialog, se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar. I övrigt noteras synpunkten.

5.53. Storhotellgruppen

Storhotellgruppen ställer sig mycket positiva till nya arena samt stadsutveckling i evenemangsområdet. Det är ett mycket bra och genomarbetat planprogram som gör stor skillnad för en stads attraktivitet och välmående. Det är viktigt med möten, mässor, evenemang och internationellt inresande för att Göteborg ur ett

besöksnäringssperspektiv ska må bra och leverera positiva effekter i samklang med boende.

Områden och ytor runt arenorna måste ges rätt förutsättningar för förstklassiga lösningar kring logistik, service, transport, produktion, säkerhet och utrymning. Utvecklingen ska ge möjlighet till evenemang som Göteborg inte kan attrahera med dagens arenautbud.

Serviceytan vid Ullevi är nödvändig för att Ullevi ska kunna behålla sin position som Nordens största konsertarena. Serviceytans storlek och tillgänglighet är en nyckelfaktor för hela områdets konkurrenskraft. Etablering av skola/förskola riskerar att begränsa både tillgängligheten och storleken på serviceytan.

Valhallagatan bör underlätta för att låta arenaevenemangen synas utanför arenorna, möjliggöra nya mötesplatser i området och bör kunna användas som del av ett evenemangsområde, som t. ex. fan zone och festivalområde. Det kan också bidra till en ökad säkerhet för området vid ett genomförande.

Kommentar:

För synpunkter som handlar om serviceytan, kommunal service och Valhallagatan, se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar. I övrigt noteras synpunkten.

5.54. Centrum för Byggnadskultur, Föreningen FASAD, Göteborgs Hembygdsförbund, Svenska Byggnadsvårdsföreningen

Yttranden är undertecknat av ordförande i alla fyra listade föreningar. Yttrandet är långt med många hänvisningar till olika dokument. Yttrandets synpunkter är därför förkortade och sammanfattade av stadsbyggnadsförvaltningen nedan:

Sammanfattning

Det finns ett grundläggande problem i hur planer tas fram i Göteborg, vilket leder till konflikter med folkopinionen och lagstiftningens intentioner. Ett planprogram ska samla in synpunkter och bredda beslutsunderlaget, men det nuvarande programmet är till stora delar redan ett färdigt förslag. Samrådet blir därmed en dyrbar formalitet för att legitimera redan fattade beslut.

Den exploatörsdrivna planeringen och politiseringen av processen har blivit vanlig, vilket reducerar stadsbyggnadsförvaltningen till en möjliggörare och ignorerar professionella synpunkter. Detta resulterar i dåliga planer och konfliktfyllda processer. Stadens egna planer, mål och policydokument respekteras inte, och alla pekar på att bevarande av Valhallabadet och Scandinavium borde ha varit en förutsättning.

Det föreslås att programförslaget återremitteras till stadsbyggnadsförvaltningen med ett utvidgat uppdrag att söka nya lägen för arenorna som bättre stämmer med stadens långsiktiga behov och utveckling till en sammanhållen och inkluderande stad.

Medborgardialog

Det påtalas att processen kring detaljplanering i Sverige är strikt reglerad och inkluderar samråd, granskning, antagande och lagakraftträdande. Göteborgs Stad

antog 2014 sju principer för medborgardialog, som betonar allas lika värde, deltagande vid betydande förslag, och återkoppling av dialogens resultat.

Det ifrågasätts om processen kring evenemangsområdet lever upp till dessa principer, då beslut om rivning av Valhallabadet och Scandinavium redan verkar vara fattade utan öppen dialog. Det påpekas att ett så viktigt projekt inte bör hanteras på detta sätt, eftersom det kommer att påverka staden långsiktigt. Erfarenheter från Västlänken, där brist på tidiga samtal ledde till splittringar, borde tas i beaktande för att undvika liknande problem.

Planprocessen

Planprogrammet för evenemangsområdet i Göteborg beskriver viktiga utgångspunkter, mål och riktlinjer för områdets utveckling. Programsamrådet syftar till att få in synpunkter och bredda beslutsunderlaget, men det nuvarande planprogrammet är till stor del ett "Programförslag" där många beslut redan är fattade, såsom rivningen av Valhallabadet och Scandinavium. Det finns inget utrymme för medborgardialog, och alternativa lägen för arenorna har inte utretts seriöst. Samrådet uppfattas som en skenprocess med höga kostnader.

Denna process har blivit vanlig under de senaste decennierna, där ekonomisk tillväxt är det övergripande målet. Professionella synpunkter från förvaltningar och utomstående bemöts med misstro, och planeringsprocessen blir en formalitet utan verklig demokratisk transparens eller inflytande. Detta leder till bristande transparens, helhetssyn och dåliga planer, vilket resulterar i en sämre stad.

Planprogrammets mål betonar evenemangsområdet som en destination och attraktiv stadsmiljö för besökare, snarare än en stad för boende och verksamma. Endast ekonomisk hållbarhet nämns, medan ekologisk och social hållbarhet för stadens medborgare ignoreras. Detta är uppseendeväckande.

Programmet döper om evenemangsområdet till "Evenemangsstaden" för att dölja att evenemangen prioriteras. Göteborg är en stad med ett evenemangsområde, inte en evenemangsstad på evenemangens villkor.

Förhållande till stadens översiktsplan

Göteborgs Stads översiktsplans övergripande strategier och rekommendationer lyfts fram.

Det påpekas att rekommendationerna för evenemangsområdet inte nämner något om att komplettera området med nya arenor, vilket väcker frågan om programmet följer den av kommunfullmäktige antagna översiktsplanen (ÖP).

Evenemangsområdet fungerar idag som en barriär, och det finns en möjlighet att genom fysiska åtgärder omvandla området till en stadsdel. Den föreslagna dispositionen i programmet förstärker dock barriärerna, och det ifrågasätts om en "evenemangsstad" verkligen är en attraktiv boplats.

ÖP:s strategi "robust stad" handlar om motståndskraft mot hot (inklusive terrorhot) och katastrofer, och det ifrågasätts hur klokt det är att koncentrera stora arenor som drar mycket människor till ett område, då detta kan göra staden sårbar.

Det påtalas att det finns tydliga konflikter som borde lyftas fram för dialog och formuleras som frågor, snarare än färdiga förslag. Det ifrågasätts om det är respektfullt att göra storskaliga tillägg i miljön, oavsett deras arkitektoniska

kvalitet, och om det är respektfullt att riva ikoniska byggnader som Valhallabadet och Scandinavium. De föreslagna storskaliga tilläggen förstärker endast destinationen "evenemangsområdet", vilket anses vara respektlöst mot både stadsdelen och staden som helhet.

Valhallabadet och förhållande till lagstiftning

Det påtalas att det finns många dokument på nationell, regional och lokal nivå som ger riktlinjer för hur städer bör byggas och referens till dessa ges.

Frågan ställs om dessa dokument verkligen följs eller om de bara är retoriska dekorationer i en process som styrs av andra krafter. Besöksnäringen, som är viktig för Göteborg, driver exploateringen av evenemangsområdet, men det påpekas att en helhetssyn saknas. Det uttrycks att lagen bör tas på allvar, trots att det innebär konsekvenser.

Plan- och bygglagen (PBL) betonar vikten av en helhetssyn för att främja en hållbar samhällsutveckling och god byggnadskultur. EU:s Davosdeklaration från 2018 är ett dokument där EU:s kulturministrar enades om att främja en byggnadskultur av hög kvalitet i Europa. Begreppet "Baukultur" (byggnadskultur) introducerades för att betona vikten av att bevara och förbättra kvaliteten i den byggda miljön. Det argumenteras för att det är viktigt att ta dessa principer på allvar för att uppnå positiva förändringar i stadsplaneringen.

Valhallabadet har pekats ut som kulturhistoriskt värdefull bebyggelse i flera projekt och böcker. Göteborgs översiktsplan och arkitekturpolicy betonar vikten av att främja god arkitektur och ta tillvara kulturmiljöer.

Det argumenteras för att bevarande av Valhallabadet enligt ovanstående borde ha varit en förutsättning i planeringen, men istället har beslut redan fattats utan öppen dialog. Detta visar på en brist på helhetssyn och en exploatörsdriven planering, där besöksnäringen dominerar. Planprocessen uppfattas som en skendemokratisk manöver med höga kostnader och dåliga resultat.

Förslag

För att förbättra situationen föreslås att begreppet "god byggnadskultur" i PBL tolkas i linje med EU:s Baukultur. ÖP och Arkitekturpolicy för Göteborgs Stad innehåller goda ambitioner som, tillsammans med EU:s Baukultur, kan bidra till att skapa en "God byggnadskultur på göteborgska". Detta kräver starka politiker och tjänstemän i dialog med stadens invånare.

Ett konkret exempel på hur god byggnadskultur kan omsättas i praktiken är processen kring evenemangsområdet och placeringen av en ny arena i staden. En ny arena kan bli en viktig strategisk kulturell investering och bidra till att omvandla evenemangsområdet till en attraktiv stadsdel, samtidigt som Valhallabadet och Scandinavium bevaras och utvecklas.

Kommentar:

Stadsbyggnadsförvaltningens bedömning är att förslaget till planprogram följer översiktsplanen i stort, men instämmer i att förslaget avviker från översiktsplanen när det gäller risker för påverkan på byggnader och miljöer av kulturhistoriskt värde och beträffande att delar av park som är utpekad som stadsdelspark tas i anspråk.

Precis som synpunkten beskriver så finns flera barriärer inom och i anslutning till programområdet idag, det handlar bland annat om enskilda byggnader, Burgårdsparken med sina nivåskillnader, Mölndalsån och Skånegatan och dess trafik. Men också mentala barriärer så som en avsaknad av målpunkter vissa tider på dygnet, upplevd otrygghet eller brist på variation när det gäller funktioner. Förslaget till program reglerar inga funktioner eller användningar av marken inom området, men föreslår flera åtgärder för att minska faktiska eller upplevda barriärer inom programområdet, bland annat att blanda upp programområdet med fler bostäder, skapa en ny koppling över Mölndalsån, förstärka gång- och cykelstråk med mera.

Vad som utgör en bra boendemiljö varierar beroende på vem som tillfrågas, men forskning pekar på att en god boendemiljö kan inbegripa till exempel en bra ljudmiljö, god luftkvalitet, närhet till grönska och park, utsikt, möjlighet till dagsljus, närhet till service så som förskola, skola, mataffär med mera. Stadsbyggnadsförvaltningen bedömer att de tillkommande bostäderna vid parken och utmed ån kommer att få många av dessa kvaliteter. Möjligheter för fler bostäder studeras också vidare i andra lägen inom programområdet.

Planprogrammet utgår från Göteborgs Stads styrande dokument, där bland annat Göteborgs Stads översiktsplan ingår med mål om social hållbarhet och ekologisk hållbarhet, och huvudstrategierna En nära stad, En sammanhållen stad och En robust stad. Utöver det beskrivs förutsättningar som planprogrammet utgår ifrån och tar fasta på, så som läge, områdets historiska utveckling, sociala värden, grönsstruktur, rekreation och kulturhistoriska värden med mera.

För synpunkter som handlar om avvägning mellan intressen, tidigare fattade beslut, medborgardialog, exploatörsdrivna projekt, konceptet evenemangsområde och placering av arenor, kulturmiljö, Valhallabadet och Scandinavium, förhållningssätt till lagar och policydokument, se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar. I övrigt noteras synpunkten.

5.55. Svenska Friidrottsförbundet och Göteborgs friidrottsförbund

Friidrott är en allsidig, jämställd idrott, som kan utövas och som man kan engagera sig i under hela livet. Under två veckor i augusti i år genomfördes Veteran-VM i friidrott i Göteborg och det var en stor succé. Ett mästerskap som var mycket välarrangerat och enligt många av deltagarna, funktionärerna, övriga volontärer och gäster gav mycket positiva mervärden ur ett brett perspektiv. Till gagn för fysisk och psykisk hälsa, gemenskap, glädje och inte minst marknadsföring av fantastiska Göteborg och intäkter från besökares konsumtion. Med tanke på detta framgångsrika evenemang och tävlingar samt mästerskap som Göteborgsvarvet, Världsongdomsspelen, Världsmästerskapen 1995, Europamästerskapen 2006 och Europamästerskapen inomhus 2013 samt inte minst den oerhört uppskattade folkrörelseverksamheten i föreningsform i vardagen är Göteborg mycket förankrat i vår idrott, lokalt, regionalt, nationellt och internationellt.

Vi önskar att det aktuella evenemangsområdet planeras för att möjliggöra högkvalitativa friidrottsevenemang även framöver. Det handlar bland annat om välplanerade ytor för uppvärmning och olika typer av kompletterande aktiviteter.

Göteborg bygger vi tillsammans och den samlade friidrottsfamiljen är beredd att fortsatt bidra med olika evenemang och en kontinuerlig mycket samhällsnyttig vardagsverksamhet.

Kommentar:

Stadsbyggnadsförvaltningen noterar synpunkten och vidarebefordrar den till projektgrupperna för pågående detaljplaner och till exploatörerna Higab och idrotts- och föreningsförvaltningen som ansvarar för att behovet av tillräckliga ytor finns med i respektive lokalprogram.

5.56. 02 Landskap

Vi har deltagit som konsulter i processen, med uppdraget att föreslå utformning av Burgårdsparken och å-stråket, och vi ser stora svårigheter med den framtagna planen.

Det framtagna planförslaget innehåller så många nya platskrävande byggnader att det är ett för svårt pussel att få ihop. Områdets befintliga kvaliteter går därmed om intet, när parken krymps och nya gator och stråk ges för dåliga förutsättningar.

Placeringen av en ny arena och ett nytt badhus är logisk på många vis. Infrastruktur och lokaltrafik finns på plats, läget intill Svenska Mässan, Liseberg och övriga delar av det s.k. evenemangsstråket innebär samordningsvinster. Men det är inte bara av godo, det finns risker och nackdelar med att placera allt tillsammans. Idén om evenemangsstråket kan inte vara det viktigaste att ta hänsyn till när vi planerar staden.

I anslutning till evenemangsområdet ligger Burgårdsparken, på en bergsrygg som går från Valhallagatan i söder till Ullevi i norr. Burgårdsparken är för många en oupptäckt park, i en stadsdel som i övrigt har ont om grönytor. I en analys av området kan man konstatera att parken är svår att upptäcka, att dess entréer behöver förtydligas och att anslutande byggnader ”vänder ryggen” mot parken. Med relativt enkla medel kan parken dock göras mer attraktiv: genom att utforma parkens entréer med omsorg och göra stråken tydligare, men värna den vilda karaktär som parken också innehåller. Det nya badhuset placeras i Burgårdsparkens södra del. Det innebär att parkens kapas och att entrén från Valhallagatan blir ännu mer otydlig.

Gång- och cykelstråket längs Mölndalsån har också oupptäckta potentiella kvaliteter. Med en omsorgsfull utformning av mindre platser längs stråket skulle det kunna få karaktären av en långsträckt park, istället för bara en passage. Den höga exploateringen av området gör dock att stråket längs Mölndalsån blir smalt, och därmed svårt att utveckla, det blir också mer skuggigt på grund av de nya byggnadernas tänkta skala.

Valhallagatan skulle säkert fylla sin funktion vid stora arrangemang, då det är fullt av folk, men till vardags, tex på väg till skola eller träning, riskerar den stora skalan hos de nya byggnaderna att ge en miljö som är öde och upplevs otrygg.

Att riva Scandinavium och Valhalla är otidsenligt, det var väl så vi gjorde fram till för tio år sen? Utveckla byggnaderna som finns och om det behövs, bygg nya kompletterande anläggningar på en plats där vi kan planera för en bra kringliggande struktur, med en klokare skala. Underskatta inte värdet i de befintliga byggnadernas kulturhistoria, nu när staden förändras så drastiskt behöver vi värna kontinuitet och ha respekt för den förankring som finns hos flera generationer göteborgare.

Utveckla Göteborgs idrottsbyggnader, ja! Men håll inte fast vid att allt ska placeras just här där det inte finns tillräcklig yta. Vi riskerar att få ett område av kolosser som ger ogästvänliga stadsrum till vardags samtidigt som vi bygger bort stora värden.

Kommentar:

Synpunkterna om utformning av Burgårdsparken och å-stråket är mottagna vidarebefordras till pågående detaljplaners projektgrupper, i vilka gestaltningen kommer att arbetas vidare med.

För synpunkter som handlar om Valhallabadet och Scandinavium, kulturmiljö, hållbarhet, konceptet evenemangsområde, arkitektur och gestaltning, exploatering, grönsstruktur, process och tidigare fattade beslut, se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar. I övrigt noteras synpunkten.

5.57. ÖIS

Yttrande inlämnat tillsammans med GAIS, se 4.5.

Kommentar:

Se kommentar till yttrande 4.5. GAIS.

5.58. Live Nation

Yttrande ankommet till stadsbyggnadsförvaltningen efter samrådssidens slut:

Live Nation Sweden, tidigare EMA Telstar, är Sveriges största arrangör av konserter, turnéer och evenemang. Varje år producerar vi över 2 000 evenemang; allt från mindre klubbspelningar, större turnéer, stora utomhuskonserter till festivaler och internationella sportevenemang. Live Nation Sweden är ägda av det amerikanska bolaget Live Nation Entertainment Inc.

Live Nation Sweden har under lång tid och med stort intresse följt Göteborgs ambition att utveckla och investera i nya arenor. Vårt bidrag till arbetet har varit, och är, att bidra med kunskap om hur omvärlden och branschen utvecklas och vad som krävs av arenor för att dessa ska vara aktuella för internationella och för den delen nationella artister och turnéer.

Ullevi har en särställning i konsertsammanhang genom sin stora publikkapacitet och centrala läge. Storleken på den nya inomhusarenan gör också att Göteborg kommer vara störst i Norden i det segmentet, vilket är en stor fördel. Kapacitet och flexibilitet för publik, partners och set-up är avgörande för att arenor och stadions ska vara aktuella i turnéplaneringen liksom snabb in- och urlastning och hög säkerhet. Göteborg har en stor fördel med arenor och ytor mitt i staden.

Kapacitet och storlek för med sig att behovet av ytor utanför arenorna måste vara tillräckliga. I planprogrammet läser vi att dagen ytor halveras men än värre är att föreslagen yta begränsas av skola och väg. Detta resulterar i att förutsättningarna för de nya arenorna är otillräckliga men ännu allvarigare är läget för Ullevi.

Planen behöver revideras om Göteborgs investeringar i nya arenor inte ska vara förgäves. Beslutsfattare i Göteborg behöver vara medvetna om att Ullevi ej längre kommer vara ett alternativ för konserter och sportevenemang om ytorna begränsas enligt förslaget. Vi noterar också att parkering för publik saknas.

Live Nation delar gärna erfarenheter och referensobjekt i det fortsatta arbetet. Vi ser högst allvarligt på bristerna i planen för framtidens evenemang i Göteborg.

Kommentar:

För synpunkter som handlar om serviceytan och parkering, se gemensamma kommentarer under Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens kommentar. I övrigt noteras synpunkten.

Ändringar

Inriktningen för planprogrammet och den föreslagna markanvändningen kvarstår i huvudsak. Detta i enlighet med det uppdrag som stadsbyggnadsförvaltningen har för att ta fram ett planprogram för området (KF 2022-04-28 § 16, 0367/21).

Placeringen av ny arena och centralbad och de rivningar det medför är politiska beslut och en förutsättning som programarbetet utgått ifrån.

De viktigaste förändringarna av programmet efter samrådet är att bostadsbebyggelsen öster om Burgårdsparken har justerats avseende utbredning för att minska påverkan på funnen fornlämning och på parken.

Bostadsbebyggelsen skala har också sänkts för att minska påverkan på landskapsrummet och har närmare sig stenstadens uttryck. Förslaget om samnyttjande mellan skolgård och serviceyta har utifrån fortsatt arbete och inkomna yttranden inte bedömts möjligt och utgår därför ifrån förslaget. Dedikerad serviceyta utökas därmed för att bättre motsvara arenornas behov.

Programhandlingen har förtydligats och justerats, bland annat avseende gestaltungsprinciper kopplat till påverkan på riksintresse kulturmiljö. Programhandlingen har också förtydligats avseende avsteg från kommunens översiktsplan när det gäller påverkan på kulturmiljön.

Programmet har kompletterats med en programkarta för att tydliggöra vad förslaget innehåller. Programmets inriktning är att tydliggöra de övergripande dragen gällande struktur, användning och volymprinciper, utifrån att möjliggöra uppdraget ifrån kommunfullmäktige.

Kvarstående synpunkter gäller i stort att rivningen av Valhallabadet och Scandinavium innebär stor negativ påverkan både på kulturmiljö och utifrån hållbarhetsperspektiv, inklusive att inkomna förslag på andra placeringar av en ny arena inte är beaktade. Likaså synpunkten om att exploateringen är för omfattande, då enbart mindre justeringar av förslaget har genomförts.

Även synpunkten om att möjliggöra mer kommunal service inom området kvarstår. Arbetet pågår här även inom det uppdrag stadsbyggnadsförvaltningen har

fått ifrån stadsbyggnadsnämnden att i samverkan med berörda förvaltningar utreda förutsättningarna för att inom befintligt lokalbestånd möta tillkommande såväl som befintliga behov av grund- och förskoleplatser i området samt centrala staden (SBN 2024-06-18 § 451).

Planarbetet fortsätter inom pågående arbete med detaljplaner där förslaget fördjupas och där avvägningen mellan olika intressen kommer att utredas ytterligare och vidareutvecklas. Många av synpunkterna utgör därför ett viktigt underlag till pågående detaljplanarbeten och hanteras vidare där. Då planarbetet redan pågår uppdateras inte programmet ytterligare, utan handlingar och utredningar kompletteras i arbetet med detaljplanerna.

Förvaltningen har bedömt att med ovanstående ändringar kan förslaget tas upp för beslut om godkännande av stadsbyggnadsnämnden.

Arvid Törnquist
Planchef

Linnéa Ekström Finskud
Projektledare

Bilagor

- Lista över samrådsrets, 2025-01-20
- Länsstyrelsens yttrande, 2024-09-03
- Länsstyrelsens kompletterande yttrande, 2024-11-08

**Göteborgs
Stad**

Datum: 2025-01-20
Diarienummer: SBF-2023-00175

Linnéa Finskud
Telefon: 031-368 19 29
E-post: linnea.finskud@stadsbyggnad.goteborg.se

Program för del av evenemangsområdet inom stadsdelen Heden i Göteborg

Lista över samrådsrets

Kommunala nämnder och bolag m.fl.

Kretslopp och Vatten
Exploateringsnämnden/förvaltningen
Förskoleförvaltningen
Grundskoleförvaltningen
Göteborg Energi
Göteborgs Stads Parkerings AB
Idrotts- och föreningsnämnden/förvaltningen
Kulturnämnden/förvaltningen
Miljö- och klimatinämnden/Miljöförvaltningen
Namnberedningen och GDA adresser
Nämnden för funktionsstöd
Räddningstjänsten Storgöteborg
Stadsfastighetsnämnden/förvaltningen
Stadsledningskontoret, Avdelningen för planering och analys
Stadsmiljönämnden/förvaltningen
Stadsområde 02 Centrum
Utbildningsnämnden/förvaltningen
Higab AB
Business Region Göteborg AB
Got Event AB
Göteborg & Co AB
Göteborgs spårvägar AB

Statliga och regionala myndigheter m.fl.

Försvarmakten Högkvarteret, HKV
Göteborgsregionen (GR)
Länsstyrelsen
Polismyndigheten
Skanova Nätplanering D3N

Statens geotekniska institut
Swedavia AB
Säve flygplats
Svenska Kraftnät
Trafikverket
Vattenfall Eldistribution AB
Västfastigheter Ledningsstab, Flygplatschefen
Västtrafik AB

Sakägare

Utsänt enligt fastighetsförteckning

Bostadsrättsinnehavare, hyresgäster, boende

Hyresgästfören. Region V Sverige
SATS Sports Club Sweden AB
Valhalla Landhockeyklubb
Utsiktens Bollklubb
GAIS
Mossens BK
Frisk Service i Göteborg AB
Simklubben S02
Fotvårdskliniken Göteborg
Laurence Lager
Reichen Sport AB
Göteborgs Sim
Salong Clic
Ciao Valhalla AB
Västsvenska Simförbundet
Örgryte Brottarförening
Karateklubb Samurai-Dojo

Svenska Mässan Stiftelse
CAFI AB
Ullevi Konferens & Kiosker AB
(Rasta/Burgsvik)
Espresso House Sweden AB
Frölunda Hockey Club

Övriga

Weum Gas AB
Göteborgs ornitologiska förening
Funktionsrätt Göteborg
Naturskyddsföreningen i Göteborg
Swedegas
E.on

Föreningar Valhalla sport:
Valhalla Landhockeyclub
Nord IK
Göteborg College Basket
Celtic IK
Göteborg Finest IK
Majorna Volleybollklubb
Guldhedens IK, fotboll
Chalmers Handbollsklubb
Gbg:s Fotbollförbund
Sandarna BK
Guldhedens IK
Kvinnliga IK Sport
Cross Over Basketball Academy Club
Mossens BK
Azalea BK
Lundens ÖBK
Göteborg
Gråå BK
AstraZeneca IF Mölndal
Dock city rollers
Gothenburg Celtic FC
ÖIS
IK Surd, Futsalsektion
Club America FF
Örgryte IS Fotboll
Masthuggets BK
Kinesisk-svensk basketbollklubb
Alealiber idrottsförening
IFK Göteborg
Gamlestaden Fotbollsförening
RAVENS SPORTS ORGANISATION in
GOTHENBURG - RSOG, Volley Kids
Inter Linné IF
Handbollförbundet Väst
Västsvenska Innebandyförbundet
Westra Sv Basketförbundet

Västsvenska Volleybollförbundet

Föreningar Valhallabadet:
Felix DF (UV Rugby)
Göteborg Sim
Göteborgs Kanotförening GKF
Juniordykarna
Simklubben S02
Svenska Livräddningssällskapet Göteborg
Svenska sportdykarförbundet
Svenska Triathlonförbundet
Västsvenska Simförbundet

Föreningar Valhalla IP:
Utsiktens BK (GDFF)
Mossens BK
Örgryte IS
Qviding FIF
IFK Göteborg
Göteborgs Fotbollsförening
GAIS

Göteborgs kommun
stadsbyggnad@stadsbyggnad.goteborg.se

Förslag till program för detaljplan för del av Evenemangsområdet inom stadsdelen Heden, i Göteborgs kommun, Västra Götalands län.

Handlingar daterade 2024-06-19 för samråd enligt 5 kap. 11 § och plan- och bygglagen (PBL 2010:900).

Länsstyrelsens samlade bedömning

Länsstyrelsen lämnar följande bedömning enligt 5 kap. 14 § plan- och bygglagen (PBL 2010:900).

Länsstyrelsen ser positivt på att kommunen upprättar programförslag för del av Evenemangsområdet och tar ett helhetsgrepp om stadsutvecklingen inom området. Programområdet ligger centralt i Göteborg och kommunen visar med stora drag på hur evenemangsområdet ska utvecklas till en blandstad i kvarterstruktur som kopplar samman de omkringliggande stadsdelarna och framöver ska bli en tydlig del av innerstad.

Kommunen presenterar övergripande strukturer över bebyggelsen, grönsstruktur, trafik och allmänna platser i programförslaget.

Länsstyrelsens noterar att kommunen presenterar ett sammanhängande planförslag med samlade bedömningar och avvägningar som i stora drag kommer ge bra stöd till kommande detaljplaner.

Kommunen har identifierat en rad utredningar som behöver kompletteras och fördjupas i efterföljande detaljplaneprocesser, såsom dagvatten, översvämningar, luftmiljöutredningar, markmiljö, geoteknisk förhållande och buller. Länsstyrelsens delar kommunens bedömning.

Länsstyrelsen ser dock att vidare resonemang och bedömningar kring framför allt strandskydd och möjligheten att tillgodose

riksintresset för kulturmiljövård behöver utvecklas och fortsatt hanteras i kommande detaljplaner.

Programmets syfte

Syftet med programmet är att möjliggöra för stadsutveckling i evenemangsområdet med centralbad, arenor och blandstad. Programområdet ska utvecklas med service, bostäder, park och gröna stråk. Området ska utvecklas med hög kvalitet och utgöra en attraktiv stadsmiljö både vid evenemang och i vardagslivet.

Evenemangsområdet är utpekad som ett område för komplettering med bostäder, service och arbetsplatser i Göteborgs stads översiktsplan och programförslaget bedöms ligga i linje med kommunens översiktsplan.

Motiv för bedömningen

Prövningsgrunder redovisar Länsstyrelsens synpunkter vilka ska uppfyllas för att det antagna planförslaget inte ska riskera överprövning. Råd och synpunkter handlar om anvisningar för att planförslaget ska uppfylla lagstiftningens krav.

Prövningsgrunder enligt PBL 11 kap. 10§

Enligt 11 kap. 10 § ska Länsstyrelsen överpröva kommunens antagandebeslut av en plan eller områdesbestämmelser om dessa kan antas strida mot någon av de fem prövningsgrunderna.

Länsstyrelsen befara inte att:

- Mellankommunala frågor och regionala förhållanden

Däremot behöver nedanstående prövningsgrunder hanteras i kommande detaljplaner:

- Strandskydd
- Riksintresse
- Miljökvalitetsnormer
- Hälsa och säkerhet

Riksintresse för kulturmiljö

Länsstyrelsen bedömer att planprogrammet och i sin nuvarande utformning kan medföra risk för påtaglig skada på landerier som är en värdekärna i riksintresse för kulturmiljö. Programförslaget visar inte i tillräckligt stor utsträckning och på ett styrande sätt en lämplig komplettering med storskalig exploatering sett till höjder och volymer inom riksintresse kulturmiljö Göteborgs innerstad (O 2:1-5).

Utifrån framtagna underlag redogörs för områdets stora kulturhistoriska värde och Länsstyrelsen ser stor potential i att ta vara på dessa vidare i arbetet med kommande detaljplaner. I det fortsatta arbetet behöver det på ett tydligt sätt framgå hur planförslaget tillgodoser värden inom riksintresset för kulturmiljö. I vidare arbete behöver de stora kulturvärden som evenemangsområdet inrymmer tydliggöras.

Kommunen beskriver att utbyggnaden av planområdet planeras att utföras i etapper och två detaljplaner kommer att tas fram. Den samlade påverkan på kulturmiljö behöver framgå och beskrivas i kommande planhandlingarna och i kommande miljökonsekvensbeskrivningarna.

Stora Katrinelunds landeri är byggnadsminne och stadens kanske bäst bevarade landeri. Länsstyrelsen har tidigare bedömt att ingrepp i samband med Västlänken och planprocessen medför skada på Johannebergs landeri som är ett uttryck för riksintresse för kulturmiljö. Ytterligare ingrepp i landerierna försvagar riksintresset ytterligare samt försämrar läsbarheten och förståelsen av landeriernas belägenhet i staden.

Det bör generellt tydliggöras i programhandlingen att marken mellan Stora Katrinelund och Mölndalsån utgör en viktig del av riksintresset Landerierna genom dess tidigare betydelse som till landeriet tillhörande odlingsmarker. Det är ur kulturmiljösynpunkt inte bara en fråga om att siktlinjen mot Mölndalsån är viktig att bibehålla. Stora Katrinelunds tidigare utbredning framgår tydligt av framtaget kulturmiljöunderlag. Burgårdsparken är det som återstår av det före detta landeriet Norra Burgården.

För Stora Katrinelunds landeri och den gröna återstoden av norra Burgårdens landeri bör ett tydligare resonemang föras om landerierna som en utpekad värdekärna inom riksintresset. Det är i samband med planeringen av området som staden måste göra

avvägningar för markanvändningens inriktning och redovisa hur värdena för riksintresse för kulturmiljö tillgodoses.

I Burgårdsparkens, som idag är det som återstår av Burgårdens landeri, föreslås det i dess östra del ett kvarter med höga hus. De föreslagna höga husen med dess höjder och markanspråk från parken medför att den visuella upplevelsen och förståelsen för det kulturhistoriska sambandet mellan landerierna Stora Katrinelund, Burgården med den gröna kopplingen till Johannebergs landeri försvagas. Genom det kulturhistoriska sammanhanget finns idag en förståelse och läsbarhet i staden som i denna del var utmärkt med bland annat landerier i samband med stadens anläggande. I denna del av staden framträder landerierna som tydligast. Ett ingrepp med höga hus i Burgårdsparken innebär en ytterligare negativ påverkan på landerierna som ett av riksintressets uttryck och för Göteborg särskilda karaktär.

I programmet anges att kluster av högre bebyggelse bland annat ska bidra till stadsbilden. Genom förslaget med höga hus vid Burgårdsparken samt i direkt angränsande till stenstaden går det inte att utläsa på vilket sätt de föreslagna höga husen i detta läge bidrar till stadsbilden. Som gestaltungsprincip anges en nedtrappning från den planerade +onebyggnaden, till landeriet i två våningsplan. Kvalitetsprogrammets resonemang om volymprincipen har inte relaterats till hur den faktiskt upplevs eller hur den påverkar kulturmiljön eller stadsbilden upplevelsemässigt. En fallande skala som gestaltungsprincip för den fortsatta planeringsprocessen kan inte bedömas vara en vägledande gestaltungsprincip med +onebyggnaden med sin avvikande skalförskjutning som utgångspunkt. Då planprogrammet omfattar två kommande separata detaljplaner behöver lämpliga hushöjder ta sin utgångspunkt på ett tydligare sätt som gestaltungsprincip och motiveras utifrån kulturhistoriska och gestaltungsprinciper i föreslagna lägen.

Kumulativa effekter

I nära anslutning till evenemangsområdet pågår detaljplanearbetet med Svenska mässan som bland annat omfattar den höga byggnaden +one som med sin betydande skalförskjutning och dess närbelägna placering i förhållande till stenstaden i hög grad ökar konkurrensen om dominerande strukturer i stadsrummet Korsvägen/Skånegatan och därtill har ett stort influensområde på bland annat parkbältet (Kungsparken). Länsstyrelsen har bedömt att +ones avvikande höjd riskerar att medföra negativ påverkan på riksintresse för kulturmiljö.

Höga byggnadsdelar (ca 12 vån) i planområdets sydvästra del föreslås vara tydligt indragna med hänsyn till bland annat riksintresse för kulturmiljö. Vilken påverkan höga hushöjder får på riksintresse för kulturmiljö i ett större stadsbildssammanhang behöver utredas och beskrivas. Den kumulativa effekten utifrån tidigare planförslag och påverkan på RI för kulturmiljö behöver framgå. I stadsbildsanalysen för Katrinelund bör visualiseringen på s 12 kompletteras med tillkommande planerade höga hushöjder, så att det framgår vilken påverkan planförslaget medför i sin helhet för upplevelsen av landeriet.

Strandskydd

Planområdet berörs inte av strandskydd idag. När gällande detaljplaner upphävs eller ersätts med nya detaljplaner inträder strandskyddet till 100 meter från strandlinjen. Upphävandet av strandskydd behöver prövas i det fortsatta arbetet med detaljplanerna.

Länsstyrelsen noterar att kommunen tagit fram "PM Strandskydd" (härefter "PM") som ska utgöra underlag till stöd för upphävande av strandskydd enligt 4 kap 17 § PBL och 7 kap. 18 c § miljöbalken.

Av PM framgår att "strandskyddet behöver upphävas inom hela programområdet fram till vattenområdet för att ge förutsättningar för genomförandet av detaljplaner". Vidare framgår att "upphävande av strandskydd inom allmän plats ger förutsättningar för ett effektivt genomförande vad gäller dagvattenhantering, översvämningsskydd och stabilitetsåtgärder mm. Det ger även förutsättningar för att stärka trygghet och bidra till social hållbarhet, genom att underlätta tillskapande av allmänna vistelseytor och broar och gångvägar i anslutning till Å-stråket. Tillskapande av vistelseytor och stråk innebär stärkt tillgänglighet till strandområdet för allmänheten."

Länsstyrelsen bedömer att strandskydd kan upphävas i de flesta delar av planområdet, med hänvisning till de omständigheter som kommunen hänvisar till i sin PM.

Länsstyrelsen vill poängtera att området längs med Mölndalsån idag utgörs av ett för allmänheten tillgängligt stråk med betydande värden för växt- och djurliv. I den genomförda naturvärdesinventeringen noteras ett antal hålträd i området och det trädbeväxta stråket har betydelse för Mölndalsån och livet i den limniska miljön. Strandskyddsintresset längs ån är följaktligen

påtagligt, ett intresse som stärks ytterligare om det också beaktas att området ligger centralt i Göteborg.

Länsstyrelsen noterar att kommunen visat att evenemangsområdet inte rimligen kan lokaliseras till annan plats än den valda. Detta innebär dock inte per automatik att det finns skäl att upphäva strandskyddet i alla delar. Strandskyddet är en förbudslagstiftning som ska tillämpas restriktivt i syfte att tillgodose ett starkt allmänintresse på lång sikt. De fördelar med ett upphävande som kommunen för fram innebär enligt Länsstyrelsen inte att det finns förutsättningar att upphäva strandskyddet närmast Mölndalsån.

Miljökvalitetsnormer för vatten

Länsstyrelsen ser positivt på att man redan i planprogrammet belyser eventuell påverkan på berörd vattenförekomst.

Länsstyrelsen bedömer att kommunen har en givit en god bild av vilka vattenfrågor, som man kommer att behöva hantera i detaljplaneskedet.

Frågor som kommunen kommer att behöva hantera i det kommande detaljplanarbetet är flöden, behov av rening på grund av föroreningar och eventuellt ökat behov av fördröjning inom planområdet. Det är av stor vikt att kommunen inför planläggningen har utrett vilka åtgärder som krävs och i vilken omfattning. Utifrån materialet förutsätter Länsstyrelsen att kommunen tar fram dagvattenutredningar för respektive kommande detaljplan där det tydliggörs hur dagvattnet ska omhändertas på ett adekvat sätt. Inför framtagandet av detaljplaner för området bör kommunen både titta på hela områdets eventuella påverkan på recipienten samt den enskilda detaljplanen.

Utöver MKN Vatten är recipienten ett vattendrag med höga fiskvärden och eventuell påverkan på dessa behöver beskrivas.

I de kommande detaljplanerna i området bör det avsättas ytor och bestämmelser i plankartorna för dagvattenanläggningar.

Dagvattenhanteringen inom programområdet bör vidare begränsa föroreningsbelastning på recipient samt flödestoppar så långt som det är möjligt. Länsstyrelsens rekommenderar kommunen att placering av nödvändiga dagvattenanläggningar sker på allmän platsmark för att ett genomförande säkerställs.

Med anledning av närheten till berörd vattenförekomst och att det inom planprogrammets område finns kända föroreningar i mark, är

det är viktigt att byggdagvatten från anläggningsskedet hanteras ett tillräckligt sätt. Risker för läckage via lokala dagvatten- och dräneringssystem och vidare ut till recipienten bedöms vara höga. För att minimera risken för negativ påverkan på vattenmiljön i berörd recipient, samt att uppfyllandet av MKN för vatten i berörd recipient inte riskerar att äventyras är det av stor vikt att föroreningar inte avrinner till recipienten

Hälsa och säkerhet

Geoteknik

Länsstyrelsen hänvisar till Statens geotekniska instituts (SGI) yttrande i sin helhet, daterat 2024-08-26.

Kommunen har identifierat behovet av vidare geotekniska utredningar. SGI påminner om att en sådan ska omfatta både befintliga förhållanden samt de förhållanden som detaljplanen kommer att tillåta. SGI rekommenderar att utredningen även beaktar eventuella framtida förändringar för att bland annat hantera översvämningssåtgärder i planen. Om det finns områden med låg stabilitet i närheten av detaljplanen, som kan påverka aktuellt område, ska de också utredas och säkerställas.

För mer information om detaljerade stabilitetsutredningar se SGI Vägledning 8 "Utredning av släntstabilitet"¹.

Utöver detta behöver frågor om bergets stabilitet, blockutfall och erosion klarläggas i detaljplaneskedet.

Det har gjorts flera utredningar i området, varav några har bilagts planprogrammet. SGI rekommenderas att dessa sammanställs för att tydliggöra vidare utredningsbehov och att samtliga relevanta undersökningar och utredningar presenteras tillsammans i en MUR respektive PM-geoteknik för att det ska bli överskådligt för aktuellt område.

SGI publicerade nyligen en vägledning gällande geoteknisk säkerhet i kommunal planering med goda råd om hur man kan nyttja geotekniskt underlag tidigt, både i översiktsplanering och detaljplanering².

¹ <https://www.sgi.se/sv/vagledning-i-arbetet/ras--skred-och-slamstrommar/fran-inventering-tillatgard/stabilitetsutredning/vagledning-stabilitet/>

² <https://www.sgi.se/sv/vagledning-i-arbetet/geoteknisk-sakerhet-kommunal-planering/>

Översvämning (vattendrag och skyfall)

Kommunen redovisar att frågor om översvämning kommer att vara en förutsättning i det kommande arbetet vilket är bra. För att ta hänsyn till översvämningsrisker kommer delar av området behöva höjdsättas och anpassningar behöver även göras för att lösa skyfallssituationen. Kommunen har tagit fram en "förutsättningsstudie" som redovisar utgångspunkter för hanteringen. En rekommendation är att en samlad höjdsättning görs för hela programområdet för att säkerställa att risker kopplade till skyfall kan identifieras och hanteras vid behov. I samband med denna höjdsättning kan det finnas behov av att skyfallsmodellera för att säkerställa att rekommendationer från det tematiska tillägget (TTÖP) uppfylls.

Utredning pågår även kring vilka planeringsnivåer som ska gälla längs med Mölndalsån. I nuläget är dock inriktningen, enligt handlingar, att utgå ifrån de i dagsläget gällande planeringsnivåerna. För att säkerställa framkomlighet till och från ett område anser Länsstyrelsen, i enlighet med vad Boverket rekommenderar, att även vägar ska ligga på nivåer motsvarande de grundläggande utgångspunkterna. I aktuellt ärende betyder det att vägar som är av vikt för att nå en bostad ska, som utgångspunkt, ha samma planeringsnivå som bostäderna.

Markmiljö

Underlaget anger att det inom programområdet finns konstaterade markföroreningar, vilka behöver utredas vidare i den fortsatta planeringen samt hanteras i samband med rivnings- och schaktarbeten. Inom programområdet förekommer bland annat asfalt med stenkolstjära och förorenat fyllnadsmaterial. Uppgifter finns även om förorenade sediment i Mölndalsån. Länsstyrelsen instämmer i att markmiljön behöver undersökas för att säkerställa att planerad användning är lämplig.

Buller

Programområdet påverkas av buller från trafik, godshantering och tekniska anläggningar samt ljud och ljus från arenorna. Kommunen behöver utreda buller i det fortsatta arbetet.

Vibrationer

Av underlaget framgår ingen bedömning om risk för störande vibrationer förutom att det nämns kort kopplat till vibrationer från fordonstrafik. Det är inte orimligt att anta att det kan finnas risk för

även andra störande vibrationer i och med de olika verksamheter som planen medger och därför är det viktigt att kommunen utreder brett, redovisar sina slutsatser och eventuellt behov av skyddande åtgärder, inte minst mot befintlig förskola och bostäder.

Luftmiljö

Underlaget anger att programområdet är utsatt för luftföroreningar från främst vägtrafiken. Halterna inne i programområdet, en bit från genomfartsgator, bedöms ligga under miljökvalitetsnormernas gränsvärden. I områdets ytterkanter och utmed Valhallagatan är situationen mer oklar.

Förslaget bedöms inte medföra någon betydande ökning av utsläpp från trafiken, men utbyggnaden kan leda till högre halter av luftföroreningar i vissa delar av området genom att skapa tätare gaturum. I det fortsatta arbetet med detaljplaner behöver en luftkvalitetsutredning göra för att säkerställa att förtätningen inte ger upphov till överskridanden av miljökvalitetsnormerna.

Länsstyrelsens vill i sammanhanget upplysa om att EU-kommissionen har nått en preliminär överenskommelse om ett nytt luftkvalitetsdirektiv³. Överenskommelsen innebär att nya gränsvärden för luftkvalitet ska genomföras och uppfyllas senast 2030. När direktivet antas formellt startar en två år lång genomförandeperiod då respektive medlemsland ska föra in direktivets bestämmelser i sin nationella lagstiftning. För flera luftföroreningar kommer värdena för MKN i flera fall vara lägre än förut. För mer långsiktig planering är det därför viktigt att ta höjd för att miljökvalitetsnormerna kan komma att bli skarpare än i dag. De skärpta kraven kommer att gälla överallt, för såväl befintlig som ny bebyggelse.

Råd enligt PBL och MB

Enligt 5 kap. 14 § PBL är en av Länsstyrelsens uppgifter under samrådet att särskilt ge råd om tillämpningen av 2 kapitlet PBL och bestämmelserna i lagen i övrigt om det behövs från allmän synpunkt.

Kulturmiljö

Programområdet inrymmer stora kulturhistoriska värden såsom landerierna som är av riksintresse kulturmiljö samt Valhallabadet och Scandinavium vilka är utpekade som särskilt kulturhistoriska

³ [Skärpt lagstiftning för renare luft i Europa \(naturvardsverket.se\)](https://naturvardsverket.se)

värdefulla i stadens bevarandeprogram. I planprogrammet anges rekommendationer för evenemangsområdet som att bland annat ändringar och tillägg ska göras med ett respektfullt förhållningssätt till gestaltad livsmiljö, stadslandskapet, dess kulturvärden och den arkitektoniska helheten.

Inför plansamrådet har flera kulturhistoriska utredningar tagits fram som redogör för landeriernas, Valhallabadets och Scandinaviums kulturhistoriska värden som syftar till att lyfta fram värden att vidareutveckla och ta tillvara i samband med planprocessen. Utifrån framtagna underlag redogörs för områdets stora kulturhistoriska värde och Länsstyrelse ser stor potential i att ta vara på dessa vidare i kommande detalplaner.

Valhallabadet

En byggnadshistorisk utredning för Valhallabadet med konsekvensbeskrivning har tagits fram inför planeringsprocessen för området. I utredningen beskrivs byggnadens arkitektoniska, konstnärliga, kulturhistoriska värden samt dess identitetsvärden på ett mycket utförligt sätt. I utredningen förs också resonemang om kompensatoriska värden och återbruk av värdefull lös inredning samt den värdefulla konstutsmyckningen i form av Wedels mosaikvägg och det målade kaklet i romerska badet. Utredningen beskriver också tillvägagångssätt och behov av särskild kompetens i samband med nedmontering av Wedels mosaikvägg. I utredningen beskrivs också förhållningssätt för ett eventuellt bevarande av mosaikväggen. Valhallabadets lösa inredning och ytskikt finns utförligt beskriven och värderad utifrån ett kulturhistoriskt, arkitektoniskt och resursmässigt perspektiv.

I programhandlingen anges att konsekvenserna för kulturmiljön behöver arbetas vidare med av respektive part som idag är ägare av kulturhistoriskt viktiga byggnader eller som ska expoaltera inom området. För den fortsatta planeringen behöver även staden ta ansvar för att möjliggöra ett bevarande av väsentliga kulturhistoriska delar av Valhallabadet. För den fortsatta planprocessen behöver en tydligare strategi och målsättning med bevarandet av värdefulla delar i Valhallabadet preciseras i syfte att minska den stora kulturhistoriska och arkitektoniska förlusten och konsekvensen som en total rivning av Valhallabadet medför. Strategi för bevarande är också ett viktigt vägledande underlag inför planerad arkitektävling vad gäller ny badanläggning. Staden bör i den fortsatta

planprocessen redovisa hur man avser att minska den stora negativa konsekvens det innebär med rivning av Valhallabadet.

Ledningsnät och tekniska anläggningar

Ledningsnät för dricksvatten, spillvatten och dagvatten, gas, el, fjärrvärme, fjärrkyla och fiber är till stor del utbyggt i området. Ledningsnätet för dricksvatten, spillvatten och dagvatten i området har begränsad kapacitet. På Valhallabadets och idrottshallarnas tak finns det en fjärrkylanläggning som kommer behöva ersättas. Kring Scandinavium finns fyra transformatorstationer som matar Valhallabadet, Scandinavium, fjärrvärmeanläggningen samt kunder väster om Scandinavium. Till stationerna går högspänningskablar och alla stationer innehåller högspänningsställverk. Om stationerna flyttas måste de ersättas inom området. Längs med hela planområdet, från norr till söder, finns en stor kombinerad ledning för spill- och dagvatten. I områdets norra del finns en fjärrkylledning mellan Mölndalsån och den kombinerade ledningen. Dessa ledningar är av samma dignitet och ligger på samma djup.

Kommunen behöver i det fortsatta arbetet redovisa planens förutsättningar för ovan nämnda system; spillvatten, gas, el, fjärrvärme, fjärrkyla, högspänningskablar och högspänningsställverk.

Radon

Kopplat till radon framgår av underlaget att om schaktning görs ner i berg eller vid byggnation i berget så ska nya byggnader uppföras radonskyddade. Om radonskydd krävs så behöver dessa säkerställas av kommunen i planbestämmelser.

Avfallshantering

För utredning om hållbar avfallshantering inom området för både verksamheter och tillkommande bostäder anser länsstyrelsen att kommunen behöver utveckla sitt underlag, inte minst hur kopplingar kan göras till gällande kommunal avfallsplan. Det är råder stor konkurrens om ytor i ett så omfattande område som detta och med tidig planering av utformning och placering kan kommunen bättre förebygga risk för störningar och olägenhet, särskilt störande buller och lukt.

Trafik

Länsstyrelsen har tagit del av Trafikverkets yttrande daterat 2024-08-20.

Trafikverket lyfter i sitt yttrande vikten av att kommunen tar fram en grön resplan för området för att därigenom skapa förutsättningar för ett hållbart resande med syfte att minska biltrafiken i området. Länsstyrelsen instämmer med ovanstående.

Länsstyrelsen delar Trafikverket bedömning att i kommande detaljplaner ska trafikallstring, eventuell påverkan och konsekvenser på statlig infrastruktur beskrivas.

Risker och störningar

Arenakvarteret ska även rymma funktioner och verksamheter, så som till exempel handel, hotell, kontor, restauranger och mötesplatser. Även möjligheten till bostäder ska, enligt handlingar, studeras vidare. Syftet är att skapa blandstad. Länsstyrelsen anser att antagonistisk hot bör vara med som aspekt vid bedömning kring lämpligheten/möjligheten av att placera bostäder inom Arenakvarteret.

Synpunkter enligt annan lagstiftning

Vattenverksamheter

I underlaget går att utläsa att kommunen har för avsikt att skapa nya gång- och cykelstråk för rörelse i området. Bland annat föreslås en ny bro över Mölndalsån, som är tänkt att ansluta till Blekeallén. Det framgår vidare av underlaget att det kommer att bli aktuellt med stabilitetshöjande åtgärder i anslutning till Mölndalsån.

I de kommande detaljplanprocessen ska eventuella arbeten i ytvatten beskrivas samt hur dessa avses att hanteras gällande anmälan eller tillstånd enligt 11 kap miljöbalken. Om kommande planer kommer att innebära några stabiliseringsåtgärder i eller i anslutning till vattenområden så utgör även det vattenverksamhet som, beroende på omfattning, kan vara anmälnings- eller tillståndspliktig

Det framgår även av underlaget att man avser att anlägga byggnader under grundvattennivå samt att det finns behov av stabilitet-åtgärder i form av pålning. Länsstyrelsen vill därför upplysa om att

åtgärder som innebär bortledning av grundvatten (sprängning, djup grundläggning eller ev. pålning) kan innebära en vattenverksamhet som regleras i 11 kap Miljöbalken. Bortledning av grundvatten är tillståndspliktig om det inte är uppenbart att vare sig allmänna eller enskilda intressen skadas genom vattenverksamhetens inverkan på vattenförhållandena. I det fall åtgärden bedöms vara tillståndspliktig ska samråd utföras i tidigt skede med Länsstyrelsens vattenvårdsavdelning. Det är verksamhetsutövarens ansvar att göra denna bedömning.

Grundvattenuttag kan riskera att medföra sättningar i hus, vägar med mera eller sänkning av vattennivå i brunnar. Det bör därför utredas och förtydligas om några åtgärder ska göras som kan komma att medföra bortledning av grundvatten, samt hur grundvattenförhållandena påverkas.

Kulturmiljölagen

Länsstyrelsen upplyser om fornlämningarnas lagskydd och tillståndsplikt. Länsstyrelsen anser att byggnadsvolymer öster om fornlämning L2024:1600 bör minskas för att minimera ingrepp inom dess lagskyddade delar samt att bostadsbyggnadernas höjd behöver anpassas för att minska visuell påverkan av befintlig miljö vilket riskerar att få negativa konsekvenser för fornlämningens upplevelsevärde.

Biotopskydd

Länsstyrelsen noterar vidare att det förekommer ett antal biotopskyddade alléer i programområdet. Avverkning av alléträd ska så långt som möjligt undvikas. Går det inte att undvika skada på naturmiljön i allén behövs dispens, som söks hos Länsstyrelsen. Dispenser kan som regel utan problem hanteras i samband med detaljplanering. Det är dock eftersträvanvärt att skicka in ansökan i så god tid som möjligt, och i ansökan tydligt redogöra för hur man avser kompensera för skador på biotopen.

Undersökning av betydande miljöpåverkan

Kommunen bedömer att förslaget innebär betydande påverkan på miljön. Länsstyrelsen delar kommunens åsikt. Avgränsningssamråd har genomförts med Länsstyrelsen för två detaljplaner inom planområdet. Länsstyrelsen hänvisar till yttrande daterade 2023-12-11 och 2023-12-14 i sin helhet. Kommunen kommer att ta fram miljökonsekvensbeskrivning för kommande detaljplaner.

Beslutande

Företrädare för natur-, miljöskydd-, vatten- och samhällsavdelningen har bidragit till beredningen av detta yttrande. Yttrandet har beslutats av funktionschef Nina Kiani Janson med planarkitekt Sara Nylander som föredragande.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Bilaga för kännedom:

Kopia av yttrande till Länsstyrelsen från Trafikverket, daterat 2024-08-20

Kopia av yttrande till Länsstyrelsen från SGI, daterat 2024-08-26

Kopia till:

Trafikverket
SGI

Länsstyrelsen/

Naturavdelningen – Martin Goblirsch

Miljöskyddsavdelningen – Marco Bongiovanni

Samhällsavdelningen – Rebecka Thorwaldsdotter, Lena Emanuelsson, och
Andreas Åman

Vattenavdelningen – Stina Schött

FC Plan och bygg – Nina Kiani Janson

Göteborgs kommun
stadsbyggnad@stadsbyggnad.goteborg.se

Förtydligande av samrådsyttrande gällande förslag till planprogram för del av evenemangsområdet inom stadsdelen Heden, Göteborgs kommun.

Om ärendet

Göteborgs kommun har inkommit med begäran om förtydligande av Länsstyrelsens samrådsyttrande gällande rubricerat planprogram. Begäran inkom till länsstyrelsens 2024-10-09. Länsstyrelsens samrådsyttrande daterat 2024-09-03 är fortsatt aktuell i sin helhet.

Kommunen begär förtydligande från Länsstyrelsen gällande riksintresse kulturmiljö Göteborgs innerstad (O 2:1-5) utifrån vad Länsstyrelsen för fram i sitt samrådsyttrande.

Staden ställer sig frågande till begreppet värdekärna i riksintresse sammanhanget. Vidare till att stora Katrinelunds landeri tillsammans med återstoden av norra Burgårdens landeri skulle utgöra värdekärnor inom riksintresset då kommunen upplever att stöd för att prioritera just detta uttryck utifrån beslutstexten riksintresse kulturmiljö Göteborgs innerstad (O 2:1-5) saknas, och önskar att Länsstyrelsen utvecklar grunderna i denna fråga.

Länsstyrelsens bedömning

Ett av uttrycken för riksintresse för kulturmiljö är "spridda rester av donationsjordarnas landerier" som ett av uttrycken för den befästa staden och omfattas av den beslutade värdebeskrivningen för riksintresse för Göteborgs innerstad (O 2:1-5).

Uttrycken för riksintresset berättar om den kulturhistoriska utvecklingen som legat till grund för utpekandet av RI. Uttrycken för riksintresse får inte påtagligt skadas.

Landerierna/donationsjordarna är utmärkande och karaktäristiska för Göteborgs stad och är därmed viktiga för förståelsen av Göteborgs tidiga anläggande och organisation och som en del av den

befästa staden. Utmed Södra vägen fanns ett stråk av landerier med Norra Burgården, Johannebergs landeri, Stora Katrinelund, Johannebergs landeri och resterna efter Carlsberg, Lorensberg och Götaberg.

Det föreslagna planområdet berör Stora Katrinelunds landeri och platsen för Norra Burgårdens landeri. Utbredningen av landerierna framgår av en karta från 1888 på sid 32 i kulturmiljöunderlaget som togs fram som stöd för planprogrammet.

Bevarade spår efter landerierna är värdebärare inom riksintresse för kulturmiljövården "Göteborgs innerstad". De flesta av landerilämningarna är också upptagna i Göteborgs bevarandeprogram. Landerispåren visar på en tid då stadskärnan omgavs av odlings- och betesmarker med kontinuitet från stadens anläggande. Markerna utanför befästningarna ägdes av staden sedan grundandet och användes som betesmarker eller jordbruksmarker för landerierna. Landeriernas antal och utbredning ändrades under hela perioden som systemet var i bruk, från stadens grundande 1621 fram till tiden omkring sekelskiftet 1900. Då löstes landerierna in och på markerna växte nya stadsdelar fram.

Kommunen behöver vidare i planprocessen visa på hur planförslaget förhåller sig och tar hänsyn till riksintresset för kulturmiljövård. Länsstyrelsens bedömer att exploateringen i den norra delen av planområdet med dess höjd och skala riskerar att påverka upplevelsens och läsbarheten av riksintressets uttryck. Kommunen behöver visa på hur planförslaget tillvaratar och tillgodoser värdena på platsen. Länsstyrelsens rekommenderar kommunen att ta stöd i skalan och höjden i omkringliggande stadsdelar såsom Gårda för att på så sätt kunna bidra till att stärka kopplingen över ån och på så vis få till en sammanhängande helhet.

De som medverkat i beslutet

Företrädare för samhällsavdelningen har bidragit till beredningen av detta yttrande. Detta yttrande har beslutats av funktionschef Nina Kiani Janson med planhandläggare Sara Nylander som föredragande.

Detta beslut har bekräftats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Kopia (utan bilaga) till:

Länsstyrelsen/
Samhällsavdelningen, Lena Emanuelsson
Funktionschef Plan och bygg, Nina Kiani Janson